

บทที่ 4

ชีวประวัติของ สมสุข กัลย์จาฤก

ในการศึกษาชีวประวัติของ สมสุข กัลย์จาฤก ผู้วิจัยได้แบ่งงานศึกษาออกเป็น 12 หัวข้อ เพื่อให้รายละเอียดถึงภูมิหลัง การศึกษา การทำงาน ชีวิตส่วนตัว อุปนิสัย อันเป็นเบื้องหลอมที่ทำให้ท่านเป็นผู้มีความสามารถในการประพันธ์บทละคร โดยเรียงลำดับเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงอายุต่างๆตามลำดับ เริ่มจาก

- **ชีวิตส่วนตัว**

- 1) ชีวิตในวัยเด็ก
- 2) การศึกษา
- 3) เข้ารับราชการที่สำนักพระราชวัง
- 4) แต่งงาน
- 5) ชีวิตช่วงปลาย

- **ก้าวสู่อาชีพนักเขียนบทละคร**

- 6) ก้าวแรกของก้านตนา
- 7) เริ่มอาชีพนักเขียนบทละครวิทยุ
- 8) ผลงานการเขียนบทละครวิทยุ
- 9) ผลงานการเขียนบทภาพยนตร์
- 10) ผลงานการเขียนบทละครโทรทัศน์
- 11) ชีวิตการทำงาน
- 12) อุดมคติในการทำงาน

1. ชีวิตในวัยเด็ก

สมสุข กัลย์จาฤก เกิดเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2470 เป็นบุตรของ นายเชื้อ กับ นางเพ็ญ (หรือเพ็ง) อินสุข เดิมใช้นามสกุล “อินทรทูล” ตามบิดาซึ่งเป็น นามสกุลของผู้ใหญ่ที่ทำงานเคาน์ตาด้อย ต่อมาได้เปลี่ยนกลับมาใช้ “อินสุข” อันเป็นสกุลเดิม และได้สะกดใหม่เป็น “อินสุข” ตามรัฐนิยมสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม

สมสุข อินสุข เป็นคนกรุงเทพฯโดยกำเนิด ทำงานเป็นลูกคนโตของคุณแม่เพ็ญ อินสุข หากแต่เป็นลูกคนหนึ่งในจำนวนหลายคนของคุณพ่อเชื้อ อินสุข เพราะคุณพ่อทำงานมีการขาย หลายคน ชีวิตในวัยเด็กของท่านจึงใช้เวลาเกือบทั้งหมดอยู่กับคุณแม่

คุณแม่เพ็ญ อินสุข เป็นผู้หญิงที่มีความเป็นกุลสตรีเต็มตัว มีฝีมือในการเย็บปักถักร้อย และได้นำความสามารถนี้ทำมาหากินนำเงินมาใช้จ่ายกันในครอบครัวที่มีกันอยู่สองคนแม่ลูก และยังได้แบ่งเงินไว้ส่วนหนึ่งเพื่อการศึกษาของบุตรสาว ท่านเป็นผู้หญิงที่สงบนั่งเรียบร้อย ไม่เคยมีปากมีเสียงกับใคร ดำเนินชีวิตไปอย่างราบเรียบ แบบอย่างเช่นนี้เองที่ คุณสมสุข กัลย์จาฤก ได้รับและถือปฏิบัติตลอดมา

“คุณแม่จะสงบเรียบร้อยไม่ยุ่งกับใคร ไม่ทำร้ายใครเลย แม้แต่ลูกเมียน้อย ใครๆ เคารัก แม่หมด ด้วยความดีของแม่... แล้วเราก็มองว่าไม่มีใครเกลียดแม่เราเลย ไม่ว่าพี่เค้าจะโกรธกับ ที่คนๆ แต่พอถึงแม่เขาไม่โกรธเพราะรัฐายคนนี้ไม่มีพิษมีภัย เราก็คงเหมือนกัน เราก็ไม่ได้ทำอะไร ไร่นักหนา แต่เราดำเนินชีวิตของเราเรียบง่าย เราไม่เคยมองคนอื่นไม่ดีหรืออะไร อาจจะ มองอยู่ในใจแต่เราไม่เฝ้าพูด ไม่มองเห็นเน้นเห็น ไม่จับเข้ามาอยู่ในใจ เขาไม่ดีก็แล้วไปไม่ มาคิดคิด เขาดีหรือไม่ดีก็ไม่ได้ไปอะไร เราก็ทำงานของเราไปไม่เดือดร้อน ใครเขาดีกว่าก็ไม่ เดือดร้อน เจษๆ ไม่เคยรู้สึกว่าคุณไม่รวย คุณไม่ดีคุณไม่เก่งไม่คิดว่าจะต้องเอาให้ทัน ไม่คิดเลย¹

ครอบครัวฝ่ายมารดาเป็นศิลปินด้านการขับร้องเพลงไทย คุณตาของท่านเป็นผู้มีชื่อเสียง ในการขับเสภาและการขับร้องเพลงไทยทั้งยังมีวงดนตรีประจำบ้าน ลูกสาวหลายคนของคุณตา เป็นนักร้องประจำวงที่ร้องเพลงออกงานต่าง ๆ กันเป็นอาชีพ พี่น้องของคุณแม่เพ็ญ อินสุข ที่มีอยู่ด้วยกัน 7 คน ได้รับการยกย่องให้เป็นศิลปินทางด้านขับร้องเพลงไทยระดับชาติอยู่ถึง 2 คน คือ นางท้วม ประสิทธิ์กุล พี่สาว เป็นครูผู้เชี่ยวชาญการสอนคิดสือปี่ไทย และเป็น ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (คีตศิลป์) และ นางทับ หรือ อุษา สุคันธมาลัย คีตศิลป์ ผู้มีชื่อเสียงทางขับร้องอีกผู้หนึ่ง ทางฝ่ายคุณแม่เพ็ญ อินสุข ไม่ชอบทางขับร้อง เพลงดังเช่น พี่น้องคนอื่น ๆ แต่กลับมีใจรักในงานฝีมือ โดยเฉพาะงานเย็บปักถักร้อย

¹ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 30 มิถุนายน 2541.

“แม่ไม่มีการศึกษาอะไรแต่เป็นคนที่ทำกรฝีมือเก่งมาก แม่จะดักลูกไม้ชายฉกรรจ์เป็นคอเสื้อส่งร้าน จนที่บ้านมีแกนด้ายเป็นคุ่มๆเลข แม่จะเย็บปักถักร้อย รับจ้างเย็บเสื้อของราชการของทหาร ใครเค้าจะมีอะไรก็ไปประมูลไปเหมากแล้วก็มาเย็บ แม่จะเป็นอย่างนั้น แล้วก็จ้างลูกจ้าง แต่ส่วนมากจะทำเองจนทรมารุงทรมาคำ นำสงสาร เพราะเราจนไม่รวย”²

ฝ่ายบิดาของท่าน คุณเชื้อ ลินสุช เป็นนักเขียนเจ้าของนามปากกา “แม่ระเบีตบ” และ “คุณเข” ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในสมัยนั้นและยังเป็นผู้จัดการของโรงหนังเฉลิมกรุงและแคปปิตอล ในสมัยนั้นผู้ชายนิยมการมีภรรยาหลายคน คุณพ่อเชื้อ ลินสุช ก็เช่นเดียวกันหน้าที่ในการเลี้ยงดูและให้การอบรมจึงตกอยู่กับคุณแม่เพ็ญ ลินสุช เป็นส่วนใหญ่

“คุณพ่อเป็นคนมีชื่อเสียง เป็นผู้จัดการโต่งดั่งมาก ก็ไม่ค่อยมาเลี้ยงดู แต่ก็ไม่ได้ทิ้งขว้างอะไร ก็ส่งเสียเงินบ้างเป็นเดือน แต่แม่จะเป็นคนรับผิดชอบมากที่สุดเลย คือจะให้หรือไม่ให้ก็ตาม ฉันทก็ต้องมีให้ลูก ลูกต้องเรียนดี จะพยายาม ไม่เคยขอขี้มใครแต่จนจะไม่รวย แม่จะดักลูกไม้ชายมาเลี้ยงดู”³

ในวัยเยาว์สมสุข กัลย์จาฤก หรือสมสุข ลินสุช ในเวลานั้น เป็นเด็กสาวที่เรียบร้อยไม่ซุกซนเช่นเด็กคนอื่น ๆ เป็นเด็กที่อ่านหนังสือง่ายและเป็นพี่รักของญาติพี่น้องทุกคน

“เท่าที่ญาติเล่าให้ฟังว่า ชอบเล่นชายชอง ถ้ามีญาติพี่น้องมากก็จะเล่นชายชองกับเรา ไม่มีปากมีเสียง จะเล่นเงียบๆ ชอบธรรมชาติ ชอบต้นไม้ ไม่ค่อยชอบเที่ยว เพราะอยู่กับแม่ไม่ค่อยได้ไปไหน แต่พอเมื่อมาหาไป พาไปพระตะบอง เสียมราช สมัยก่อนที่ซึ่งเป็นของไทยอยู่ ขึ้นรถไฟไป เพราะพ่อเขาเป็นคนปือบปูล่า เป็นคนชอบสังคัม ช่างเที่ยว”⁴

นอกจากจะชอบเล่นชายชองตามประสาเด็กผู้หญิงแล้ว ท่านยังรักและสนใจกับธรรมชาติรอบตัว แม้เป็นเด็กไม่ช่างพูด ช่างคุย และไม่ชอบเที่ยวซุกซนเช่นเด็กอื่น ๆ แต่คุณพ่อก็มักพาไปเที่ยวที่แปลก ๆ อยู่เสมอ กิจวัตรอีกอย่างหนึ่งที่ท่านทำเป็นประจำจนคิดเป็นนิสัย ก็คือการอ่านหนังสือ หนังสือคือเพื่อนในยามว่างที่ดีที่สุดของท่าน และนับเป็นความโชคดีประการหนึ่งของท่านที่มีคุณพ่อเป็นนักเขียน นอกจากนี้ยังมีพี่ชายต่างมารดา “ชาญ ลินสุช” ผู้ซึ่งเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ พิมพ์ไทย, สยามนิกรและเสียงอ่างทอง จึงไม่ต้องสงสัยเลยว่าท่านจะมีหนังสือมากมายหลากหลายให้ได้อ่าน แม้เมื่อประเทศเข้าสู่ช่วงสงคราม หนังสือใหม่ๆหาอ่านยาก แม้เพียงกระดาษที่พับเป็นถุงกล้วยแขกสักถุงหนึ่งจึงมีค่าอย่างมากสำหรับท่าน

² สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 30 มิถุนายน 2541.

³ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 17 ธันวาคม 2541.

⁴ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 26 กรกฎาคม 2542.

“ชอบ ตั้งแต่จำความได้ ก็คือชอบอ่าน อ่านหนังสือได้ก็อ่านแล้ว ชอบอ่านมาก เจอถุงกระดาษก็ยังอ่าน โตขึ้นมาหน่อยมีสงคราม ทาหนังสืออ่านยาก เพราะฉะนั้น แม้แต่ถุงกล้วยแขกก็จะฉีกออกมาอ่าน ถ้าเป็นนิยายเค้าจะส่งมาลำบาก เราต้องไปคอยที่สถานีรถไฟ กระดาษที่พิมพ์จะดำเขียว แต่ก็ยังชอบอ่าน อย่างของหลวงวิจิตรวาทการ ของเรียมเอง แต่ส่วนมากก็จะอ่านของพี่ชาย พี่ชายเป็นนักหนังสือพิมพ์เขียนพวกพาดหัวข่าว เขียนบทความต่าง ๆ เพราะฉะนั้นเขาก็จะมีหนังสือเยอะ คุณพ่อก็มีหนังสือเยอะ เพราะคุณพ่อก็ทำงานหนังสือพิมพ์ เคยเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับภาพยนตร์ แล้วก็ทำงานโรงหนังด้วย ตอนเด็ก ๆ หนังสือนิทานของเฉลิมกรุงเปิดก็จะวิ่งเข้าวิ่งออก”^๖

จะเห็นได้ว่าชีวิตในวัยเด็กของคุณสมสุข กัลย์จาฤก ได้ถูกใกล้ชิดกับคุณแม่ และรับเอาแบบอย่างการดำเนินชีวิตที่งดงามมาจากคุณแม่ ทั้งในเรื่องการมองโลกในแง่ดี ไม่ยึดติดต่อสิ่งที่ทำให้ทุกข์ใจ ใส่ใจในความรู้สึกของคนอื่น รวมทั้งความขยันและมุ่งมั่นในอาชีพการงาน พร้อมกันนั้นท่านยังได้รับพรสวรรค์ในการเขียนมาจากคุณพ่อและพี่ชายต่างมารดา แม้ในยามนั้นท่านไม่เคยสร้างสรรค์งานเขียนประเภทใด ๆ ออกมาเลยก็ตาม แต่สิ่งที่ท่านได้คลุกคลีมาตั้งแต่วัยเยาว์นั้น ล้วนเป็นการปูพื้นฐานสู่การเป็นนักเขียนในอนาคตทั้งสิ้น

2. การศึกษา

ฐานะครอบครัวในวัยเด็กของท่านไม่ร่ำรวยนัก เพราะคุณแม่เพียง สิบสอง เป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ อีกทั้งเป็นช่วงสงครามมหาเอเชียบูรพาที่อาหารและเงินทองเป็นของหายาก แต่คุณแม่ของท่านเห็นความสำคัญของการศึกษา แม้จะไม่ใช่เรื่องง่ายแต่คุณแม่ของท่านก็ไม่เคยย่อท้อที่จะหาเงินมาใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตรสาว ท่านจึงมีโอกาสได้เข้าศึกษาในโรงเรียนชั้นดีมาโดยตลอด

การเรียนชั้นปฐมวัยของท่านจึงเริ่มต้นที่โรงเรียนวิถยานุกูล แล้วเข้าเรียนต่อชั้น ป.1 ที่โรงเรียนเซมะสิริอนุสรณ์ จนจบชั้น มัธยมศึกษา^{*}

^๖ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 20 มิถุนายน 2541.

^{*} ช่วงระยะเวลาที่ท่านศึกษาอยู่ในประเทศไทยได้ใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2479 ซึ่งแบ่งระบบการเรียนออกเป็น ระดับประถมศึกษา 4 ปี มัธยมศึกษา 6 ปี แบ่งเป็น มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี มัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี และเตรียมอุดมศึกษา 2 ปี มีให้เลือกเรียน 2 แผนกคือ วิทยาศาสตร์ และอักษรศาสตร์

“แม่ให้เรียนเพราะว่าแม่ไม่ได้เรียนมา ไม่มีภาระอะไร งานบ้าน ทำกับข้าว ไม่ต้องแม่จะทำเอง แล้วก็ทำเองทุกอย่าง ถูกให้เรียนอย่างเดี๋ยวเลย งานบ้านก็ไม่ได้คอยให้ช่วย ตอนอยู่กับแม่เนี่ยแม่จะรัก ถูกคนเดี๋ยวแล้วก็ไม่ได้รวย อุตสาหให้ไปสอบเข้าโรงเรียนดี ๆ ซึ่งตอนนั้นมีสงครามด้วย เงินก็ไม่มี ของก็ขายกินไป แต่แม่ก็ให้เรียน คนอื่นออกกันเยอะเลย แต่แม่ให้อยู่เชื่อว่าถึงจะถูกผู้หญิงการเรียนก็สำคัญ สมัยก่อนโรงเรียนเขมะสิริอนุสรณ์ จะเป็นโรงเรียนในละแวกนั้น คือจะมี เขมะฯ ราชินี แล้วก็สวนสุนันทา เขมะฯจะเน้นไปทางวิทยาศาสตร์ พอเราสำเร็จ ก็ไปสอบเข้าเตรียมอุดมศึกษา ซึ่งก็ยาก แต่รุ่นแม่สอบได้หมดทุกคน”⁶

หลังจากที่ สมสุข สินสุข สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาจากโรงเรียนเขมะสิริอนุสรณ์แล้ว จึงได้มาสอบเข้าที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา โดยเลือกเรียนในสาขาวิชาอักษรศาสตร์ ขณะที่เรียนไปได้เพียงหนึ่งปี ประเทศไทยก็เข้าสู่สงครามมหาเอเชียบูรพา กรุงเทพฯซึ่งเป็นที่ตั้งของกรมทหารกลายเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่ถูกทิ้งระเบิดอยู่เป็นประจำ ในช่วงเวลานั้นแทบทุกโรงเรียนต้องหยุดพักการเรียนการสอน บางโรงเรียนต้องย้ายไปเรียนตามศาลาวัดในต่างจังหวัด การเรียนการสอนในช่วงเวลานั้นเป็นไปด้วยความยากลำบาก คุณแม่เพียง สินสุข ห่วงว่าลูกสาวเพียงคนเดียวของท่านจะได้รับอันตราย เพราะต้องเรียนไม่เป็นที่ เป็นทาง จึงขอร้องให้ลาออกจากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา

“สมัยนั้นนะ พ่อยังบอกว่า ถูกผู้หญิงไม่ต้องเรียนมากก็ได้ เพราะมันมีสงคราม แล้วเศรษฐกิจไม่ดีด้วย แต่แม่บอกว่าต้องให้เรียน มีโรงเรียนที่ไหนดี แม่จะต้องให้เรียนที่โรงเรียนนั้น ทั้งๆที่เงินทองหายาก กำลังอยู่ในช่วงสงคราม แล้วเรียนลำบาก พอเข้าเตรียมอุดมได้ปีหนึ่งไปเรียน พอปีสองเขาให้ย้ายไปเรียนตามวัดต่างจังหวัด แม่ก็ไม่ให้ไปละ เป็นห่วงเพราะเราเป็นลูกคนเดียวของแม่ มีแม่คน ลูกคน”⁷

การลาออกในครั้งนั้นกลายเป็นจุดสิ้นสุดของการศึกษาในระบบของ สมสุข สินสุข อย่างไรก็ตามการศึกษาที่ผ่านมามีของท่าน นับว่าเป็นการศึกษาในระดับพื้นฐานที่เพียงพอในการที่จะปูทางไปสู่อาชีพนักเขียน ชีวิตในช่วงเวลาต่อมาของท่านจึงเป็นการศึกษานอกระบบ นอกสถาบันการศึกษา เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นความรู้ที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการประกอบอาชีพของท่านในอนาคต โดยที่ท่านไม่รู้ตัวและไม่เคยคาดคิดมาก่อน

⁶ สัมภาษณ์ สมสุข กัลป์จาก, 17 ธันวาคม 2541

⁷ สัมภาษณ์ สมสุข กัลป์จาก, 26 กรกฎาคม 2542.

3. เข้ารับราชการที่สำนักพระราชวัง

หลังจากลาออกจากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาแล้ว ท่านก็ได้ย้ายมาอยู่ที่บ้านของคุณป้า ท้วม ประสิทธิ์กุล พี่สาวของคุณแม่เพ็ญ เนื่องจากลูกๆของคุณป้าที่มีอยู่สองคนนั้นเสียชีวิตไป ด้วยเห็นความเศร้าโศกของคุณป้าที่มีต่อลูก คุณสมสุข อินสุข พร้อมด้วยคุณแม่จึงได้ย้ายอยู่ เป็นเพื่อนคุณป้าที่บ้านนางเล็ง

“บ้านที่เคยอยู่ที่บางลำภูเป็นบ้านเช่า ลุงกับป้าไม่มีลูก แล้วแม่เป็นลูกคนเดี๋ยวก็นับมา อยู่กับคุณป้า ที่แรกอยู่บ้านแถววัดเบญจมบพิตร แลวนั้นเมื่อก่อนจะมีบ้านให้เช่าเป็นห้องๆ พอมาตอนหลังย้ายมาอยู่ที่นางเล็งเป็นบ้านที่คุณลุงคุณป้าได้รับพระราชทาน เป็นตึกใหญ่อยู่ ใกล้ๆราชตฤณมัยสมาคม ก็อยู่จนกระทั่งแต่งงาน แต่งที่นั่น เวลามีเขารื้อแล้ว แต่ยังไม่ได้อยู่ อีกหลังที่ติดกับราชตฤณมัยสมาคม เป็นตึกลักษณะเดียวกับสมาคม สีขาวๆอย่างนั้นเดิมมัน จะมีตึกอยู่ 3 หลัง ของคุณลุงคุณป้าหลังหนึ่ง”^๖

คุณป้าท้วม ประสิทธิ์กุล หรือที่ใครๆรู้จักกันในนาม ‘ครูท้วม’ เป็นนักร้องเพลงไทยเดิม ประจำราชสำนักมาตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 5 ทั้งยังเป็นครูสอนขับร้องที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร ครูท้วมนี่เองเป็นครูคนสำคัญที่สอนให้ท่านได้รู้จักความงามและความละเอียดละไมของเสียงเพลง

จากการที่ได้มีโอกาสใกล้ชิดกับคุณป้าท้วม ประสิทธิ์กุล ทำให้ท่านได้ฟัง และได้เห็น การขับร้อง การฝึกซ้อม การเรียนการสอน ของคุณป้าและลูกศิษย์ซึ่งมักจะใช้บ้านที่พักอยู่ร่วมกันนี้เป็นสถานที่ฝึกซ้อมเตรียมการแสดงก่อนขึ้นแสดงในงานต่างๆ นอกจากนี้ไม่ว่าคราวใดที่ กรมศิลปากรจัดการแสดงโขน ละครหรือละคร คุณป้าก็มักจะพาท่านติดสอยห้อยตามไปชม การแสดงด้วยเสมอ

ความสามารถและการอุทิศตนให้กับกระบวนวิชาการศึกษาขับร้องเพลงไทย ทำให้ครูท้วม ได้รับการยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (คีตศิลป์) ของคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2529

เมื่อมาอยู่กับคุณป้าท้วม ประสิทธิ์กุล ทำให้สมสุข อินสุข ได้มีโอกาสใกล้ชิดกับงาน ศิลปะทั้งทางด้านดนตรี ขับร้อง และการละคร ได้คลุกคลีกับศิลปินของกรมศิลปากร แม้ท่าน จะไม่ชอบการร้องรำทำเพลง ทว่าเมื่อใดที่ได้ฟังเพลงก็มักจะเกิดอารมณ์อ่อนไหว เกิดความคิด

^๖ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 17 ธันวาคม 2541.

จินตนาการไปกับเรื่องราวของบทเพลง เพลงนี้เองเป็นแรงบันดาลใจสำคัญที่ได้นำมาใช้อยู่บ่อยครั้งในการประพันธ์บทละคร

นอกจากจะได้พัฒนารสนิยมทางด้านดนตรีแล้วเรื่องเล่า นิทาน พงศาวดาร เรื่องแปลก ๆ อันเป็นคำบอกเล่าจากประสบการณ์ของคุณป้าท้วม เป็นอีกหนึ่งในแรงบันดาลใจที่ได้นำมาในการเขียนบทละคร

“ตลอดระยะเวลาที่อยู่ด้วยกัน ท่านมักเล่าเรื่องราวต่าง ๆ อันเป็นประวัติที่ท่านอยู่กับเจ้านายหลายพระองค์และเล่านิทานพื้นบ้าน นิทานปรัมปราแปลก ๆ หลายเรื่องซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเขียนบทละครวิทยุ และบทโทรทัศน์ของข้าพเจ้า เช่น เรื่องห้องหุ่น ปอบผีฟ้า ฯลฯ โดยใช้นามปากกา กุสุมา สินสุข ดังที่เป็นที่รู้จักกันดี ก็คงเนื่องด้วยสาเหตุที่ได้รับอิทธิพลการบอกเล่าและสั่งสอนของคุณป้าท่านนี่เอง”⁹

ในช่วงที่อยู่ร่วมกับคุณป้า คุณสมสุข สินสุข ได้ติดตามฟังละครวิทยุในยุคแรกที่กรมศิลปากรเข้าไปแสดง จึงนับได้ว่าท่านได้ใกล้ชิดกับละครวิทยุในยุคบุกเบิกมาโดยตลอด

“ละครวิทยุสมัยก่อนก็มีทุกแนว อย่างของคุณป้าก็จะทำเป็นละครตลกคำบรวรพ์ ส่วนเพื่อน ๆ ของคุณป้าก็จะทำละครตลก คือเราอยู่ในแวดวงนี้เราก็ฟังของเขาไปด้วย อย่างพวกครุฑปราบผีตลกก็ฟัง สนใจผลงานของเขา แต่ไม่ได้เข้าไปช่วยเหลือคลุกคลี”¹⁰

คุณลุงพูล ประสิทธิ์กุล หรือครูพูล สามีของคุณป้า ก็มีความสามารถในการเล่นดนตรีไทยและเป็นนักดนตรีคนหนึ่งในวงมโหรีหลวง ขณะเดียวกันก็ดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกพระราชยานพาหนะอยู่ที่สำนักพระราชวัง

“คุณลุงทำงานในสำนักพระราชวัง แยกเป็นหัวหน้าแผนกพระราชยานพาหนะ แล้วก็ยังเป็นครูสอนดนตรี แยกเล่นซอเก่งมาก คุณลุงเล่นซออยู่ในวงดนตรีของรัชกาลที่ 7 ทำงานในสำนักพระราชวังเป็นงานหลัก สีซอเฉพาะในงานหลวง หรืองานต่าง ๆ เป็นวงของในหลวง วงที่ท่านอาจจะตั้งขึ้นมาในวังของท่าน คุณลุงคุณป้าได้รับพระราชทานบ้านในสมัยรัชกาลที่ 9 ทรงให้อยู่ได้ตลอดชีวิต”¹¹

⁹ สมสุข กัลย์จาฤก, หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นางท้วม ประสิทธิ์กุล, กรุงเทพมหานคร, 2535, หน้า 25.

¹⁰ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 20 มิถุนายน 2541

¹¹ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 17 ธันวาคม 2541.

เมื่อสมสุข สินสุข อายุย่างเข้า 20 ปี คุณลุง พูล ประสิทธิ์กุล ได้ฝากฝังท่านให้ได้เข้าทำงานที่สำนักพระราชวัง ในตำแหน่งเสมียน มีหน้าที่ทำงานสารบัญญัตเปิดเตี๊ดต่าง ๆ ซึ่งมีเงินเดือนตอบแทนไม่มากนัก แต่ก็ไม่เป็นปัญหาเพราะงานที่ทำไม่ใช่งานหนัก และที่สำคัญสำนักพระราชวังมีห้องสมุดที่รวบรวมหนังสือประเภทต่าง ๆ ไว้มากมายทั้งหนังสือเก่าและหนังสือหายาก ห้องสมุดในสำนักพระราชวังจึงกลายเป็นแหล่งชุมทรัพย์ทางปัญญาที่ทำให้ท่านได้มีโอกาสศึกษาประวัติศาสตร์ พงศาวดาร เรื่องราวน่ารู้ต่าง ๆ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแม้คุณสมสุข กัลย์จาฤก จำต้องเลิกจากการศึกษาในระบบกลางครั้นแต่ท่านชดเชยสิ่งที่ขาดหายไปด้วยการอ่าน ความรู้จากหนังสือเข้ามาเติมเต็มชีวิต ทำให้ท่านไม่มีความอ่อนด้อยในเรื่องของการศึกษาแต่อย่างใด หรืออาจจะยิ่งทำให้ท่านมีมุมมองกว้างขวางมากยิ่งขึ้นกว่าการศึกษาในระบบเสียอีก

4. แต่งงาน

การเดินทางไปทำงานที่สำนักพระราชวังในสมัยนั้น สมสุข สินสุข ใช้รถรางสายหลักเมืองเป็นพาหนะ รถรางนี่เองเป็นสถานที่ที่ทำให้ท่านได้พบกับชายหนุ่มผู้ซึ่งต่อมากลายมาเป็นคู่ชีวิตของท่าน

“ประดิษฐ์ กัลย์จาฤก” นายทหารหนุ่มสังกัดกรมแพทย์ทหารเรือ ซึ่งใช้รถรางสายเดียวกันเดินทางไปทำงาน ทำให้ได้พบปะกับ สมสุข สินสุข แทนทุกเช้า จากความบังเอิญก็กลายเป็นความตั้งใจ จากคนเคยเห็นหน้า กลายมาเป็นคนรู้จัก และพัฒนามาเป็นคนรักในที่สุด คุณประดิษฐ์ กัลย์จาฤก ได้ส่งผู้ใหญ่มากทาบถามสู่ขอ ซึ่งขณะนั้นเขายังมีฐานะไม่คึก เพราะเป็นเพียงทหารชั้นผู้น้อย แม้จะมีรายได้จากการร้องเพลงสลับฉาก แสดงละครวิทยุ และพากย์หนังกลางแปลง แต่ก็ยังไม่มีหลักมีฐานพอที่จะทำให้ผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงมั่นใจ ดังนั้นผู้ใหญ่จึงให้ทั้งสองหมั้นกันไว้ก่อน

ด้วยความรักและความมานะหลังจากหมั้นเพียง 6 เดือน งานแต่งงานก็เกิดขึ้นในวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2493 สมสุข สินสุข ก้าวเข้าสู่การเริ่มต้นของชีวิตคู่ร่วมกับประดิษฐ์ กัลย์จาฤก

นับจากวันนั้นเป็นต้นมา สมสุข สินสุข เปลี่ยนมาเป็น สมสุข กัลย์จาฤก และได้ย้ายออกจากบ้านคุณป้าคุณลุงเข้ามาอยู่ในบ้านคุณตาคุณยายของสามีที่ศรีษะ

หลังจากแต่งงานแล้ว สมสุข กัลย์จาฤก ยังคงรับราชการอยู่ที่สำนักพระราชวัง

เช่นเดียวกับ ประดิษฐ์ กัลย์จาฤก ยังคงรับราชการทหารที่กรมแพทย์ทหารเรือ ควบคู่ไปกับการเล่นละครเวที พากย์หนัง และแสดงละครวิทยุให้กับคณะกันตาวร

ในปีที่สองของชีวิตสมรส สมสุข กัลย์จาฤก ได้ให้กำเนิดบุตรคนแรก ท่านทั้งสองมีบุตรชายหญิงรวมทั้งหมด 5 คน คือ

1. นายอิทธานต์ กัลย์จาฤก
2. นายจาฤก กัลย์จาฤก
3. นางปณิตดา กัลย์จาฤก (ธนสถิตย์)
4. นายนิรัตติชัย กัลย์จาฤก
5. นางจิตรวลดา กัลย์จาฤก (ศิษย์นันทน์)

5. ชีวิตช่วงปลาย

นับจากวัยเด็ก สมสุข กัลย์จาฤก อาศัยอยู่กับคุณแม่เพียงสองคน คุณพ่อของท่านมีภรรยาหลายคนจึงให้การดูแลลูกๆ และครอบครัวได้ไม่ทั่วถึงนัก แต่ท่านก็ไม่เคยรู้สึกท้อใจ เพราะมีคุณแม่ที่ทุ่มเทความรักทั้งหมดให้กับท่านด้วยท่านเป็นลูกเพียงคนเดียวของคุณแม่ ความรักความอบอุ่นและความเอาใจใส่จากคุณแม่ผู้ซึ่งเป็นผู้หญิงที่ขยัน เข้มแข็ง และอดทน ทั้งกาย วาจา ใจ ทำให้ท่านเป็นเด็กเรียบร้อย สงบเสงี่ยมเช่นเดียวกับคุณแม่

การเลี้ยงดูลูกในแบบสมัยเก่าทำให้ สมสุข กัลย์จาฤก ไม่ได้ออกไปไหนมากนัก ประกอบกับตัวท่านเองก็เป็นคนไม่ชอบเที่ยวเตร่อยู่แล้ว เวลาส่วนใหญ่จึงหมดไปกับการอ่านหนังสือ หนังสือจึงเป็นเหมือนเพื่อน เป็นเหมือนครู เป็นหน้าต่างที่ช่วยเปิดโลกทัศน์ ให้ประสบการณ์แปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่ท่านไม่มีโอกาสได้พบเจอจากชีวิตประจำวันของตนเอง ซึ่งการเรียนรู้นี้หนังสือก็ยังไม่ใช่ความรู้ที่ครบถ้วนสมบูรณ์ หากแต่เป็นการปูพื้นฐานสู่การเป็นนักเขียน แต่การเป็นคนที่ชอบศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ ทำให้ท่านมีความพร้อมในการสร้างสรรค์งานประพันธ์อย่างสมบูรณ์

ต่อเมื่อท่านเริ่มต้นชีวิตคู่กับ ประดิษฐ์ กัลย์จาฤก ศิลปินหนุ่มผู้มีประสบการณ์โชกโชกทั้งในด้านชีวิตการแสดงและชีวิตจริง ชีวิตเรียบง่ายของท่านถูกเติมเต็มด้วยประสบการณ์ของคู่ชีวิตที่เป็นคนโลดโผนทั้งในชีวิตส่วนตัว และการทำงานในหลายสาขาอาชีพ พร้อมกันนั้นชีวิตคู่ก็ทำให้ชีวิตของ สมสุข กัลย์จาฤก พลิกผันจากการทำงานราชการก้าวเท้าเข้าสู่วงการบันเทิง โดยมีจุดเริ่มต้นที่งานเขียนบทละครวิทยุ อาชีพที่ท่านเองไม่เคยนึกฝันมาก่อนว่าตนเองจะทำ

แม้งานเขียนบทละครจะสำคัญ แต่สิ่งที่สำคัญยิ่งกว่า คือการดูแลลูกๆ และงานบ้าน จากภูมิหลังในวัยเด็ก คุณแม่ของท่านรักดูแลเอาใจใส่ท่านมาอย่างดี เมื่อท่านมีลูก ท่านจึงให้ความสำคัญกับครอบครัวเหนือสิ่งอื่นใด

“...แม่ฉันต้องมีเวลาให้ลูก คนอื่นจะบอกเป็นแม่ที่ทำงานมากไม่มีเวลาให้ลูกนี้ไม่ได้ ที่จับจิตจับใจดิฉันมากที่สุดคือ ทำงานไปด้วย แต่ต้องมีเวลาให้ลูก ลูกก็สำคัญ งานก็สำคัญ ทำงานไปด้วย เลี้ยงลูกไปด้วย ดิฉันเงินทองจะไปคลอดลูกที่โรงพยาบาลก็เอาเครื่องพิมพ์ดีดและคนพิมพ์ไปด้วย ถึงทองจะโง่แต่ปากก็ยังบอกบทธละครเขาได้ เขาก็พิมพ์ไปอยู่ข้างหลังเรา นี่ละคะชีวิตจริงผ่านมาแล้วทั้งนั้น มันไม่ได้แสนหวานหรอกถ้าเป็นคนอื่น ‘อู๊ย...ฉันต้องทำงาน ฉันไม่เลี้ยงลูก’ แต่ดิฉันจะตั้งใจเลยว่าต้องเลี้ยงลูกเอง เป็นเรื่องอัศจรรย์มาก ถ้าใครมาบอกดิฉันว่า เขาไปไหนเดือนหนึ่งต้องทิ้งลูกไว้ที่บ้าน ดิฉันจะรู้สึกเลยว่า ‘ตาย...เขาทำได้ยังไง’ ซึ่งเขาอาจจะทำได้ เขาเก่ง มีวิธีการที่ดีกว่าเรา บางคนเขาไปได้นะ แต่เราจะไปไม่ได้ เพราะเรามีลูกไปถึงทิ้งลูกไว้ไม่ได้ ถ้าใครบอกว่าไม่มีเวลาให้กับลูกดิฉันจะบอกเลยว่า ‘ไม่ได้นะ ไม่มีไม่ได้’ ถ้าหากลูกโทร.กริ่งมานั้นแสดงว่าเขาต้องมีเรื่องอยากพูดอยากคุย หรืออยากปรึกษา เราต้องหยุดทุกอย่างหมด เพราะการได้พูดคุยกับลูกนั้นสำคัญที่สุด”¹²

สมสุข กัลย์จาฤก จะเขียนบทละครวิทยุอยู่กับบ้านควบคู่ไปกับการทำงานบ้านและงานดูแลลูกๆ ประดิษฐ์ กัลย์จาฤก เองก็จะอัดเทปละครวิทยุในห้องอัดซึ่งมีอยู่ในบ้าน ลูกๆ ทั้ง 5 คน จึงเติบโตขึ้นมาพร้อมกับได้เห็นและคลุกคลีกับวงการบันเทิงมาโดยตลอด ทุกคนในครอบครัวกัลย์จาฤก จึงมีส่วนร่วมในธุรกิจของครอบครัวมาตั้งแต่เล็ก ทั้งคุณประดิษฐ์ และคุณสมสุข กัลย์จาฤก จึงเป็นแบบอย่างของลูกๆ ทำให้ลูกทุกคนรักในงานสื่อสารมวลชน และเลือกเรียนในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับอิเล็กทรอนิกส์ นิเทศศาสตร์ และการถ่ายภาพ

1. นายสิทธิธานต์ กัลย์จาฤก จบการศึกษาจากศูนย์การbinพลเรือน แผนกC.M. (Communication Maintenance) และแผนก C.O. (Communication Operation)
2. นายจาฤก กัลย์จาฤก จบการศึกษาจากศูนย์การbinพลเรือน แผนก C.M. (Communication Maintenance)
3. นางปณิตดา (กัลย์จาฤก) ธนสถิตย์ จบการศึกษาจากนิเทศศาสตรบัณฑิต (สาขาสื่อสารมวลชน) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและปริญญาโทสาขา Marketing Communication จาก Roosevelt University, Chicago, Illinois, U.S.A.

¹² บทสัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, วิทยุเรือน ปีที่ 26 ฉบับที่ 546 (สิงหาคม 2537): 153.

4. นายนิติชัย กัลย์จาฤก จบการศึกษาจากวิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ แผนกช่างภาพ

5. นางจิตรลดา (กัลย์จาฤก) ดิษยพันธ์ ปริญาตรี สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และปริญญาโทนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในวันนี้ถูกทุกคนกลายเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาวงการโทรทัศน์ไทย จนทำให้กันตนาขยายฐานความสามารถในการผลิตรายการโทรทัศน์และภาพยนตร์หลายประเภท รวมไปถึงเป็นบริษัทที่ให้บริการด้านเครื่องมือในการผลิตกับผู้ผลิตรายการรายอื่น ๆ

ปัจจุบันกันตนาได้แตกแขนงออกเป็นบริษัทย่อย ๆ มีการขยายงานและได้ร่วมมือในการผลิตรายการโทรทัศน์และภาพยนตร์กับต่างประเทศ กันตนาจึงเป็นกลุ่มบริษัทขนาดใหญ่ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งบริษัทหนึ่งในวงการสื่อสารมวลชน

ประดิษฐ์ กัลย์จาฤก คู่ชีวิตของ สมสุข กัลย์จาฤก นอกจากจะเป็นผู้ที่มากด้วยความสามารถรอบตัวแล้วท่านยังเป็นคนรักครอบครัว ได้รับเลือกให้เป็น ‘พ่อแห่งชาติ’ ในปี พ.ศ. 2525 จากสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์และยังได้รับเกียรติบัตรยกย่องให้เป็น ‘พ่อประชาธิปไตยดีเด่น’ จากคณะกรรมการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติเมื่อปี พ.ศ. 2537 และได้รับรางวัลเกียรติยศต่างๆอีก 16 รางวัล และยังได้รับพระราชทานปริญญาเกิตติมศักดิ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิทยุและโทรทัศน์ จากสถาบันราชภัฏสวนดุสิต ประจำปี 2539

ประดิษฐ์ กัลย์จาฤก ถึงแก่กรรมเมื่อ วันศุกร์ที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2540 รวมอายุได้ 70 ปี

ผลจากความพยายามทำงานในทุกหน้าที่อย่างดีที่สุดทำให้ท่านมีความสุขกับชีวิตที่ปสลาย คงไม่มีคำพูดใดแสดงออกถึงความสุขที่ท่านได้รับในวันนี้ได้ดีไปกว่า คำพูดที่ท่านกล่าวว่า “ไม่คิดอยากได้อะไรมากไปกว่านี้แล้ว” เพราะมันแสดงให้เห็นว่า ท่านได้ก้าวไปถึงจุดสูงสุดของชีวิตอย่างที่ต้องการ

“...พอใจมาก ได้ทำงานที่ตัวเองชอบมีลูกที่ช่วยทำงาน ก็คิดว่าดิฉันพอใจนะแค่นี้ ไม่ได้คิดทะเลาะทะเลาะให้เป็นอะไรมากไปกว่านี้ อยู่กับลูกกับหลานก็เป็นความสุขที่มีค่ามหาศาล ไม่คิดอยากได้อะไรมากไปกว่านี้แล้วละคะ...”¹³

¹³ บทสัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, ขวัญเรือน ปีที่ 26 ฉบับที่ 546 (สิงหาคม 2537): 153.

ในวันนี้คุณสมสุข กัลย์จาฤก ยังคงทำงานบริหารและตรวจสอบแก้ไขบทละครโทรทัศน์
ทุกเรื่องของคุณะกันตนา และใช้ชีวิตอย่างมีความสุขอยู่ที่ท่ามกลางลูกหลานในบ้านหลังใหญ่
เลขที่ 2711 หมู่ 4 ถนนกันตนา บ้านใหม่ ตำบลบางม่วง อำเภอบางใหญ่ นนทบุรี
11140

6. ก้าวแรกของกันตนา

หลังจากที่คุณสมสุข และ คุณประติษฐ กัลย์จาฤก แต่งงานได้ 1 ปี ใน พ.ศ. 2494
ซึ่งเป็นทศวรรษที่วิหขุเป็นสื่อที่มีความสำคัญยิ่งต่อสังคมไทย ละครวิทยุคือความบันเทิงที่ได้รับความนิยมในวงกว้าง ละครวิทยุคณะ “กันตถาวร” คณะละครที่ประติษฐ กัลย์จาฤก แสดงอยู่นั้นได้รับความนิยมอย่างมาก ในช่วงนั้นสปอนเซอร์เข้ามามากจนรับไม่ไหว เอิบ กันตถาวร เจ้าของคณะจึงตัดสินใจตั้งคณะละครวิทยุขึ้นใหม่อีกคณะหนึ่งให้ชื่อว่า คณะ “กันตนา” โดยมอบหมายให้ประติษฐ กัลย์จาฤก เป็นหัวหน้าคณะ

ในช่วงแรกคณะ “กันตนา” ยังคงเป็นเครือเดียวกับคณะกันตถาวร เพียงแต่แยกกันออกอากาศคนละสถานี ขณะที่คณะกันตถาวรออกอากาศที่สถานีวิทยุ 1 ป.ณ. และกรมประชาสัมพันธ์ คณะกันตนาที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุเสียงจากทหารเรือ หรือสถานีวิทยุสทร. ทำช่วงวังหลวง โดย เอิบ กันตถาวร ยังคงเป็นผู้ควบคุมการเงินของทั้งสองคณะ ก่อนที่ทีมงานของคุณะกันตนาจะขอแยกตัวมาผลิตละครวิทยุและหาสปอนเซอร์เอง

“คุณประติษฐปรึกษากับลูกน้องในคณะกันตถาวร แล้วไปบอกกับคุณเอิบว่า เด็ก ๆ อาจจะตั้งคณะใหม่ คุณเอิบเขาก็ให้ตั้ง เขาก็แยกไปเพื่อเอาสปอนเซอร์มาแบ่งให้ทางนี้อีก เขาก็พร้อมใจกัน เพราะละครวิทยุไม่ได้แสดงเหมือนละครทีวี ไปอัดเสียงวันหนึ่งก็อัดหลายตอน แต่ตอนแรก ๆ ก็วิ่งไปวิ่งมาเหมือนกัน ตอนแรก ๆ คุณเอิบยังคุมเรื่องการเงินอยู่ พอตอนหลังลูกน้องเค้าไม่ยอมก็เลยแยกออกไปหาเอง พอตีตอนนั้นมีนายห้างแก้วสารพัดนึก แกมาช่วยให้สปอนเซอร์ประจำ เลยไม่ต้องไปหาที่ไหน พอเรามีสปอนเซอร์ประจำแล้ว ก็ไม่ต้องยุ่งเรื่องนี้ก็เลยแยกตัวออกมาเองโดยเด็ดขาดแล้วตอนนี้ คือแรก ๆ ยังต้องขึ้นอยู่กับคุณเอิบอยู่ ตอนหลังก็แยกกันไปเลย รู้สึกว่าลูกน้องมากับคุณประติษฐ”¹⁴

¹⁴ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 17 ธันวาคม 2541.

เมื่อละครวิทยุขณะกันตนามีความพร้อมทั้งนักแสดง เงินทุน และสปอนเซอร์แล้วก็แสดงเป็นปฐมฤกษ์ด้วยนวนิยายเรื่อง “ระชัว” ของสด ฤกษ์โรหิต ซึ่งเป็นเรื่องยาวที่มีคนอ่านติดกันอมแถมทั้งเมือง ประดิษฐ์ กัลย์จากุท รับหน้าที่เป็นพระเอกในเรื่อง จัดแสดงเป็นเวลาหลายเดือนกว่าละครเรื่องนี้จะจบลง มีคนฟังติดตามกันมากทำให้คณะกันตนาเป็นที่รู้จักอย่างรวดเร็ว

สมสุข กัลย์จากุท ไม่เคยเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการทำงานละครวิทยุของสามี หากมีบ้างในบางครั้งบางคราวที่ได้ติดตามไปในขณะที่สามีไปทำงานที่สถานีวิทยุ แต่ทำงานก็เพียงแต่นั่งฟังอยู่ข้างนอกเท่านั้น แรกเริ่มคณะกันตนา มีคุณประดิษฐ์ กัลย์จากุท คุณเอิบ กันตถาวร และนักเขียนคนอื่น ๆ ซึ่งเขียนบทละครวิทยุประจำอยู่ จนกระทั่งคณะกันตนาขาดคนเขียนบท สมสุข กัลย์จากุท จึงได้เข้ามาสู่วงการวิทยุอย่างไม่เคยคาดคิดมาก่อน

“ตอนที่แยกมาใหม่ๆ เป็นกันตนาส่วนมากเป็นละครสั้น บางทีพ่อก็เขียนแล้วพ่อแม่เริ่มเขียนก็เขียนคนเดียวเลย เริ่มเขียนเรื่องแรกก็เริ่มจากละครเรื่องยาวเลย ตอนแรกๆ เป็นละครสั้นก็ยังเขียนหลายๆคน ตอนนั้นก็นำมาจากหนังสือบ้างอะไรบ้าง แล้วพอทำเรื่องยาว พอได้เวลาของตัวเอง เราก็ทำเองเขียนเองมาจนตลอด ทำเรื่องสั้นตอนที่ตั้งใหม่ๆ เท่านั้น ช่วงที่คุณเอิบเขายังคุมอยู่ พ่อแยกกันปืบก็ทำละครยาวเลย แล้วก็ยาวมาเรื่อยๆ ละครยาวเรื่องแรกของกันตนา คือ “ระชัว” ซึ่งเป็นเรื่องแรกและเรื่องเดียวที่เอามาจากหนังสือ ตอนนั้นไม่แน่ใจว่าคุณเอิบมาเขียนบทละครให้หรือ คุณประดิษฐ์เขียนเอง เพราะอิงจะแยกออกมาก็ไม่ได้แตกหักกัน “ระชัว” ทำเป็นละครวิทยุคนติดกันมาก จนสปอนเซอร์ต้องเข้ามาหาเราเอง”¹⁸

ในปี พ.ศ. 2501 คณะกันตนาโดดเด่นมากขึ้นอีก เมื่อได้รับถ้วยทองคำชนะเลิศจากการส่งละครวิทยุจบในตอนเรื่อง “สิ่งที่ได้จากสมรภูมิ” จากบทประพันธ์ของ เอิบ กันตถาวร เข้าประกวดที่สถานีวิทยุ ป.ศ.อ. ร่วมกับคณะละครวิทยุอื่น ๆ อีกกว่า 20 คณะ

ในปีเดียวกันนี้เอง กันตนาได้เริ่มหันมาผลิตละครวิทยุเรื่องยาวหลายตอนจบที่เรียกว่า “ละครชีวิตประจำวัน” ประเดิมด้วยเรื่อง “หญิงก็มีหัวใจ” จากบทประพันธ์ของสมสุข กัลย์จากุท ภายใต้นามปากกา “กุสุมา สินสุข”

...นี่เองคือก้าวแรกของสมสุข กัลย์จากุท ในโลกของนักเขียนบทละคร และเป็นครั้งแรกที่ชื่อของ “กุสุมา สินสุข” ถูกประกาศก้องทางวิทยุในฐานะผู้ประพันธ์บทละคร...

จากที่กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่า ปัจจัยภายในอันมีผลต่อความสามารถในการประพันธ์ บทละครของคุณสมสุข กัลย์จาฤก นั้น คือผลที่นับเนื่องมาแต่วัยเด็ก เริ่มจาก

• อุปนิสัยส่วนตัว

วัยเด็กของคุณสมสุข กัลย์จาฤก ได้อยู่ใกล้ชิดกับคุณแม่ผู้ซึ่งมีอุปนิสัยสงบเสงี่ยม เรียบร้อย ดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย และอดทน แบบอย่างเช่นนี้ทำให้คุณสมสุข กัลย์จาฤก มีอุปนิสัยไม่ต่างกับคุณแม่ของท่าน เมื่อครั้งเป็นเด็กท่านก็เป็นเด็กเรียบร้อย วานอนนอนง่าย ไม่เที่ยวเตร่โลดโผนนอกบ้านเช่นเดียวกับเด็กทั่วไป จนกระทั่งวัยสาวท่านเป็นหญิงสาวที่เงียบๆ เรียบร้อย ไม่ช่างพูดช่างเจรจา

สมสุข กัลย์จาฤก เป็นนักอ่าน นักฟัง นักคิด นักฝัน แต่ไม่ใช่ นักพูด การแสดงออก จึงมาในรูปของตัวหนังสือ ดังที่ศาสตราจารย์ พระยาอนุมานราชธน ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้ศิลปินสร้างสรรค์งานศิลปะชิ้นมานั้น เนื่องมาจากตามปกติคนเราทุกคนเมื่อมีอะไรมากระทบใจ แล้วเกิดความรู้สึกไม่ว่าสุขหรือทุกข์ ก็มักจะทนนิ่งอยู่ไม่ไหว จำต้องแสดงความรู้สึกนี้ออกมาเป็นกิริยาอาการต่างๆ สุดแต่อารมณ์จะนำไป ถ้าเป็นผู้มีความรู้และมีฝีมือก็จะก่อให้เกิดเป็นรูป เสียง สี และตัวหนังสือ ปรากฏขึ้นเป็นรูปธรรม

ดังนั้น เมื่อหันมาจับปากกาเขียนบทละคร เรื่องราวต่างๆ ที่เก็บกักมานานไหลพรั่งพรูออกมาเป็นเรื่องราว ความคิด ความรู้สึก โลกผ่านผ่านบทบาทของตัวละคร งานเขียนบทละครจึงเป็นการแสดงออกที่เหมาะสมกับอุปนิสัยและวิธีการดำเนินชีวิตของท่านเป็นอย่างยิ่ง

• บุคคลในครอบครัว

กลุ่มคนที่อยู่รอบข้างคุณสมสุข กัลย์จาฤก มีความสำคัญอย่างมากในการทำหน้าที่อบรม ชักเย้ายุติคุณลักษณะ ปลูกพื้นฐาน ส่งเสริม และผลักดันความสามารถให้เกิดขึ้นอย่างที่ท่านไม่รู้ตัว โดยแปรเปลี่ยนไปในแต่ละช่วงของชีวิต

คุณแม่ คุณแม่ของท่านเป็นคนมองการณ์ไกล ที่เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษา และได้ส่งเสริมให้ท่านได้เรียนหนังสือแม้อยู่ในยามสงคราม ให้ลูกได้มีเวลากับการเรียน การอ่าน อย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องรับผิดชอบงาน หรือค่าใช้จ่ายใดๆในบ้าน

คุณพ่อและพี่ชายต่างมรตดา แม้ไม่ได้อยู่อาศัยใกล้ชิด แต่คุณสมสุข กัลย์จาฤก ก็ไปมาหาสู่กับคุณพ่อและพี่ชายอยู่เสมอ ท่านทั้งสองมีอาชีพเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ซึ่งทำให้มี

หนังสือหลากหลายประเภทให้คุณสมสุข กัลย์จาฤก ได้อ่าน แม้อุณหภูมิและพี่ชายจะไม่ใช่แรงบันดาลใจที่ส่งให้คุณสมสุข กัลย์จาฤก เข้าสู่การนักเขียนก็ตาม

คุณป้าและคุณลุง ช่วงหนึ่งในชีวิตของคุณสมสุข กัลย์จาฤก ได้เข้าไปอาศัยกับคุณป้าและคุณลุง ผู้ซึ่งเป็นศิลปินทางด้านงานขับร้องและดนตรีไทย รวมทั้งยังมีความสามารถอย่างเอกอุในระดับอาจารย์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร ทำให้ท่านได้สัมผัสกับงานศิลปะอีกแขนงหนึ่งอย่างไม่รู้ตัว แม้งานดนตรีไม่อาจจุดรั้งให้ท่านเข้าสู่การนาฏศิลป์ได้ แต่ดนตรีและเพลงคือแรงบันดาลใจสำคัญในการเขียนบทละครหลายต่อหลายเรื่อง

• การศึกษา

การศึกษาขั้นสุดท้ายของคุณสมสุข กัลย์จาฤก จบลงที่ชั้นปีที่หนึ่ง สาขาอักษรศาสตร์ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา แม้ไม่สำเร็จถึงระดับมหาวิทยาลัย แต่การศึกษาในระบบของท่านนั้นว่าเพียงพอที่จะเป็นพื้นฐานไปสู่การเป็นนักเขียน

หลังจากที่ท่านต้องลาออกจากโรงเรียนเพราะมีสงคราม การศึกษาในชั้นต่อมาจึงเป็นการศึกษานอกระบบ ที่ท่านได้จากการอ่านหนังสือนานาชนิด จากห้องสมุดของสำนักพระราชวัง เมื่อครั้งที่ท่านไปทำงานอยู่ที่นั่น การศึกษาทั้งในและนอกระบบมีประโยชน์อย่างมากต่อการเป็นนักเขียนบทละคร เพราะงานเขียนบทละครนั้นผู้เขียนจะต้องมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ความเป็นคนที่ชอบการเรียนรู้ของคุณสมสุข กัลย์จาฤก จึงนับเป็นอีกปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง

• การแต่งงาน

การแต่งงานกับคุณประดิษฐ์ กัลย์จาฤก ศิลปินผู้มีความสามารถรอบด้าน ทั้งการพากย์การแสดง และมีอาชีพเป็นพระเอกละครวิทยุ นับเป็นปัจจัยภายในสำคัญที่เป็นจุดหักเหในชีวิตของคุณสมสุข กัลย์จาฤก ให้พลิกผันจากข้าราชการชั้นผู้น้อย เข้าสู่การนักเขียนบทละครวิทยุอย่างแท้จริง

ปัจจัยภายในทั้งหมดดังที่ได้กล่าวมานี้ คือสิ่งที่มีผลต่อความสามารถในการสร้างสรรค์บทละครของคุณสมสุข กัลย์จาฤก ให้สามารถสร้างงานละครได้สำเร็จนับแต่เรื่องแรก และอีกหลายเรื่องต่อมา อีกทั้งสามารถสร้างผลงานบทละครได้ในปริมาณมาก จนเป็นที่ยอมรับว่าเป็นมืออาชีพในวงการนักเขียนบทละครสำหรับสื่อสารมวลชน

7. เริ่มอาชีพนักเขียนบทละครวิทยุ

“ละครชีวิตประจำวัน” หรือ “Soap Opera” ก่อกำเนิดขึ้นในวงการละครไทยในปี พ.ศ. 2497 ด้วยเรื่อง “หนี้ชีวิต” ของ อาจิมต์ ปัญจพรรค์ แต่แสดงเพียงวันละ 15 นาที เท่านั้น จึงยังไม่มีรูปแบบสมบูรณ์อย่างละครชีวิตประจำวันเช่นในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามถือกันว่าเป็นต้นแบบของละครในยุคต่อมา ขณะที่เปิดตัวกรายละครประจำวันอย่างสมบูรณ์แบบ และผู้คนชอบกันมากคือ “คณะกมลพิศมัย”

นับจากนั้นคณะละครวิทยุส่วนใหญ่ก็หันมาผลิตละครวิทยุเรื่องยาวกันแทบทุกคณะ มีทั้งเรื่องที่ตั้งขึ้นเอง และที่เป็นเรื่องแปลมาจากต่างประเทศ เช่น คณะกันตถาวร คณะวัฒนาการมย์

“...คณะกันตถาวร ทำละครแนวชีวิตเป็นตอนยาว เป็นคณะแรกที่ทำละครยาว เรื่อง “รักแรกของโพลิน” มีแพ๊ป และคอลเกตให้สปอนเซอร์ แล้วพอมมาถึงตอนหลังก็มี คณะกมลพิศมัย ก็เป็นละครยาว เป็นเรื่องของเมืองนอกที่แปลมาทำใหม่เป็นละครยาวเรื่องแรกของไทย แต่ก็ไม่ยาวมากเป็นเรื่องสั้นๆที่ตีเหมือนกัน ที่เป็นละครเรื่องยาวมากแล้วคนคิดก็คือคณะวัฒนาการมย์ เรียกว่าคนฟังจะติดกันมากเลย”¹⁵

พ.ศ. 2501 คือแสงแรกแห่งปีกทองของคณะกันตถาวรด้วยเหตุผลที่ว่าในปีนั้นคณะกันตถาวรมีงานแสดงเพิ่มขึ้นจนรับแทบไม่ไหว และยังได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดละครวิทยุที่สถานีวิทยุ ป.ศ.อ.จัดขึ้น ครั้นเมื่อทดลองผลิตละครชีวิตประจำวันเรื่องยาวหลายตอนจบก็ได้รับความนิยมอย่างมากชนิดที่ไม่มีใครคาดฝันจากเรื่อง “หญิงก็มีหัวใจ” ซึ่งเป็นที่ถูกอกถูกใจผู้ฟังและสปอนเซอร์

ก้าวแรกที่มั่นคงของสมสุข กัลย์จาฤก ในวงการนักเขียนบทละครวิทยุเริ่มต้นขึ้นง่าย ๆ จากคำชักชวนของสามีที่มองเห็นแวบในการประพันธ์ ประกอบกับท่านเองตั้งใจจะช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัว ซึ่งท่านถือว่าเป็นหน้าที่ในความรับผิดชอบซึ่งควรกระทำในฐานะของแม่บ้าน งานเขียนบทละครของท่านจึงได้เริ่มต้นขึ้น

“ช่วยสามี... คือว่าถ้าเราไม่เขียนก็ต้องไปจ้างเขา ซึ่งเงินมันก็น้อยอยู่แล้ว มันก็ต้องอ้อยน้อยลงไปใหญ่ ตอนนั้นจะทำละครวิทยุเอง แล้วใครล่ะจะเป็นคนเขียน ฉันเอง.. แปลกนะ เพิ่งมานึกได้ว่าเออ..ทำไมเราไปรับอาสาเขา ทั้งๆที่เราไม่เคยเขียนอะไรมาก่อนเลย เราก็เขียนมันคงจะแบบว่า ไปกับเขา ก็ไปฟังเขาเล่นละครวิทยุ คิดว่า ไล่เอ๋อ.. ไม่เห็นยากอะไรเลย

¹⁵ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 17 ธันวาคม 2541.

เวลาไปคูก็ไม่ได้อะไรสักอย่างเพราะเราเป็นคนไม่ค่อยพูด ไม่ค่อยจะมีความเห็นอะไร เขาเล่นอะไรไปก็ฟัง เรื่องจะสนุกหรือไม่สนุกก็ไม่ได้รู้สึก เชื่อกันว่าเราไม่เคยไปติดละครวิทยุ เหมือนคนอื่นเขาแม้ว่าเขาจะดังมากเราก็ไม่ติด”¹⁶

จะเห็นได้ว่าการเริ่มต้นอาชีพนักเขียนบทละครวิทยุของคุณสมสุข กัลย์จาฤก นั้นเป็นเพราะต้องการช่วยสามัคคีชุมนุมในการผลิตละคร ซึ่งในสมัยนั้นละครวิทยุมีรายได้ค่อนข้างน้อย ในฐานะแม่บ้านจึงเข้ารับหน้าที่ผู้เขียนบทละครวิทยุของคณะกันตนา เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัว มิได้เกิดจากความต้องการหรือความชอบส่วนตัว แม้กระนั้นผลงานเขียนเรื่องแรกของท่านประสบความสำเร็จอย่างมาก

“หญิงก็มีหัวใจ” ละครวิทยุแนวชีวิตประจำวันเรื่องแรกของ สมสุข กัลย์จาฤก ภายใต้นามปากกา กุสุมา สีนุช ได้รับความนิยมจนต้องเพิ่มวันและเวลาจากการออกอากาศวันเว้นวัน วันละ 15 นาทีในระยะแรก เพิ่มเป็นออกอากาศทุกวัน พร้อมทั้งเพิ่มเวลาเป็นวันละครึ่งชั่วโมง

“หญิงก็มีหัวใจ” สร้างสรรค์ขึ้นจากแรงบันดาลใจที่ได้ฟังเพลง “ผู้หญิงก็มีหัวใจ” ของคณะสุนทราภรณ์ ซึ่งขับร้องโดย รวงทอง ทองลั่นทม นักร้องหญิงที่ได้รับความนิยมอย่างมากในสมัยนั้น

“ชอบเพลง มันเพราะดี ผู้หญิงก็มีหัวใจ ก็นึกจินตนาการตามเพลง ว่าผู้หญิงคงจะถูกทรมาน เธอคงจะมีลูก เราก็จินตนาการของเรา แล้วก็ทำไปเป็นฉาก คิดแล้วก็เขียนไปเลย ไม่ต้องมีการบรรยายล่ะว่า ฉันทะไรหมอง เราจะเขียนไปเลย ฉำร้องให้ก็จะร้องแล้วคนที่จะมาคอยบอกให้คนฟังรู้ว่าตัวละคร ตัวนี้เศร้า ก็จะเป็นตัวละครอีกตัวหนึ่ง “อ้าว..ทำไมเธอหน้าซีดอย่างเนี่ย...อุ๊ยตาย! เธอร้องไห้มานี่ มาจะเช็ดน้ำตาให้” อะไรก็ว่าไป”¹⁷

“หญิงก็มีหัวใจ” ละครวิทยุแนวชีวิตครอบครัว เป็นเรื่องในแนวที่ได้รับความนิยมอย่างมากอยู่ในช่วงเวลานั้น คณะละครวิทยุหลายคณะจัดทำละครในแนวนี้นั้นมาก เมื่อคุณสมสุข กัลย์จาฤก เริ่มต้นเขียนบทละครให้กับคณะกันตนา จึงเริ่มต้นจากละครแนวชีวิตประจำวัน ซึ่งติดตลาดอยู่แล้ว ทำให้ละครเรื่องนี้ได้รับความนิยมอย่างไม่ยากเย็น

¹⁶ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 30 มิถุนายน 2541.

¹⁷ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 30 มิถุนายน 2541.

‘ คงเป็นเพราะเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับแทบทุกครัวเรือน คือถ้าไม่ใช่หัวมีเม็ชน้อย เม็ชก็ชอบคนรวยอะไรแบบเนี่ย มันก็ใกล้ชิดกับตัว’¹⁸

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ความสำเร็จของ ‘หญิงก็มีหัวใจ’ น่าจะเกิดจากกลยุทธ์ในการสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ให้กับละครวิทยุในยุคนั้นอยู่หลายประการ คือ นอกจากจะใช้แนวเรื่องที่เป็นแนวตลาคานิยมแล้ว ที่สำคัญ คุณสมสุข กัลย์จาฤก ยังได้เปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินเรื่อง ที่มักใช้การบรรยาย มาเป็นการดำเนินเรื่องด้วยบทสนทนาเป็นหลัก

‘ ละครวิทยุสมัยก่อนมีลักษณะบรรยายมาก เพราะเขาเอามาจากหนังสือ เขาจะเริ่มบรรยายก่อน หนังสือว่ายังไงเขาก็ว่าอย่างนั้น ขึ้นต้นเขาจะบรรยายไว้ว่าบ้านหลังใหญ่จะไว้อย่างนี้ เขาจะบรรยายให้หมดก่อน บรรยายธรรมชาติอะไรไปก่อน แล้วก็จะมี Dialogue สั้น ๆ ชัก 2 ประโยค แล้วก็บรรยายอีก เพราะมันพอเราเมาทำไปบทพูด จับ...จับ.. คนก็เลยติดเร็ว เรื่องเดี๋ยวนี้ดังเลย ‘หญิงก็มีหัวใจ’ ดังสนั่นเลย เพราะว่ามันทันใจ’¹⁸

ถึงแม้ว่าการดำเนินเรื่องด้วยบทสนทนาของตัวละครจะไม่ใช่เรื่องใหม่แล้วในปัจจุบัน แต่หากนับย้อนหลังไป 40 ปี ละครวิทยุในสมัยนั้นยังไม่ทิ้งรอยเดิมที่มีที่มาจากการเล่านิทาน หรือไม่ต่างจากการอ่านหนังสือให้คนฟังเท่าไรนัก บทบรรยายและการพรรณนาถูกนำมาใช้ในการดำเนินเรื่อง เปิดเรื่องและปิดเรื่อง ทำให้อารมณ์ของผู้ฟังถูกขัดตอน การเปลี่ยนแปลงมาใช้บทสนทนาดำเนินเรื่องแทนการบรรยาย แม้จะเป็นการเปลี่ยนแปลงเทคนิควิธีการเพียงเล็กน้อย แต่ผู้ฟังสามารถรับรู้ถึงความแตกต่างได้อย่างมาก เพราะทำให้เรื่องราวกระชับจับใจ สนุกสนาน เร้าอารมณ์กว่าเดิม และที่สำคัญเกิดผู้ฟังมีอารมณ์รู้สึกร่วมกับตัวละครและเนื้อเรื่องโดยไม่ถูกขัดอารมณ์จากบทบรรยาย

จึงนับได้ว่า คุณสมสุข กัลย์จาฤก เป็นผู้บุกเบิกละครวิทยุให้มีรูปแบบเหมาะสมกับธรรมชาติของการฟังวิทยุอย่างแท้จริง เพราะการฟังวิทยุนี้ผู้ฟังไม่อาจเห็นภาพใดๆ ได้ เสียงที่นำมาใช้จึงควรดึงดูดความสนใจ และแสดงออกถึงอารมณ์ และการแสดงได้อย่างเป็นธรรมชาติ โดยที่ผู้ฟังไม่รู้สึกว่าขาดการมองเห็นภาพจริงๆ ไป แต่ผู้เขียนต้องพยายามให้ผู้ฟังสามารถสร้างจินตภาพขึ้นในใจได้อย่างเป็นธรรมชาติ โดยไม่ควรให้บทบรรยายมาเป็นตัวขัดอารมณ์ของเรื่อง

¹⁸ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 20 มิถุนายน 2541.

กลยุทธ์อีกประการหนึ่งที่คุณสมสุข กัลย์จาฤก ใช้ในการเขียนบทละครวิทยุ ก็คือ การขึ้นต้น และลงท้ายให้น่าสนใจ และมีพลังในการดึงดูดผู้ฟัง ท่านได้พยายามสร้างสรรค์ กลยุทธ์ใหม่ๆ ให้แตกต่างจากละครวิทยุของคณะอื่น งานเขียนของท่านจึงโดดเด่นขึ้นมาตั้งแต่เริ่ม ใช้งาน

“เขียนบทครั้งแรกรู้สึกว่าจะไม่ยาก เพราะเราไม่ได้เขียนแบบที่เคยเขียนมาก่อน ไม่ได้เขียนโดยเอามาจากหนังสือ เราจะได้เขียนแบบนั้นเลย เราไม่ใช่นักประพันธ์ จะเขียนเป็น บทสนทนาเลย ละครวิทยุสำหรับกันคนมานั้นละ บทขึ้นต้นเราจะมึนจุตัว ขึ้นต้นเราจะต้องให้ คนฟังตื่นเต้นที่จะต้องฟังกับเรา และลงท้าย เริ่มเขียนจะนึกแค่นี้ละคะว่าจะทำยังไงนะ ถึงจะทำให้คนหยุดฟังเราได้ เพราะฉะนั้นเริ่มต้นขึ้นมาเราก็จะต้องไม่บรรยาย แต่เราจะต้องขึ้นต้นว่า ‘เฮ้ ! ตายเธอ...วันนี้ทำไมร้อนจริง ๆ’ อะไรอย่างนี้ คือทำให้มันตื่นเต้น แล้วก็โต้ตอบกัน”¹⁹

ความแปลกใหม่อีกประการหนึ่ง คือการนำเอาเพลง “หญิงก็มีหัวใจ” มาใช้เปิดนำ ละคร ซึ่งคณะอื่นๆ จะใช้แต่เพลงบรรเลงเป็นเพลงเปิดนำ การหันมาใช้เพลงที่มีคำร้อง และเป็นเพลงที่ได้รับความนิยมอยู่แล้วมาใช้เปิดนำละครทำให้คนฟังสะดุดหู และสร้างการจดจำได้ ง่ายกว่า

จะเห็นได้ว่ากลยุทธ์ในการสร้างสรรค์ความแปลกใหม่จากของเดิม ทำให้ “หญิงก็มีหัวใจ” ประสบความสำเร็จอย่างมาก และกลยุทธ์ที่คุณสมสุข กัลย์จาฤก ได้ใช้ในการประพันธ์บทละคร เรื่องต่อมา ก่อเกิดเป็นเอกลักษณ์ และลีลาเฉพาะตัวทำให้ละครวิทยุของคณะกันตนาแตกต่าง จากละครวิทยุของคณะอื่นในขณะนั้น

เมื่อได้แสดงฝีมือในการประพันธ์บทละครวิทยุเรื่องแรกให้ทุกคนได้ประจักษ์แล้ว สมสุข กัลย์จาฤก จึงได้กลายเป็นมือเขียนบทของคณะกันตนาอย่างถาวร จากการเขียนบทละคร ทีละเรื่อง วันละตอน เพิ่มเป็นต้องเขียนบทละครถึงวันละ 4 เรื่อง แม้ว่าคุณสมสุข กัลย์จาฤก จำจะต้องเขียนบทละครปริมาณมากในแต่ละวัน แต่ด้วยมีกลยุทธ์ในการเขียนที่แปลกใหม่ ไม่เหมือนใครในยุคนั้น ทำให้บทละครแทบทุกเรื่องได้รับความนิยม และหลายๆ เรื่องถูกผู้สร้าง ภาพยนตร์ซื้อไปสร้างเป็นภาพยนตร์

¹⁹ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 20 มิถุนายน 2541.

“สปอนเซอร์มาหาเองถึงบ้าน เพราะความสำเร็จจาก ผู้หญิงที่มีหัวใจ เราก็เริ่มต้องเขียนบทละครวันละ 4 เรื่อง ไม่ได้เขียนด้วยมือแล้วต้องบอกมีคนมานั่งเขียนกลางวันกลางคืน พอทานข้าวก็หยุดก่อน แล้วก็กลับมา เมื่อถึงไหนแล้วนะ เขียนต่อไป หลังจากนั้นก็ดังมาเรื่อย มีบ้างบางเรื่องที่ไม่ดังกว่าเรื่องอื่นๆแต่ทำอะไรก็ขายได้หมด ตอนนั้นพวกสร้างหนังก็มาขอซื้อ”²⁰

“หญิงที่มีหัวใจ” นอกจากจะเป็นบทละครวิทยุเรื่องแรกที่ทำนได้เขียนขึ้นแล้ว ท่านยังรับบทบาทเป็นนางเอกในละครเรื่องนี้ด้วย แม้ว่าจะได้รับการต้อนรับจากผู้ฟังเป็นอย่างดี แต่ความดังของละครเรื่องแรก ทำให้ต้องรับผิดชอบหน้าที่ในการเขียนบทละครที่ต้องเขียนเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับได้รับนางเอกใหม่เข้ามาพอดี สมสุข กัลย์จาฤก จึงขออนุญาตจากหน้าที่นักแสดงเหลือเพียงหน้าที่เขียนบทละครวิทยุซึ่งต้องทำควบคู่ไปกับการทำงานราชการที่สำนักพระราชวัง การทำงานบ้านและดูแลลูกๆ

“เล่นเป็นนางเอก เล่นเรื่องเดียว เป็นเมียหลวง ชื่อนาตยา ไม่เคยเล่น ก็เล่นได้ อู๊... คนติดกันทั้งเมือง พอเรื่องที่สอง มันต้องเขียนบทละครหลายเรื่อง มันเหนื่อยมากก็เลยต้องหาคนแทน พอตินักข่าวหนังสือพิมพ์เค้าเอาเด็กมาฝาก คือ เบญจมาศ ตอนแรกเราก็สอนให้เป็นเด็กที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ดอกโสน อ่าน ดอก-สะ-โน ต้องมาสอนให้เขา พอเล่นบีบเสียงดี เล่นเก่ง เราก็เลยบอกเออ ถ้าอย่างนั้น ฉันทเขียนอย่างเดียว ให้เธอไปเล่น”²¹

กุสุมา ลินสุช นามแฝงที่ท่านใช้ในการเขียนบทละคร น้อยคนนักจะรู้ว่าชื่อนี้คือ สมสุข กัลย์จาฤก ภรรยาของหัวหน้าคณะกันตนา พระเอกละครยอดนิยม ประดิษฐ์ กัลย์จาฤก นอกจากนั้น คุณสมสุข กัลย์จาฤก ยังใช้นามปากกาอื่นๆอีก ได้แก่ ขวัญข้าว และ นิวัติศัย ซึ่งมักจะใช้เมื่อเขียนละครวิทยุที่ทำออกอากาศในจังหวัดต่างๆทางภาคเหนือ และภาคอีสาน ในนามคณะละครวิทยุคณะ “ศิลปะจาฤก”

²⁰ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 17 ธันวาคม 2541.

²¹ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 20 มิถุนายน 2541.

8. ผลงานการเขียนบทละครวิทยุ

จากความสำเร็จของละครวิทยุเรื่อง “หญิงก็มีหัวใจ” ทำให้ สมสุข กัลย์จาฤก เขียนบทละครวิทยุในแนวชีวิตตามออกมาอีกหลายเรื่อง บทละครแนวชีวิต จึงเป็นการเริ่มต้นชีวิตนักเขียนนาม “กุสุมา ลินสุช”

บทละครแนวชีวิต

การเริ่มต้นเขียนบทละครของท่าน เริ่มต้นด้วยละครแนวชีวิตครอบครัวอันเป็นแนวชนิดเรื่องแรก “หญิงก็มีหัวใจ” ได้แรงบันดาลใจมาจากบทเพลง “ผู้หญิงก็มีหัวใจ” ละครเรื่องที่สองคือ “ช่างร้ายเหลือ” เป็นละครอีกเรื่องหนึ่งที่ได้แรงบันดาลใจมาจากบทเพลง

“ช่างร้ายเหลือ คือ ผู้หญิงคนหนึ่งมีแฟนอยู่แล้ว รักกันมาก แต่ว่าอยากจะทำฐานะตัวเอง ก็พยายามทำต่างๆ เริ่มจากค่อยๆ ไต่เต้าไป จนกระทั่งรวมมหาศาล เสร็จแล้วก็กลับมาหาผู้ชายคนนี้ แต่ผู้ชายคนนี้เขาบอกเขาไม่เอา เขาบอกถ้าเขาจะแต่งงานกับผู้หญิงสักคน แม้ไม่ร่ำรวย มีผ้าพันกายเพียงผืนเดียว เขาก็จะแต่งงานด้วย นางเอกก็เลยผิดหวัง เป็นเรื่องที่สองต่อจาก หญิงก็มีหัวใจ ชอบ เรื่องนี้ก็สนุก”²²

นอกจากคุณสมสุข กัลย์จาฤก จะใช้บทเพลงเป็นแหล่งที่มาในการสร้างแรงบันดาลใจแล้ว ประสบการณ์จากชีวิตจริงโดยเฉพาะประสบการณ์ของผู้อื่น นับเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญอีกแหล่งหนึ่งในการเขียนบทละครแนวชีวิต

“เพราะว่าเรามองเห็นอะไรไป รู้สึกมันแปลกไปหมด สำหรับชีวิตคนอื่น..(หัวเราะ).. ส่วนมากจะมีคนมาปรึกษา มีปัญหาอะไรจะมา แม้แต่พวกที่เป็นกะเทย สมัยก่อนที่ไม่ค่อยมีเหมือนเดี๋ยวนี้ เขาก็จะมาพูดอะไรให้เราฟัง เสร็จแล้วเขาก็จะบอกว่าเราเป็นคนดีนะที่ขอรับอะไรต่ออะไร ไม่งั้นเขาไปเข้าโกลีครก็จะโดนดูถูก โดนไล่ รังเกียจ แต่เราเนี่ยรับได้ ให้เหตุผลไม่รังเกียจ พวกที่ชีวิตเขามีปัญหาครอบครัวก็จะมาปรึกษาเรา เพราะเราจะไม่มียุทธศาสตร์นี่ เป็นชีวิตที่ราบเรียบ ธรรมดา ไม่มีอะไร แต่คนอื่นจะมี แล้วจะมาขอความร่วมมือขอความคิดเห็นอะไรอย่างนี้ จะมานั่งเล่า เพราะเราเป็นคนไม่ค่อยพูด ไม่มีอะไรกับใคร เขาเชื่อว่ามาพูดกับเราแล้วเราจะไม่ไปพูดกับใคร จนบางคนเรียกเราว่าศิราณี ได้เก็บข้อมูลเยอะ แล้วก็เอามาใช้ เรา รู้สึกชีวิตของเขาแปลก”²³

²² สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 28 กรกฎาคม 2542

²³ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 20 มิถุนายน 2541.

ในการเริ่มต้นเขียนบทละครเช่นนี้ คุณสมสุข กัลย์จาฤก เห็นว่า การเริ่มต้นเขียนในสิ่งที่ถนัดที่สุดนับเป็นสิ่งที่ถูกต้อง และเป็นการเริ่มต้นที่มั่นคงที่สุด แม้ว่าแนวชีวิตจะเขียนง่าย แต่ผู้วิจัยเห็นว่าสำหรับนักเขียนหน้าใหม่ที่ต้องเขียนบทละครเพื่อแข่งขันกับคณะอื่นที่ตั้งอยู่ก่อน ก็ดูจะไม่ใช่เรื่องง่ายนัก

ละครวิทยุในแนวชีวิตของกันตภา เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ละครในแนวนี้อาจกำลังได้รับความนิยมอย่างมาก ขณะนั้นละครวิทยุคณะ “วัฒนธรรม” ตั้งอยู่ก่อนในรูปแบบของละครชีวิต เช่นเดียวกัน สมสุข กัลย์จาฤก จึงต้องพยายามสร้างละครแนวชีวิตให้แตกต่างออกไปจากเดิม

“เราไปแข่งกับเขา เขาตั้งมาก่อนเรา คณะวัฒนธรรมนี่ดังมาก ดังสุดๆเลย แล้วเราก็เข้าไปเทียบ เราตั้งขึ้นมาทีหลังเขา เขาตั้งมาจากละครแนวชีวิตเหมือนกัน แล้วก็ชีวิตที่แบบก็เน่าละ เราชูสึกว่าของเราเน่าน้อยกว่า เพราะเรามีสร้างสรรค์นิคหม่อมมาตั้งแต่แรก เรื่องอะไรที่ละๆต่างๆจะไม่ค่อยทำ แต่วัฒนธรรมจะทำเรื่องชีวิตจริงๆ ที่เป็นเรื่องผ้าเมียอะไรอย่างนี้ ไม่ใช่ว่าเขาไม่เก่งนะ แต่ว่าเราไม่ชอบแบบนี้ เรื่องหลายผ้าหลายเมียอะไรอย่างนี้ เรื่องที่จะมาทะเลาะกันอย่างเดี๋ยวนั้น แล้วก็เมียน้อย เมียหลวงมาแข่งผู้ชายคนเดียวกันอยู่ทุกวัน คือมันต้องมีความดีความชั่วบ้าง ไม่ใช่ไม่มีเหตุผลอะไร แต่ถ้าทำอย่างนั้นได้ มันก็ดัง จริงๆ สปอนเซอร์อยากให้เราทำอย่างนี้เหมือนกัน แต่เราไม่ทำ”²⁴

จากคำสัมภาษณ์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่า การเริ่มต้นอาชีพนักเขียนบทละคร ด้วยละครแนวชีวิตอันเป็นแนวนั้นนั้น ถือว่าเป็นการเริ่มต้นที่ถูกต้อง เพราะการเขียนในสิ่งที่ถนัดนั้น ผู้เขียนย่อมเกิดความสุขในการทำงาน และไม่ต้องเสียเวลาลองผิดลองถูก สิ่งสำคัญคือผู้เขียนต้องตระหนักไว้ว่าตนเองถนัดเขียนงานในแนวไหน ซึ่ง คุณสมสุข กัลย์จาฤก กล่าวว่า ตัวเองเท่านั้นที่รู้ว่าตนจะเขียนในแนวใด แล้วจึงเสาะหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆให้มาก

เมื่อคุณสมสุข กัลย์จาฤก เริ่มต้นอ่านเขียนจากแนวนั้น สิ่งก็ตามมากคือความพยายามในการสร้างสรรค์บทละครแนวชีวิตของคุณสมสุข กัลย์จาฤก นั้น ให้ความสำคัญกับเนื้อเรื่องที่มีเหตุผล ซึ่งแตกต่างจากคณะอื่นๆ แม้จะหนีไม่พ้นเรื่องราวความรักของหนุ่มสาว หรือเรื่องผ้าๆเมียๆเป็นส่วนใหญ่ แต่คุณสมสุข กัลย์จาฤก เน้นว่าปัญหาและการแก้ปัญหาในละครต้องเป็นไปอย่างสร้างสรรค์ ไม่ใช่เน้นแต่อารมณ์ที่ให้ตัวละครออกมาปะทะกันอย่างโผงผาง หรือตบตีกันพัลวัน แม้ว่าเรื่องราวเช่นนั้นจะเป็นที่ต้องการของสปอนเซอร์ก็ตาม คุณสมสุข กัลย์จาฤก ยังคงยึดมั่นในอุดมการณ์ และดำเนินตามกลยุทธ์ของตนเอง โดยสร้างเรื่องราวให้ดำเนินอย่างมีที่มาที่ไป มีเหตุผล ตัวละครมีทั้งความดีและความชั่วอยู่ในตัว อันเป็นลักษณะของตัวละคร

²⁴ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 30 มิถุนายน 2541.

ที่มีมิติหรือที่เรียกกันว่าตัวกลม จากเดิมที่จะคร่าวชีวิตมักสร้างตัวละครให้มีเพียงมิติเดียว เมื่อนำกลยุทธ์ดังกล่าวมารวมเข้ากับกลยุทธ์ในการดำเนินเรื่องด้วยบทสนทนา การเปิด-ปิด ละครให้น่าสนใจและมีพลัง ทำให้ละครแนวชีวิตของกันตนาเกือบทุกเรื่องเป็นที่นิยมในหมู่ผู้ฟัง และมีการซื้อไปผลิตเป็นละครโทรทัศน์และภาพยนตร์อีกหลายเรื่อง

• ละครแนวเหนือจริง

เมื่อเขียนละครแนวชีวิตมาหลายเรื่องแล้ว ท่านได้เปลี่ยนมาเขียนละครในแนวเหนือจริง เรื่องภูติผี เรื่องลึกลับสยองขวัญ ทั้งนี้เป็นไปได้ว่าสาเหตุเนื่องมาจากสมัยนั้นมีภาพยนตร์ต่างประเทศเรื่อง แครกคิดล่า เข้ามาฉายและได้รับความนิยมมาก ประเทศไทยเองก็สร้างเรื่องแนวภูติผีออกมาหลายเรื่อง อาทิ “ปู่โสมเฝ้าทรัพย์” “แม่เฒ่าพระโขนง” “ลูกแม่เฒ่า” ซึ่งต่างก็ได้รับความนิยม ประดิษฐ์ กัลย์จาฤก มองเห็นว่าละครวิทยุในแนวนี้ก็น่าจะเป็นที่นิยมได้ไม่แพ้ภาพยนตร์ ไม่ว่าจะเป็นภาพยนตร์ต่างประเทศ ภาพยนตร์ไทย คำชี้แนะของสามี รวมทั้งเพื่อหลีกเลี่ยงความจำเจจากการเขียนละครในแนวชีวิต เหล่านี้ผลักดันให้ท่านเปลี่ยนมาเขียนบทละครวิทยุในแนวภูติผีออกมา

จากที่ผ่านมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า คุณสมสุข กัลย์จาฤก ใช้กลยุทธ์ในการสร้างความแปลกใหม่ ผลักดันให้ละครวิทยุของคณะกันตนาแตกต่าง และโดดเด่นกว่าคณะอื่นๆ การหันมาเขียนละครแนวภูติผี และแนววิทยาศาสตร์ ทำมกลางละครวิทยุแนวชีวิตที่ดาดเนินอยู่ในช่วงเวลานั้น นับเป็นความแปลกใหม่อีกประการหนึ่งที่คุณสมสุข กัลย์จาฤก ได้สร้างขึ้น

“กันตนา เป็นคณะที่พยายามทำอะไรที่แปลกออกไป มันถึงต้องเขียนเรื่องผีขึ้นมา คือไม่ใช่มีแต่ชีวิตอย่างเดียว เราเริ่มมาจากชีวิต เราก็ต้องมาเปลี่ยนให้มันแปลกออกไป จากเรื่องผีแล้วก็เปลี่ยนมาเป็นเรื่องแนววิทยาศาสตร์ รู้สึกเราจะเป็นคนแรกที่ทำเรื่องวิทยาศาสตร์ อย่างเช่นเรื่อง สุริยรัตน์อ่อนหน”²⁵

เรื่องในแนวเหนือจริง ภูติผี ลึกลับสยองขวัญนี้เอง ที่ทำให้ผู้ฟังจดจำกันตนาได้ เรื่องเด่นๆในสมัยนั้นมีหลายเรื่องด้วยกัน อาทิ “ผีพยาบาล”, “สุริยรัตน์อ่อนหน”, “ตุ๊กแกผี”, “ปอบผีฟ้า”, “นางแวมผี”, “สุสานคนเป็น”, “ห้องหุ่น”, “ปะการังสีดำ”, “เจ้าสาวในชุดสีดำ”, “เงินปากผี” ฯลฯ

²⁵ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 20 มิถุนายน 2541.

เมื่อหันมาเขียนบทละครวิทยุในแนวเหนือจริง ท่านค้นพบว่าเรื่องในแนวนี้เขียนง่ายและสนุก เพราะสามารถใช้จินตนาการได้อย่างเต็มที่ ประกอบกับตนเองเป็นคนกลัวผีอยู่แล้ว การถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกเช่นนั้นลงไปละครจึงเป็นไปได้ไปอย่างสมจริง

“แนวผีง่าย เพราะมันเป็นเรื่องไม่จริง เราจะมาทำให้มันเป็นยังงี้ก็ได้ มันเป็นเรื่องที่เรา Make ขึ้นมาทั้งหมดมันเป็นความคิดที่อิสระ เรื่องผีนี่เป็นเรื่องที่ไม่มีเหตุผล แต่เราพยายามเอาเหตุผลมาใส่ คนดูก็เลยรู้สึกเหมือนกับว่าเป็นเรื่องจริง แต่ไม่ใช่หรอก”²⁶

กลยุทธ์ในการสร้างละครวิทยุแนวภูติผีของคุณสมสุข กัลย์จาฤก คือการหาเหตุผลให้กับสิ่งที่ไม่มีเหตุผล แม้สิ่งนั้นจะไม่มีอยู่จริง แต่ผู้เขียนต้องหาคำตอบให้กับผู้ฟังได้ว่า ทำไมสิ่งนั้นจะมีอยู่ได้ในละคร คุณสมสุข กัลย์จาฤก เน้นย้ำถึงการให้เหตุผลกับละครแนวภูติผีว่า

“เรื่องผีนี้ต้องมีเหตุผลมากกว่าเรื่องอื่น ทั้ง ๆ ที่เป็นเหตุผลที่เอามาอ้างสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ ต้องเอาเหตุผลมา ต้องเอาให้ได้อย่างมีพยานภาพ ต้องใช้พลังแห่งเทียนเพื่อเรียกพลังมาต่อชีวิต เพราะฉะนั้นถ้าเราจะจับ เราจะต้องไม่ใช่ไสยศาสตร์ เราต้องจับด้วยอะไร เราก็ต้องจับด้วยสนามแม่เหล็ก หรืองานเรดาร์ที่เขาจับพลังงาน เราจะไม่เรียกวิญญาณแล้ว เราจะเรียกว่าพลังงาน เพราะว่ามันวิทยาศาสตร์ เค้จะบอกว่า วิญญาณก็คือพลังงานอย่างหนึ่ง เราต้องจับจุดนี้มา”²⁶

นอกจากหาเหตุผลให้กับสิ่งที่ดูเหมือนจะไม่มีเหตุผลในละครผีแล้ว การถ่ายทอดอารมณ์ของตนลงไปละคร นับเป็นความสามารถเฉพาะตัวของ คุณสมสุข กัลย์จาฤก ด้วยท่านมีอุปนิสัยส่วนตัวเป็นคนกลัวผีอยู่แล้ว จึงทำให้สามารถจินตนาการถึงสิ่งน่ากลัวต่าง ๆ ได้ง่ายกว่าคนที่ไม่กลัวผี

“บางทีเรากลัวผีแต่เขียนว่าเผชิญกับผีได้อย่างไม่เกรงกลัว แต่เขียนไปสะดุ้งไปก็มี ตัวเองไม่ได้ต้องการที่จะพบผีหรือว่าเจอผี แต่ทำไมเขียนได้ บางคนไม่กลัวผีเลยแต่เขียนไม่ได้ เพราะฉะนั้นนิสัยกลัวผีอาจจะทำให้เขียนดี คนไม่กลัวผีอาจจะเขียนสู้ไม่ได้ เพราะว่ามันไม่มีจินตนาการ อะไรมันก็ไม่กลัวไปหมด คนไม่กลัวผีอยากจะเล่าแต่ทำไมมีจินตนาการอะไรเลย”²⁷

²⁶ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 17 ธันวาคม 2541

²⁷ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 30 มิถุนายน 2541.

กลยุทธ์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้ละครแนวสยองขวัญของกันตนาได้รับความนิยมอย่างมาก ก็คือ การใช้เสียงประกอบ คุณประติษฐ์ กัลย์จาฤก ได้นำเอาเสียงประกอบจากภาพยนตร์ต่างประเทศ เช่นเรื่อง “ แดรกควิลล่า ” มาใช้ประกอบละครวิทยุแทนการใช้ดนตรีจากงานเสียงที่มีอยู่อย่างจำกัด ความแปลกใหม่ของเสียงประกอบเป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งที่สร้างความประทับใจให้แก่ผู้ฟัง

“ คุณประติษฐ์ เป็นคนที่ค้นคว้าว่าจะเพิ่มเติมอะไร แทนที่เขาจะมีแค่เสียงเดินเสียงเคาะ ถ้าไม่มี แก่ก็จะไปหาซื้อแผ่น ถ้าไม่มีขาย พอมีเทปแกก็จะไปอัดเอาตามโรงหนังเลย เพราะฉะนั้นละครต้นเต็นของเรา จึงมีเสียงประกอบที่คุณพ่ออัดมา อย่าง ไซโค แดรกควิลล่า ก็ยังไม่มีขายตอนนั้น คุณพ่อก็จะไปอัดมา คนฟังก็...โอ้โฮ...ต้นเต็น แต่ตอนหลังจากนั้นก็เริ่มมีขายกันแล้ว คนก็ไปซื้อเอามาตอนที่คิดกันทำ คุณประติษฐ์ จะค้นคว้าเรื่องนั้นมากแกชอบมาก แกจะทำเสียงหุ่นเสียงนี้ แกจะไปอัดที่นี้ สารพัดที่จะไปเอามา ”²⁸

จากละครในแนวชีวิตมาสู่ละครแนวเหนือจริง ทั้งเรื่องในแนววิทยาศาสตร์ และภูติผีทำนไม่ได้หยุดนิ่งอยู่เพียงแค่นั้น ท่านเล็งเห็นว่าคณะกันตนาควรเป็นคณะที่นำเสนอเรื่องราวที่แปลกใหม่อย่างหลากหลาย ในขณะที่ท่านเป็นผู้เขียนบทเพียงคนเดียวของคณะกันตนา ท่านจึงจำเป็นต้องประพันธ์บทละครให้มีหลากหลายแนว เพื่อให้คณะกันตนาเป็นคณะละครแนวใหม่ที่นำเสนอละครวิทยุอย่างสร้างสรรค์ให้ทั้งความบันเทิงและสาระกับผู้ฟัง ต่อมาจึงได้ทดลองเขียนบทละครในแนวอาชญากรรม และฆาตกรรม สืบสวนสอบสวนขึ้นมาอีก

• ละครแนวอาชญากรรม

ละครในแนวอาชญากรรมเรื่องสำคัญคือ “อาชญากรสังคม” เรื่องราวเกี่ยวกับกระบวนการค้ายาเสพติด อันเป็นเรื่องที่เกิดจากแรงบันดาลใจจากข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ ท่านบอกเล่าถึงกลเม็ดที่ผู้ร้ายซุกซ่อนยาเสพติดไว้ในกาแฟอันเป็นวิธีที่ล้ำหน้าในยุคนั้นและเป็นไปได้ยากที่คนธรรมดาจะล่วงรู้ถึงวิธีการนี้ ทำให้คณะกันตนาตกอยู่ในข่ายผู้ต้องสงสัยว่าน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับวงการยาเสพติด กรมตำรวจ (วังปารุสก) จึงต้องเรียกตัวเข้าพบเพื่อสอบถามความจริง

“แม่เขียนเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด ที่แม่แต่วังปารุสกก็ต้องเรียกไป แต่จริงๆเอามาจากหนังสือพิมพ์แค่ประโยคสองประโยคแล้วเราก็นำใส่เวอร์ไปว่าเป็นอย่างนั้นเป็นอย่างนี้ ยาเสพติดสมัยก่อนที่ว่าเริ่มมีมันน่าเกลียดน่ากลัวมากแต่ยังไม่มีใครรู้ แม่แต่ว่าใส่ในกาแฟนี่ก็ยังไม่

²⁸ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 20 มิถุนายน 2541.

ใครรู้ ว่ามันจะเป็นผงเป็นอะไร แม่บังเอิญไปเจอในหนังสือพิมพ์ เขาบอกว่าที่รัฐนั้นรัฐนี้ในอเมริกาทำใส่ในกาแฟ เขาเพิ่งจะรู้ว่ามันเอามาใส่ในกาแฟได้ พอเรามาเขียนเมืองไทยยังไม่รู้เลยว่าใส่ในกาแฟได้ด้วยหรือ สมัยนั้นถูกวังปารุสก์เรียกตัวไปเลย ‘เอ๊ะ..ทำไมเธอรู้’ เราก็บอกให้ฟังว่า เราบังเอิญไปได้ข่าวเล็กๆในหนังสือพิมพ์ที่อยู่ในหน้าที่ไม่มีความสนใจ ที่นี้วังปารุสก์ก็เลยเอามาให้เราดูหมดเลย ทั้งผงทั้งแท่ง”²⁹

เมื่อได้ทดลองเขียนละครในแนวอาชญากรรมไปหลายเรื่องแล้ว ท่านพบว่าตนเองมีปัญหาในการเขียนเรื่องแนวนี้ เนื่องจากขาดข้อมูลที่จะนำมาใส่ในรายละเอียดต่างๆของเรื่อง เพราะโลกของอาชญากรเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือประสบการณ์ อย่างเช่น บทสนทนามักเป็นการพูดคุย ต่อรอง ต่อสู้ การเหยียดหยันในแบบของผู้ชาย ดังนั้นในการเขียนบทละครอาชญากรรมที่ผ่านมา เมื่อติดขัดในปัญหาเหล่านี้ สามิจึงกลายเป็นผู้ช่วยคนสำคัญ ที่คอยให้คำปรึกษาและสืบค้นข้อมูลที่จำเป็นจากภายนอกให้เมื่อท่านต้องการ

“ตรงไหนที่ไม่รู้จะถามคุณประดิษฐ์ อย่างเช่น ที่โรงพักเขามีมือศออะไรมั่ง ทหารเรือทหารบก ทำไมไม่เหมือนกัน มันมีอะไรเป็นที่ลึกลับสุด ทหารเรือเป็นยังไง คุณประดิษฐ์จะบอกในคุกในตารางเป็นยังไง สมัยก่อนเขาจะมี อาบอบนวดเป็นครั้งแรก สมัยที่แม่ยังเป็นสาวๆ แม่เพิ่งจะรู้จักตอนที่ลูกแล้ว แม่เห็น บ้านตรงข้ามมีเด็กสาวๆไปทำอย่างนี้ แล้วก็รอยกลับมาสงสัยว่ามันเป็นยังไง อย่างนี้คุณประดิษฐ์จะรู้ จะเล่าให้ฟัง เราไม่เคยเห็น อะไรที่ไม่เข้าใจจะได้จากคุณพ่อ (ประดิษฐ์ กัลย์จาฤก) ข้อมูลต่างๆจะได้จากคนรอบข้างได้จากหนังสือจะเยอะมากจากหนังสือพิมพ์ก็ได้เยอะ”²⁹

ข่าวจากหน้าหนังสือพิมพ์คือแหล่งข้อมูลสำคัญที่สมสุข กัลย์จาฤก ได้นำมาขยายความ แต่งเติมเรื่องราวให้เป็นเรื่องราวอย่างละคร ดังนั้น ข่าวฆาตกรรม สืบสวนสอบสวน จึงเป็นเรื่องอีกแนวหนึ่ง ที่ท่านได้เขียนไว้ อาทิ “เปลือกนางนวล”, เรื่องราวที่กล่าวด้วยฆาตกรที่แฝงตัวอยู่ภายใต้ตำแหน่งหน้าที่การงานและยศตราบรรดาศักดิ์

“เป็นคนที่มิฐานันดรว่าราย คนยกย่องสรรเสริญ เธอสร้างสถานบำบัดคนแก่ ต่อหน้าคนก็พาคนแก่ไปเที่ยวทัวร์ ตอนลับหลังประเดี๋ยวคนนั้นก็ตาย คนนี้ก็ตาย เพื่อเอาเงินช่วยเหลือเป็นละครวิทยุ แต่เป็นโทรทัศน์เขาไม่กล้าให้ทำ เอามาจากเรื่องในหนังสือพิมพ์ ว่าฆ่าคนแก่เอาเงินประกันชีวิต เราก็คิดว่า ฆ่าคนแก่ทำไมนะ คนแก่ไม่เห็นฆ่าอะไร เราที่ว่ามันมีเรื่อง ของเงินประกันชีวิต เงินช่วยเหลือ”³⁰

²⁹ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 30 มิถุนายน 2541.

³⁰ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 26 กรกฎาคม 2542.

ละครแนวฮาตลกกรรม สืบสวนสอบสวน อันน่าจะเป็นงานเขียนของผู้ชาย แต่ที่คุณสมสุข กัลย์จาฤก สามารถสร้างงานประพันธ์ในแนวนี้ได้ ก็เนื่องมาจากแรงบันดาลใจจากข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ที่มักบอกเล่าเรื่องราวรายละเอียดต่างๆเอาไว้ ในส่วนข้อมูลและรายละเอียดที่ขาดหายไป คุณสมสุข กัลย์จาฤก สามารถต่อติดข้อมูลเหล่านั้นได้ด้วยแหล่งข้อมูลสำคัญอีกแห่งหนึ่ง นั่นคือคุณประติษฐ กัลย์จาฤก ซึ่งในบางครั้งท่านเองเป็นผู้เสนอเรื่องให้เขียน โดยรับหน้าที่เป็นผู้ค้นคว้าข้อมูลรายละเอียดมาให้

‘ ส่วนมากเขาจะบอกว่า ‘ เรื่องนี้เฮามั้ย ‘ เราก็บอกว่า ‘ เออสินี่ แต่ฉันไม่รู้เรื่องราวมันเป็นยังไง ‘ เพราะในหนังสือพิมพ์บอกไว้นิดเดียว อย่างเรื่อง ‘ รุ่งรัชนี นางบาป ‘ อันนี้ก็เอามาจากเรื่องจริง ชาวที่เขาถูกฆ่าในรถแท็กซี่ในหมู่บ้าน นั่งรถแท็กซี่ไปกับคู่ สามีกี่เคยมาฆ่า แล้วก็ไปติดคุก คุณประติษฐก็เข้าไปถามเขาถึงในคุกเลย เขาก็เลยเล่าว่า เมียเขาเป็นคนอย่างนี้นะ ๆ เขาก็เลยฆ่า ‘³¹

ความสามารถในการประพันธ์ละครได้หลากหลายแนวของ สมสุข กัลย์จาฤก ทำให้เป็นที่รู้จักกันว่าคณะกันตนา นั้นนำเสนอเรื่องราวที่หลากหลาย ชับซ้อน สนุกสนาน ตื่นเต้น บางครั้งเขย่าขวัญสั่นประสาท น่าติดตามฟัง ประกอบกับปัจจัยเสริมภายในองค์กร คือความสามารถในด้านเทคนิคและการแสดงของคุณประติษฐ กัลย์จาฤก ผู้รับผิดชอบงานควบคุมกระบวนการผลิต และการกำกับการแสดง ที่ให้ความพิถีพิถันอย่างมากกับการใช้เพลงและเสียงประกอบ อีกทั้งท่านยังสนใจในเทคโนโลยีใหม่ๆอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นเมื่อครั้งที่เริ่มมีการนำเอาระบบบันทึกเสียงเข้ามาใช้คุณประติษฐ กัลย์จาฤก ได้จัดซื้อและสร้างห้องบันทึกเสียงขึ้นเป็นคณะแรก ทำให้ไม่ต้องไปแสดงสดกันที่สถานีวิทยุ เปลี่ยนมาเป็นการบันทึกเสียงละครวิทยุในห้องและถือปี่ส่งไปออกอากาศยังสถานีต่างจังหวัดได้อีกเป็น 100 สถานี และยังแปลงละครวิทยุเป็นภาษาท้องถิ่นส่งไปยังภูมิภาคนั้นๆ ในนามของ ‘คณะศิลปะจาก’

• รางวัลจากการเขียนบทละครวิทยุ

แม้ว่าจะเล่นละครวิทยุวันละหลายเรื่อง แต่รายได้ไม่มากเท่าที่ควรเพราะค่าจ้างทั้งหมดได้มาจากสปอนเซอร์ที่มาจ้างทำเพียงอย่างเดียว เมื่อสปอนเซอร์นำละครไปออกอากาศที่สถานีวิทยุแห่งหนึ่งแล้วยังได้ถือปี่ส่งไปออกอากาศยังสถานีอื่น ๆ อีก โดยที่คณะกันตนาไม่ได้รับเงินเพิ่ม จนกระทั่งถูกชายคนโต นายอิทธานต์ กัลย์จาฤก และคนที่สองนายจากฤก กัลย์จาฤก ผู้ซึ่งเติบโตมาท่ามกลางการทำงานของคุณพ่อประติษฐ กัลย์จาฤก และคุณแม่สมสุข กัลย์จาฤก ได้มองเห็นถึงความเสียเปรียบตรงนี้ จึงได้ซื้อเวลาเพื่อนำเทปละครของคณะกันตนาไป

³¹ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 30 มิถุนายน 2541.

ออกอากาศเอง ในเวลาไม่นานรายได้ที่เคยได้รับเพียงน้อยนิดเพิ่มสูงขึ้นเป็นทวีคูณ นับเป็นจุดพลิกผันที่สำคัญอีกประการหนึ่งของคณะกันตนา

“พอเวลาที่เทปไปถึงเขาแล้ว เขาจะเอาไปทำอะไรก็แล้วแต่ จนกระทั่งลูกเราโตสำเร็จ ลูกชาย 2 คนสำเร็จก็คิดๆ เอ๊ะทำไมเอาไปก็ไม่ใช้ได้เงินนะ เพราะว่าเราได้ทีเดียวยัง แล้วเขาก็จะไปออกอากาศเอง ทีนี้พอลูกเราโตสำเร็จ เขาก็บอกว่า เขาของพ่อที่ทำมาเนี่ย เขาจะไปหมดเวลาเอง ทั่วประเทศ เขาไปทำของเขาต่างหาก เพราะตอนนั้นโตแล้ว 2 ปีเท่านั้น เห็นหน้าเห็นหลัง ได้จริงๆ เลย”²²

ละครวิทยุในประเทศไทยไม่ได้รับการยกย่องในแง่ของงานศิลปะเท่าใดนัก ละครวิทยุมักถูกมองในแง่ของความบันเทิงที่ซ้ำซาก มุ่งหมายแต่จะโฆษณาขายยา จึงมักไม่มีการจัดประกวดเพื่อพัฒนางานละครวิทยุในเชิงศิลปะเท่าที่ควร

แม้ไม่เคยได้รับรางวัลใดๆ ในฐานะนักเขียนบทละครวิทยุจากประเทศไทย แต่ครั้งหนึ่งท่านเคยได้รับรางวัลจากประเทศญี่ปุ่น ใน พ.ศ. 2522 เมื่อบริษัท บันคาโฮโซโดโน จำกัด (BunkaHoso [Cultural Broadcasting]) จากประเทศญี่ปุ่น ติดต่อผ่านมทททางกระทรวงศึกษาธิการแห่งประเทศไทยว่าต้องการพูดคุยกับนักเขียนบทละครวิทยุในประเทศไทย เพื่อมองหาแนวความคิดใหม่ๆ ในการสร้างสรรค์บทละครวิทยุที่ประเทศญี่ปุ่น สมสุข กัลย์จาฤก ถูกเลือกให้เป็นตัวแทนพูดคุยแลกเปลี่ยนทรรศนะกับนักเขียนบทละครชาวญี่ปุ่น ภาพของแม่น้ำความประทับใจในวัยเยาว์คือแนวความคิดที่ท่านได้ถ่ายทอดให้นักเขียนชาวญี่ปุ่นฟัง หลังจากนั้นไม่นานนักท่านก็ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมด้านศิลป ๗ ประเทศญี่ปุ่น (Japan Art Festival) ในฐานะผู้ร่วมประพันธ์ละคร ให้ข้อมูลและพล็อตเกี่ยวกับละครวิทยุเรื่อง “แม่น้ำ” (The Manam) ท่านได้เล่าย้อนถึงเหตุการณ์ในครั้งนั้นให้ฟังว่า

“บังเอิญมีชาวญี่ปุ่นคนหนึ่ง เขาก็ติดต่อมาทาง ททท. (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย) ว่าอยากได้คนที่เขียนบทละครวิทยุมาคุยกัน เสนอไปที่โรงแรมรัตนโกสินทร์ ก็ไปนั่งคุยกับเขา เขาก็ถามเราว่า อยากทำละครวิทยุเรื่องเกี่ยวกับอะไร เขาก็ให้เราเล่า ของเค้าเค้าก็เล่าให้เราฟัง โครงเรื่องจริงๆ ไม่มี แต่ว่าอยากให้เราเห็นว่าเค้าเป็นต่างชาติ ต้องพูดว่าอะไรของเรที่ดี มันนึกไปถึงแค่นั้น แต่ยังไม่ได้ผูกเรื่อง คิดตรงนั้นเลยว่า อยากทำเรื่องอะไร อยากทำเรื่องแม่น้ำ เราก็ให้ข้อมูลเขาไป แม่น้ำของฉินเป็นอย่างนี้ๆ แม่ก็ว่า ในชีวิตอยากจะทำเรื่องชีวิตของคนที่อยู่ริมแม่น้ำ แม่น้ำของฉินฮวย ชีวิตของฉินเกิดที่ฉินบท แอวเมียงนงท์ ชอบแม่น้ำ

²² สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 20 มิถุนายน 2541.

แล้วก็เล่าให้เค้าฟังว่าแม่น้ำเป็นยังไง ก็อยากจะเขียนชีวิตของคนที่อยู่ริมน้ำ เขาก็ไปตั้งเป็น เรื่องญี่ปุ่น หลังจากนั้น ชัก 5-6 เดือน เขาก็ส่งรางวัลมาให้”³³

แนวความคิดที่มีแม่น้ำเป็นแรงบันดาลใจ เมื่อมีโอกาสทำหนังสือได้เขียนละครขึ้นจาก ไอเดียนี้ โดยสร้างเรื่องราวขึ้นจากเรื่องจริงที่มองเห็นว่ามีแฟนละครวิทยุหลายคนติดตามจน ติดใจจนถึงขนาดขอมายู่ด้วย เมื่อเดิมสืบทอดตามแนวทางละครลงไป เรื่องราวความรักระหว่าง สาวผู้หลงใหลพระเอกละครวิทยุหนุ่มหล่อเสียงดี ที่มีแม่น้ำและวิถีชีวิตริมน้ำเป็นฉากหลังจึง เกิดขึ้น หลังจากนั้นนำมาแสดงเป็นละครวิทยุแล้วได้ถูกนำมาสร้างเป็นละครโทรทัศน์อีกครั้งในเวลา ต่อมา

“ส่วนเราก็เขียนเรื่อง ‘แม่น้ำ’ ของเราสร้างเป็นละครวิทยุและละครโทรทัศน์ด้วย ก็คือ ง่าย ๆ ของเรา แต่ก็สนุก เป็นวิถีชีวิตแบบไทย ๆ ทำเป็นละครโทรทัศน์คนดูก็จะเห็นแม่น้ำ เห็นคนกระโดดน้ำ มันสวย แม่ทำละครวิทยุอยู่ ก็เอาประสบการณ์จากพวกวิทยุ พระเอก เป็นนักจัดละครวิทยุ ก็ให้จัดรายการ เล่น เห็นนางเอกผีนหวานฟังละครวิทยุพอสูญเสียความรัก ครั้งแรก วิทยุพูดอะไรก็ไปตามหมด ตอนที่ทำละครวิทยุคนมาจากต่างจังหวัดชอบผ้าทอหม้อนอน ขอมายู่ด้วย แม่ก็เอามาจากตรงนี้ นางเอกหลงใหลใฝ่ฝันว่าพระเอกดีเลิศ พอเจอตัวจริง นิสัยไม่ดีก็เลยถูกหลอก ในที่สุดผู้หญิงคนนี้ก็มิสามีสองคน ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้เป็นคนเลวเลย คนที่สองก็ให้เป็นคนญี่ปุ่น ญี่ปุ่นเขาก็รักมาก เคยมีอะไรมาเขาไม่แคร์ ขอให้ไปอยู่ด้วย แต่ก็ ต้องผิดหวังกลับมาเพราะเขากันไม่ได้”³⁴

เมื่อปี พ.ศ. 2522 งานเขียนบทละครวิทยุมากขึ้น สมสุข กัลย์จาฤก จึงได้ลาออกจาก งานราชการที่สำนักพระราชวัง เพื่อมาเขียนบทละครวิทยุแต่เพียงอย่างเดียว

ในปี พ.ศ. 2530 คณะกันทนาได้เลิกผลิตละครวิทยุหลังจากที่ได้ดำเนินกิจการละคร วิทยุมาเป็นเวลากว่า 36 ปีนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2494 เป็นต้นมา สาเหตุใหญ่เป็นเพราะว่า กันทนาได้เริ่มเข้าไปทำละครโทรทัศน์แล้วตั้งแต่ปี 2519 จนเริ่มมีบทบาทในวงการละคร โทรทัศน์แล้วในขณะนั้น กันทนาจึงทุ่มเทเวลาให้กับธุรกิจละครโทรทัศน์ที่กำลังรุ่งเรืองไป อย่างมาก ประกอบกับตัวแสดงที่เคยเล่นละครวิทยุหันไปเล่นละครโทรทัศน์ที่ให้รายได้ดีกว่ามาก แล้วไม่หันกลับมาเล่นละครวิทยุอีก

³³ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 20 มิถุนายน 2541.

ระยะเวลา 36 ปี ที่คณะกรรมการอยู่ในวงการละครวิทยุ คือเวลาในการสร้างสรรค์บทละครวิทยุกว่า 30 ปี (2501-2530) ภายใต้นามแฝง “กุสุมา สินสุข” ผลงานเขียนบทละครวิทยุที่ออกอากาศในนาม คณะกัณทนา จำนวนมากกว่า 145 เรื่อง

9. ผลงานการเขียนบทภาพยนตร์

ปี พ.ศ. 2503 เป็นช่วงเวลาที่มีการสร้างภาพยนตร์ไทยในระบบ 16 ม.ม.กันมาก บริษัท “กัณทนาภาพยนตร์” ได้นำเอาบทละครวิทยุเรื่อง “ผีพยาบาท” มาเขียนใหม่ให้เป็นบทภาพยนตร์ “ผีพยาบาท” จึงนับเป็นภาพยนตร์เรื่องแรกของกัณทนาโดยให้ทุนสร้างประมาณ 3 แสนบาท

“หนังเรื่องแรกคุณประดิษฐ์ทำเองเกือบทุกอย่าง ตัวแสดงก็จากละครวิทยุ เรื่องก็เขียนเอง กำกับเอง พากย์เอง ตอนนั้นดิฉันขายเรื่องได้หลายเรื่องและรายได้จากละครวิทยุก็มากและพอสายหนึ่งรู้ว่าเราจะทำเขาก็เอาเงินมาให้”³⁴

ปัจจัยหลายประการที่ทำให้กัณทนาเข้ามาจับบทภาพยนตร์ในธุรกิจภาพยนตร์ คือ บทละครวิทยุที่ สมสุข กัลย์จาฤก เขียนมีผู้สร้างภาพยนตร์มาขอซื้อเพื่อนำไปสร้างเป็นภาพยนตร์หลายเรื่อง ทำให้มองเห็นลักษณะเรื่องที่เหมาะสมจะนำไปสร้างเป็นภาพยนตร์ การแปลงบทละครวิทยุเป็นบทภาพยนตร์ รวมไปถึงเทคนิคในการสร้างภาพยนตร์ จึงไม่ยากเมื่อเข้ามาสร้างภาพยนตร์เอง

ประการที่สอง นอกจากบทละครจะถูกซื้อไปแล้ว คณะกัณทนายังได้รับการว่าจ้างให้ยกทีมผู้แสดงไปพากย์ภาพยนตร์แทนการพากย์แบบเดิม

ประการที่สาม ชื่อของประดิษฐ์ กัลย์จาฤก เป็นที่รู้จักและไว้วางใจของผู้คนในธุรกิจบันเทิง ในความสามารถด้านการสร้างสรรค์และความรับผิดชอบ รวมถึงเชื่อในฝีมือการเขียนบทละครของ สมสุข กัลย์จาฤก เพราะไม่ว่าจะเขียนเรื่องอะไรก็ดังแทบทุกเรื่อง เมื่อกัณทนาต้องการลงทุนในธุรกิจภาพยนตร์จึงมีสายหนึ่งเข้ามาให้ทุนสนับสนุน

³⁴ สันภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 20 มิถุนายน 2541.

ประการสุดท้าย การสร้างภาพยนตร์ 16 ม.ม. ใช้ต้นทุนต่ำ แม้ไม่ใช่ฟิล์มมาตรฐานอย่าง 35 ม.ม. แต่ก็ได้รับการยอมรับจากประชาชน การเข้าสู่วงการภาพยนตร์ของผู้สร้างในขณะนั้นเกิดขึ้นง่าย ส่งผลให้นักสร้างภาพยนตร์สมัครเล่นโคดเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการสร้างกันมาก

“ผีพยาบาล” ภาพยนตร์เรื่องแรกประสบความสำเร็จอย่างดี ประดิษฐ์ กัลย์จาฤก จึงมีโครงการสำหรับการสร้างภาพยนตร์เรื่องต่อมามาก แต่ในช่วงเวลานั้นงานละครวิทยุมีมาก นอกจากนั้นยังมีงานละครเวทีที่น่าเอาละครวิทยุไปจัดแสดงบนเวที ภายใต้ชื่อ “กันตนาโชว์” จัดเปิดแสดงตามโรงภาพยนตร์และหอประชุมจังหวัดต่าง ๆ

“กันตนาโชว์” เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของแฟนละครวิทยุที่ต้องการเห็นดารารายละครวิทยุตัวจริงกันอย่างใกล้ชิด และเพื่อชิงความนิยมของแฟนละครวิทยุกับคณะวัฒนธรรม ซึ่งผลิตละครแนวชีวิตและมีแฟนละครจำนวนมากใกล้เคียงกัน ด้วยมีชิ้นเชิงในการแสดงละครเวทีที่เหนือกว่าช่วยให้คณะกันตนาถึงความนิยมไปได้มาก

ในปี พ.ศ. 2506 บริษัทที่ให้การสนับสนุนคณะกันตนาโดยตลอดคือ บริษัท แก้วสารพัดนึกไอสด จำกัด และ บริษัทอ่าวทองไอสด จำกัด ผลักดันให้กันตนา ผลิตรายการวิทยุและโทรทัศน์อีกหลายรายการทั้งรายการเพลง เกมโชว์ รายการชิงโชคทางวิทยุ ปีนี้จึงนับเป็นปีทองของกันตนาเพราะทำทุกอย่างครบวงจร

แต่ทุกอย่างสะดุดลงในปีเดียวกันเมื่อรัฐบาลของ “จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์” ออกกฎระเบียบสิ่งกีดขวางการโฆษณาทางวิทยุอย่างกะทันหันทั่วประเทศ ด้วยสาเหตุที่การโฆษณาสินค้าของรายการต่าง ๆ ไม่มีการจำกัดเวลา รายการวิทยุของกันตนาที่กำลังดำเนินอยู่ต้องชะงักงันลง คงเหลือแต่ละครวิทยุเพียงสองรายการที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุ ททท. อันเป็นสถานีที่อยู่ในการควบคุมดูแลของตำรวจ จึงเป็นสถานีพาณิชย์เพียงแห่งเดียว ส่งผลให้กันตนาซึ่งเคยมีละครออกอากาศวันละ 7-8 เรื่อง เหลือแสดงเพียงที่ ททท. แห่งเดียว รายได้ลดลงไปอย่างน่าใจหาย

ในช่วงเวลาที่ธุรกิจละครวิทยุมีปัญหาจากการที่รัฐบาลห้ามไม่ให้มีการโฆษณาเช่นนี้ ประดิษฐ์ กัลย์จาฤก มองหาความมั่นคงจากธุรกิจอื่น นั่นคือภาพยนตร์ ธุรกิจที่เคยชิมอางมาแล้วด้วยการสร้าง “ผีพยาบาล” ในปี พ.ศ. 2503 ในปี พ.ศ. 2506 เขาจึงสร้างภาพยนตร์เรื่องที่สองจากละครวิทยุที่เคยได้รับความนิยมมาแล้วในเรื่อง “ลูกกรอก” ได้รับการต้อนรับจากผู้ชมไม่น้อย หลังจากนั้นได้สร้างภาพยนตร์เรื่องต่อมามาก ได้แก่ “เข็ยฟ้าทำดิน” และ “เพชรตาแมว” รวมทั้งยังรับจ้างเจ้าของทุนรายอื่นในการสร้างภาพยนตร์อีกหลายเรื่องคือ “ระฆังผี”, “ตุ๊กแกผี”, และ “นางแมวผี”

บทละครวิทยุของ สมสุข กัธจาดุก มีผู้อำนวยการสร้างภาพยนตร์และผู้กำกับ การแสดงมาขอซื้อลิขสิทธิ์ไปสร้างเป็นภาพยนตร์หลายเรื่อง ส่วนใหญ่เป็นเรื่องแนวฉีกกลับ สของขวัญ นอกจากขอซื้อบทละครแล้วยังได้นำเอานักแสดงละครวิทยุของคณะกันตนาไปแสดง และพากย์ด้วย อาทิ “บันทึกกรักของพิมพ์ฉวี” “อินผู้ดี” “สุริยรัตน์อ่อนทง” “ตุ๊กตาสามี” “นางแมวผี” เป็นต้น

หนทางในธุรกิจภาพยนตร์ใช้ว่าจะไปด้วยกลีบกุหลาบเสมอไป “เขี้ยฟ้าทำดิน” ภาพยนตร์ แนวความบอชที่แหวกจากแนวภาพยนตร์ไทยในขณะนั้นไม่ประสบความสำเร็จทางด้านรายได้ กันตนาจึงยุติบทบาทในธุรกิจภาพยนตร์หลังจากสร้างภาพยนตร์ด้วยพิธีมมาตราชูานในระบบ 35 ม.ม. เรื่อง “เพชรตาแมว” เป็นเรื่องสุดท้าย ในปี พ.ศ. 2515

สาเหตุที่กันตนาเลิกจากวงการภาพยนตร์ในขณะนั้นเนื่องจาก ประดิษฐ์ กัธจาดุก ทวนกระแสธุรกิจภาพยนตร์ ด้วยการไม่ขายภาพยนตร์ที่สร้างเสร็จแล้วให้สาขานักหนังทุกคน เพราะจากการเดินสายต่างจังหวัดด้วยตัวเองทำให้เขาเข้าใจถึงเสน่ห์ในธุรกิจภาพยนตร์และยอมรับสถานการณ์ว่าธุรกิจภาพยนตร์เป็นธุรกิจที่ขนาดของผู้ลงทุนผูกติดอยู่กับเอเจนต์ สาขานักหนังที่มักชอบเอารัดเอาเปรียบผู้สร้างภาพยนตร์ไทย เขาจึงวางมือจากธุรกิจภาพยนตร์

“มาเพื่อชมกบเหือเกิน การทำงานดูเหมือนมันไม่ได้ทำด้วยความสามารถ เพียงแต่เอา เงินอัดเข้าไป พอทำงานเสร็จแล้วก็ยังโง่กันซึ่ง ๆ หน้า ผมออกไปตระเวนดูเองไปตาม “เพชรตาแมว” ฝั่งต่างจังหวัดเลย แล้วก็เห็นจริงๆว่าขนาดเราเซ็นอยู่ทุกหัวโขน เขายังเล่นเรา อย่างไม่ไว้หน้าเขส คือแทนที่เราจะได้สัก 800 บาท ก็ได้แค่ 300 บาท เหมือนกับเรานั่งทำให้ เขามา นั่งกินยังงั้นอะ ผมหมดศรัทธาเลย...”²⁶

บทภาพยนตร์ของ กันตนาภาพยนตร์ ที่เขียนโดย ประดิษฐ์ - สมสุข กัธจาดุก มีทั้งหมด 8 เรื่อง “ตุ๊กตาสามี” “นางแมวผี” “บันทึกกรักพิมพ์ฉวี” “พิชชาบาท” “เพชรตาแมว” “เขี้ยฟ้าทำดิน” “ลูกกรอก” “สุริยรัตน์อ่อนทง” ทุกเรื่องอันเกิดจากการแปลงบทละครวิทยุให้ เป็นบทภาพยนตร์²⁷

คุณสมสุข กัธจาดุก กล่าวถึงการเขียนบทภาพยนตร์ว่า ไม่ใช่เรื่องยาก โดยเฉพาะ เมื่อผ่านงานเขียนบทละครวิทยุ และบทละครโทรทัศน์มาแล้ว

²⁶ บทสัมภาษณ์ ประดิษฐ์ กัธจาดุก, อ้างถึงใน หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ประดิษฐ์ กัธจาดุก, (กรุงเทพฯพจนานุกรม, 2540) หน้า 24

²⁷ กันตนา 45 ปี (กรุงเทพฯพจนานุกรม : กันตนา, 2539), หน้า 29.

‘ คนที่เขียนบทละครวิทยุ เขาสามารถเขียนบทละครโทรทัศน์ หรือเขียนบทภาพยนตร์ ได้ดีขึ้น คนที่เล่นละครวิทยุแล้วไปเล่นละครโทรทัศน์หรือภาพยนตร์จะดีมาก เพราะเขียนโทรทัศน์จะต้องใช้เสียงตัวเองพวกที่มาจากละครวิทยุไม่เคยพลาด’^{๒๖}

บทภาพยนตร์ของกันตภา เป็นการดัดแปลงมาจากบทละครวิทยุเดิมที่ได้รับความนิยมจากผู้ฟังอยู่แล้ว เรื่องราวในภาพยนตร์เป็นสิ่งที่ผู้ชมส่วนใหญ่รับรู้มาแล้วตั้งแต่ต้นจนจบ ดังนั้น การเข้ามาชมภาพยนตร์เสมือนการมาซ้ำเติมภาพที่เคยเห็นมาแล้วในจินตภาพของตน บทภาพยนตร์ของกันตภาจึงเป็นลักษณะของการคัดเลือกเอาเฉพาะฉากสำคัญๆ มาเรียงร้อยต่อกัน โดยตัดทอนจากละครวิทยุความยาว 60 - 100 ตอน ให้เหลือเพื่อเล่าเรื่องในเวลา 1 ชั่วโมงครึ่ง - 2 ชั่วโมง

หากเปรียบเทียบการเขียนบทภาพยนตร์กับบทละครโทรทัศน์ คุณสมบัติ ก้อยจากดก มีความเห็นว่าการเขียนบทภาพยนตร์นั้นง่ายกว่าการเขียนบทละครโทรทัศน์

‘ ใครๆก็บอกว่า ทีวีมันจะยาวเฮละ มันต้องทำให้สนุก 20 ตอน ในขณะที่เดียวกัน ภาพยนตร์ 1 ตอน 2 ชั่วโมง มันก็เท่ากับเขียนบทภาพยนตร์ 20 เรื่อง คิดดูสิ 20 ตอนต้องทำให้แต่ละตอนสนุกอยู่ในตอน เท่ากับเขียนบทภาพยนตร์ให้สนุก 1 ตอน ถ้าเขียนบทภาพยนตร์สนุก เรากลับได้เงิน ถ้าตั้งใจตั้งใจทำจริงๆก็ได้ ง่ายกว่าทีวี’^{๒๗}

อย่างไรก็ตาม เมื่อถึงจุดหนึ่งธุรกิจละครวิทยุจะไม่มั่นคงแน่นอนเหมือนที่ผ่านมา ส่วนธุรกิจภาพยนตร์ก็ต้องฝากโชคชะตาไว้กับสาขาหนึ่งผู้มากอิทธิพล ดังนั้น โทรทัศน์ดูน่าจะเป็นทางออกสำหรับเสริมสร้างความมั่นคงในธุรกิจบันเทิงได้ดีที่สุด เพราะโทรทัศน์เป็นสื่อที่เริ่มมีบทบาทมากขึ้นทุกที

10. ผลงานการเขียนบทละครโทรทัศน์

จากความสำเร็จของละครวิทยุเรื่อง “หญิงก็มีหัวใจ” ทางละครวิทยุ ทำให้คณะกันตภา ได้รับเชิญให้ไปจัดแสดงละครเรื่องนี้ ออกอากาศทางโทรทัศน์ที่ ททบ.7 ขาวดำ (สถานีโทรทัศน์สี กองทัพบกช่อง 5 ในปัจจุบัน) “หญิงก็มีหัวใจ” ภาคละครโทรทัศน์ในครั้งนั้น มีรูปแบบการแสดงไม่ต่างจากละครเวที เพียงแต่เล่นสดๆกันในห้องส่ง ถ้าตัดออกด้วยกล้องโทรทัศน์แล้วส่งออกอากาศ ประดิษฐ์ กัลย์จากดก รับบทพระเอก “เพ็ญแข ก้อยจากดก”

^{๒๖} สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จากดก, 30 มิถุนายน 2541.

(พี่สาวของประติษฐ์ ซึ่งเป็นนักร้องที่มีชื่อในยุคนั้น) เป็นนางเอก และใช้นักแสดงจากคณะละครวิทยุเกือบทั้งหมด

“จนกระทั่งปี พ.ศ. 2501 สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 เมื่อก่อนนี้เป็นช่อง 7 ชาวค้า ความดังของละครวิทยุก็เอาไปทำเป็นละครเปิดสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 รู้สึกว่าละครของเราจะเป็นเรื่องแรกของสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 “หญิงก็มีหัวใจ” นี่แหละ แล้วเราก็เล่นสดๆ”^{๓๓}

“หญิงก็มีหัวใจ” แสดงสดเดือนละครึ่ง แต่เมื่อได้รับความนิยมจึงได้เพิ่มเวลาการแสดงเป็นทุกสัปดาห์ สมัยนั้นโทรทัศน์ยังไม่แพร่หลายเพราะมีราคาแพง จึงมีไม่กี่บ้านที่มีโทรทัศน์ดู คืนไหนที่มีละครเรื่อง “หญิงก็มีหัวใจ” ออกอากาศ บ้านหรือร้านค้าไหนที่มีโทรทัศน์สามารถเรียกเก็บเงินจากคนดูได้

แม้ในสมัยนั้นละครโทรทัศน์ของกันคนาทำท่าว่าจะไปได้ดี แต่สื่อวิทยุยังคงเป็นสื่อที่มีอิทธิพลมากกว่า ประกอบกับการแสดงละครทั้งวิทยุและโทรทัศน์ในยุคนั้นเป็นการแสดงสด ซึ่งกันคนามีนักแสดงเพียงชุดเดียวต้องตระเวนเล่นละครวิทยุกันวันละหลายเรื่องอยู่แล้ว จึงจำเป็นต้องหยุดพักงานละครโทรทัศน์ไปก่อน

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2506 รัฐบาลสั่งห้ามให้มีการโฆษณาทางวิทยุ นอกจาก ประติษฐ์ ก้อส์จากดก จะหันไปจับงานภาพยนตร์แล้ว ยังได้เข้าร่วมงานโทรทัศน์ด้วย

ในช่วง พ.ศ. 2506-2518 กันคนาได้เข้าร่วมทำภาพยนตร์โทรทัศน์กับ นจ. ชาตรีเฉลิม ยุคอ ไนนาม พร้อมมิตรภาพยนตร์ ได้แก่เรื่อง “ห้องสีชมพู”, “พ่อบ้านเมือเหนือ”, “หมอมณี”, และ “หญิงก็มีหัวใจ” ที่เคยยึดไปแล้ว

ในขณะที่กันคนายังไม่ได้ลงนามผลิตละครโทรทัศน์อย่างเต็มตัว สมสุข ก้อส์จากดก ได้แปลงบทละครวิทยุเป็นบทภาพยนตร์โทรทัศน์และบทละครโทรทัศน์ให้กับผู้สร้างภาพยนตร์โทรทัศน์และละครโทรทัศน์หลายรายที่สนใจในบทปะพันธ์ของท่าน ได้แก่ สุพรรณ บูรณพิมพ์, พงษ์ พิงกลอป (รัชฟิล์ม), ไพรัช สิวารัตน์ (ดาราศิลน์หรือดาววิดีโอในปัจจุบัน) และ กัทราวดี ศรีไตรรัตน์ (มิซูอน) นำไปผลิตออกอากาศทางโทรทัศน์ช่องต่างๆ เช่นเรื่อง “นางแมงมณี”, “เงินปากผี”, “ปมด้อย”, “ปอมผีฟ้า”, “ห้องหุ่น”, “ปะการังสีค่า”, “มนุษย์ประหลาด”, “เกล็ดมรกต”, “เมฆจำเป็น”

^{๓๓} สัมภาษณ์ สมสุข ก้อส์จากดก, 20 มิถุนายน 2541.

แสดงให้เห็นว่านอกจากบทละครของ คุณสมสุข กัลย์จาฤก จะได้รับการนำเสนอโดยทางกันตนาซึ่งเป็นบริษัทของครอบครัวอยู่แล้ว บทละครของท่านยังได้รับการยอมรับจากบริษัทผู้ผลิตละครโทรทัศน์เกือบทุกค่ายในขณะนั้น เมื่อพบมีเวลาว่าง คุณสมสุข กัลย์จาฤก จึงได้ร่วมงานเขียนบทโทรทัศน์ให้กับบริษัทอื่น ๆ ด้วย

ละครวิทยุถ่ายทอดเรื่องราว อารมณ์ ภูมิหลังของตัวละครผ่านทางเสียง แต่ละครโทรทัศน์ถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ ผ่านทางภาพและเสียง ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ต้องมีความรู้ในเทคนิคการสร้างสรรคภาพด้วยกล้องโทรทัศน์รวมไปถึงเทคนิคในการตัดต่อ เมื่อเริ่มต้นเขียนบทละครโทรทัศน์แรก ๆ สมสุข กัลย์จาฤก มิได้มีความรู้ในด้านเทคนิคการสร้างสรรคภาพอย่างจริงจัง การเขียนบทละครโทรทัศน์และบทภาพยนตร์ทางโทรทัศน์ จึงเขียนไปตามความเข้าใจของตน จินตนาการภาพอย่างไรก็บรรยายไปอย่างนั้น

“เขียนบทละครวิทยุง่าย แต่เขียนบทโทรทัศน์จะยากหน่อย เรื่องภาพก็ไม่ค่อยเข้าใจเท่าไร เข้าใจแต่ของเราเองว่าเราจะเริ่มภาพยังไง เราก็เขียนไปแบบที่เราเข้าใจ เราไม่ได้เรียนมาไม่รู้ว่าจะต้องเริ่มภาพยังไงให้มันอย่างนั้นอย่างนี้ พอดีคุณประดิษฐ์เป็นคนทำเองก็เลยเข้าใจกัน”⁴⁰

นับเป็นข้อได้เปรียบประการหนึ่งของคุณสมสุข กัลย์จาฤก ในการเริ่มต้นเขียนบทละครโทรทัศน์ เนื่องจากสามีคือคุณประดิษฐ์ กัลย์จาฤก เป็นผู้กำกับการแสดงเอง การสื่อจินตนาการออกมาเป็นภาษาเขียนถูกแปลความด้วยบุคคลใกล้ชิดจึงมีความเข้าใจกันเป็นอย่างดี แม้ว่าบทละครโทรทัศน์ที่เขียนในขณะนั้นยังขาดรูปแบบตามมาตรฐานอยู่บ้างก็ตาม

หลังจากที่คณะกันตนาได้จัดการแสดงละครโทรทัศน์เรื่อง “หญิงก็มีหัวใจ” ในปี พ.ศ. 2501 หลังจากนั้นก็ได้ร่วมงานกับผู้สร้างละครโทรทัศน์รายอื่น ๆ มาโดยตลอด จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2519 จึงได้หันมาเริ่มงานทางด้านละครโทรทัศน์อีกครั้งหนึ่ง ภายใต้ชื่อ “คณะส่งเสริมศิลป์” ซึ่งมีผู้ร่วมงานเป็นอาจารย์และนิสิตคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและจากสถาบันอื่น ซึ่งสนใจในงานด้านละครโทรทัศน์ร่วมงานกับทีมงานของกันตนา โดยผลิตละครโทรทัศน์ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 รายการสุดท้ายโดยออกอากาศสองเดือนครึ่ง ในระยะแรกและเพิ่มเวลาออกอากาศเป็นเดือนละครึ่ง เรื่องแรกคือ “ทางที่ไม่ได้เลือก”

⁴⁰ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 17 ธันวาคม 2541

ในปี พ.ศ. 2522 ได้ผลิตละครส่งเสริมสถาบันครอบครัวเรื่อง “38 ขอบ 2” ซึ่งเป็นละครที่ได้แนวคิดมาจากละคร Sit-com (Situation Comedy) ของต่างประเทศเป็นละครเรื่องแรกที่ริเริ่มการถ่ายทำนอกสถานที่และมีการใช้เทคนิคการตัดต่อมาช่วยในการดำเนินเรื่องและเป็นแบบอย่างของละครจบในตอนที่ใช้ตัวละครชุดเดียวกันเรื่องแรกผลิตเพื่อออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 โดยนำเสนอเกี่ยวกับชีวิตประจำวันและปัญหาครอบครัวเนื้อหาในแต่ละตอนมีคติสอนใจ พร้อมทั้งสาระเบาสบายประกอบ มีการชี้ให้เห็นปัญหา และทางออก นับเป็นละครแนวก้าวหน้าเรื่องหนึ่งของวงการละครโทรทัศน์ไทย ตามมาด้วยละครที่มุ่งสะท้อนภาพปัญหาของเยาวชนในเรื่อง “บาปบริสุทธิ์” ซึ่งได้รับรางวัลเกียรติยศจากงานประกวดละครโทรทัศน์และองค์กรต่าง ๆ รวมกว่าสิบรางวัล และได้รับพระราชทานรางวัลจากพระสันตะปาปา จอห์นพอลที่ 2 ในฐานะผู้ผลิตรายการสร้างสรรค์ดีเด่นและทรงคุณค่าต่อสังคมไทย

“บาปบริสุทธิ์” เป็นละครโทรทัศน์ที่เกิดในยุคที่ภาพยนตร์กำลังอยู่ในยุคทองของหนังสะท้อนสังคม “บาปบริสุทธิ์” เป็นละครที่ตอบรับกระแสความต้องการของประชาชนและนักเรียนนักศึกษาในยุคนั้น หลังจากที่เรื่องราวของวัยเรียนไม่เคยเป็นประเด็นที่ละครโทรทัศน์พูดถึงมากนัก จึงนับว่าละครเรื่องนี้เป็นละครที่บุกเบิกความเป็นละครสร้างสรรค์สังคมได้อย่างแท้จริง สำหรับหน้าที่ในการเขียนบทนั้น สมสุข กัลย์จาฤก เขียนเพียงบางตอน เพราะต้องการให้ละครเรื่องนี้มีความหลากหลาย จึงเปิดโอกาสให้นักเขียนบทใหม่ส่งบทละครเข้ามาคัดเลือกและแก้ไขก่อนการออกอากาศ

นับเนื่องจากละครเรื่อง “ทางที่เลือกไม่ได้”, “38 ขอบ 2”, “บาปบริสุทธิ์” อันเป็นละครแนวสร้างสรรค์ ที่ทำให้กันตนามีภาพลักษณ์ของการผลิตละครแนวสร้างสรรค์ ด้วยการพัฒนางานละครให้เป็นนาฏกรรมที่มีศิลปะและมีคุณค่าต่อสังคม

ความสำเร็จของคณะส่งเสริมศิลป์ ทำให้ สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 เปิดทางให้กันตนา ได้ผลิตละครออกอากาศภายใต้ชื่อ กันตนา วิดีโอ โปรดักชั่น” ส่วนชื่อ “คณะส่งเสริมศิลป์” ใช้กับละครที่แพร่ภาพออกอากาศทางช่อง 5 จนถึงปี พ.ศ. 2531 ก่อนที่จะกันตนาใช้ “กันตนา วิดีโอ โปรดักชั่น” แต่เพียงอย่างเดียว

บริษัท กันตนา วิดีโอ โปรดักชั่น จำกัด ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2523 ด้วยทุนจดทะเบียน 5 ล้านบาท พร้อมกับขอรับการส่งเสริมการลงทุน จากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (บีโอไอ) และตัดสินใจสร้างโรงถ่ายมูลค่า 15 ล้านบาทขึ้นบนเนื้อที่กว่า 9 ไร่ ณ ลำปางบางใหญ่ นนทบุรี โดยมี ประดิษฐ์ กัลย์จาฤก ในตำแหน่งประธานบริษัท และ สมสุข กัลย์จาฤก ในตำแหน่งรองประธานและที่ปรึกษาด้านสร้างสรรค์และความคุมบทโทรทัศน์ ในปี พ.ศ. 2525 ได้เพิ่มทุนจดทะเบียนเป็น 10 ล้านบาท และเพิ่มทุนอีกครั้งเป็น 30 ล้านบาท เมื่อต้นปี 2529

“...หลังจากทำละครสร้างสรรค์ พอทำดีถูกขายก็ไปขอส่งเสริมการลงทุน เขื่อนมัย ว่าได้ ซึ่งอัสจวรรช กันตนาไปขอส่งเสริมการลงทุนจากรัฐบาล นายภาให้ ท่านคงเห็นว่าสื่อนี้สำคัญ แอ้วก็จริงคะ แต่ยุคสมัยก่อนเขาจะไม่เคยเห็น ซึ่งเราก็เจียมตัว แต่ลูกคือ จากดู มองการณโภา ไปขอ พอได้ปีก็ไปซื้อเครื่องมือ สิ่งเครื่องมือมาเอง สมัยก่อนที่ไปเช่าเขา พอ 6 โมงเย็นจะขึ้นอีกราคาหนึ่ง แล้วจะยกเครื่องมือเขาเอ้าท์ดอร์ก็ไม่ได้ จะคิดเงินเขาก็ ไม่ค่อยพอใจ ยกไปที่ก็ เสียเวาามาก พอซื้อเองแล้วก็เอ้าท์ดอร์สบาย...”⁴¹

ในช่วงปี พ.ศ. 2525 มีการแข่งขันกันระหว่างสถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ ในด้านการขยายเครือข่ายให้ครอบคลุมทั่วประเทศ ในขณะที่สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 มีเครือข่ายของการส่งสัญญาณได้กว้างไกลที่สุด เพื่อเป็นการประกาศถึงความสำเร็จนี้ สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 จึงได้จัดงานประกวดละครโทรทัศน์เพื่อชิงรางวัลดาวเทียมทองคำขึ้น โดยมีละครโทรทัศน์จากค่ายต่างๆ ส่งเข้าร่วมประกวดกว่า 10 เรื่อง กันตนา ได้ส่ง “ผู้หญิงคนหนึ่ง” ผลงานของ สมสุข กัลย์จาฤก เข้าร่วมประกวด ผลการประกวดถูกประกาศในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2526 ปรากฏว่า ละครโทรทัศน์เรื่อง “ผู้หญิงคนหนึ่ง” สามารถคว้ารางวัลดาวเทียมทองคำได้ถึง 5 รางวัล พร้อมเงินรางวัลรวมกันถึง 500,000 บาท ประกอบด้วย

- รางวัลบทโทรทัศน์ยอดเยี่ยม ได้แก่ “กฤษณา สมสุข”
พร้อมเงินรางวัล 100,000 บาท
- รางวัลผู้กำกับยอดเยี่ยม ได้แก่ “สุพรรณ บูรณพิมพ์”
พร้อมเงินรางวัล 100,000 บาท
- รางวัลดารายอดเยี่ยมฝ่ายหญิง ได้แก่ “สุนาลี เหล่าขุนสุวรรณ”
พร้อมเงินรางวัล 50,000 บาท
- ดารายอดเยี่ยมฝ่ายชาย ได้แก่ “ภาคภูมิ ฮายสุดใจ”
พร้อมเงินรางวัล 50,000 บาท
- รางวัลละครยอดเยี่ยมอันดับ 2 พร้อมเงินรางวัล 200,000 บาท

นอกจากนั้นละครเรื่องนี้ยังสามารถคว้ารางวัล “เมขลา” ประจำปี 2525 ในฐานะละครชีวิตดีเด่น และรางวัลผู้แสดงหญิงยอดเยี่ยม

เมื่อคณะกันตนาเลิกผลิตละครวิทยุ บทละครที่สมสุข กัลย์จาฤก เขียนขึ้นเพื่อนำเสนอทางสื่อวิทยุ นั้น ได้ถูกนำมาดัดแปลงเพิ่มเติมเปลี่ยนแปลงบางส่วนเพื่อนำมาจัดแสดงเป็นภาพยนตร์และละครโทรทัศน์มาจนถึงปัจจุบัน

⁴¹ บทสัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, วิทยุเวียน ปีที่ 26 ฉบับที่ 548 (สิงหาคม 2537): 151.

**รายชื่อบทละครวิทยุของ สมุทร กัลป์ชาดก ที่มีการดัดแปลงเพื่อนำเสนอในสื่อโทรทัศน์และ
ภาพยนตร์ (พ.ศ. 2500-2542)**

ละครวิทยุ	ภาพยนตร์	ภาพยนตร์โทรทัศน์	ละครโทรทัศน์
1. ฝิพชานภท	ฝิพชานภท	-	จูนแจงอูกท้อ (ช่อง 7) ฝิพชานภท (ช่อง 5)
2. หญิงกีมัหัวใจ	-	หญิงกีมัหัวใจ (ช่อง 7)	หญิงกีมัหัวใจ (ช่อง 7 ชวค้ำ)
3. นางแมวมฝิ	นางแมวมฝิ	-	นางแมวมฝิ (มิตินิต) (ช่อง 7)
4. ตุ๊กตาศฝิ	ตุ๊กตาศฝิ	-	-
5. ห้องหุ่	-	ห้องหุ่ (ช่อง 7)	ห้องหุ่ (ช่อง 7)
6. เม็ชจ่าเป็	-	เม็ชจ่าเป็ (ช่อง 5)	-
7. ปอบฝิฟ้า	-	ปอบฝิฟ้า (ช่อง 7)	ปอบฝิฟ้า (ช่อง 7)
8. สุสานคนเป็	-	-	สุสานคนเป็ (3 ครั้ง) (ช่อง 5, ช่อง 7)
9. เงินปากฝิ	เงินปากฝิ	-	เงินปากฝิ (2 ครั้ง) (ช่อง 5)
10. บันทึกรักของหิมพ้งฉิ	บันทึกรักของหิมพ้งฉิ	-	บันทึกรักของหิมพ้งฉิ (ช่อง 7)
11. สุวีรฉิรณั้ฉองหน	สุวีรฉิรณั้ฉองหน	-	สุวีรฉิรณั้ฉองหน(ช่อง 5)
12. เพชรตาวแม	เพชรตาวแม	-	เพชรตาวแม (ช่อง 5)
13. อูกกรอก	อูกกรอก	-	-
14. ระฆังฝิ	ระฆังฝิ	-	-
15. ปะการังฉิฉ่า	-	-	ปะการังฉิฉ่า (ช่อง 3)
16. เกฉิฉมรกค	-	เกฉิฉมรกค (ช่อง 5)	-
17. ตุ๊กแกฝิ	ตุ๊กแกฝิ	-	ตุ๊กแกฝิ (ช่อง 7)
18. ฝัดฉองหน	-	-	ฝัดฉองหน (ช่อง 7)
19. ฉ่าพรางฉิฉิต	-	-	ผู้หญิงคนหนึ่ (ช่อง 7)
20. ผู้หญิงคนหนึ่	-	-	แม่น้ำ (ช่อง 5)
21. เจ้าขอใจฉือ	-	-	เจ้าขอใจฉือ (ช่อง 5)
22. ทิมมวชไทย	-	-	ทิมมวชไทย (ช่อง 5)
23. ชีฉุช	-	-	ชีฉุช (ช่อง 5)
24. คนทะฉ	-	-	คนทะฉ (ช่อง 5)
25. สวสอทกน้ำ	-	-	สวสอทกน้ำ (ช่อง 7)
26. ฉ่าวีฉญฉฉฉ	-	-	ฉ่าวีฉญฉฉฉ (ช่อง 5)
27. เหล็กน้ำทึ่	-	-	เหล็กน้ำทึ่ (ช่อง 5)
28. มกษฉปะหฉฉฉ	-	มกษฉปะหฉฉฉ(ช่อง 7)	อสุวภษ (ช่อง 5)
29. ฉิตวกรฉฉฉฉฉ	-	-	ฉิตวกร (ช่อง 7)

30. ซูซี่ชิงผู้ตรวจ	-	-	ซูซี่ชิง (ช่อง 5)
31. หมมฝิ่ง	-	-	หมมฝิ่ง (ช่อง 5)
32. เจ้าปอง	-	-	ปีกางโมโงศท (ช่อง 5)
33. เจ้าสาวในชุดสีดำ	-	-	เจ้าสาวในชุดสีดำ
34. มานวิกาใจร้าย	-	-	มานวิกาใจร้าย (ช่อง 5)
35. ทมก่า	-	-	ทมก่า (ช่อง 5)
36. พ่อบ้านเม็ชเมอ	-	พ่อบ้านเม็ชเมอ (ช่อง 7)	พ่อบ้านเม็ชเมอ (ช่อง 5)
37. คฤหาสน์จักรวรรดิ	-	-	คฤหาสน์จักรวรรดิ (ช่อง 7) (ไม่ได้ออกอากาศ)
38. นางสมิงพราย	นางสมิงพราย	-	-
39. เข็สฟ้ากัดิน	เข็สฟ้ากัดิน	-	-
40. ดั้นผู้ดี	-	-	ดั้นผู้ดี (ช่อง 3)
41. เม็ชจำเป็น	-	เม็ชจำเป็น (ช่อง 5)	-
42. ช่างร้ายเหนือ	-	ช่างร้ายเหนือ (ช่อง 5)	-
43. ใจแม่	-	-	ใจแม่ (ช่อง 7)
44. ปมด้อย	-	ปมด้อย (ช่อง 5)	-
45. เจาไม้	-	เจาไม้ (ช่อง 5)	-
46. สาวชาวสวน	-	สาวชาวสวน (ช่อง 5)	-
47. จุดเจ็บในดวงใจ	-	-	จุดเจ็บในดวงใจ (ช่อง 5)

11. ชีวิตการทำงาน

“จะเป็นคนสนุกมากหากได้ทำงาน”

คือคำตอบที่ได้รับเมื่อถามถึงการทำงาน ในหนึ่งวันชีวิตท่านเริ่มต้นด้วยการทำหน้าที่ในหลายบทบาท ทั้งภรรยา แม่ งานประจำ เขียนบทละคร ทุกหน้าที่ทุกบทบาท ท่านสามารถจัดสรรเวลาและลำดับความสำคัญได้อย่างเหมาะสม การเขียนหนังสือที่ควบคู่ไปกับการทำงานเสมือนที่สำนักพระราชวัง รวมถึงงานคุณอาสาและงานบ้าน ทำให้ท่านต้องใช้เวลามากที่มีอยู่น้อยนิดให้มีค่ามากที่สุด

ใช้เวลาเขียนบทละครตลอดทั้งวันทั้งคืน พอเสร็จลูกเสร็จ ลูกหลับก็เขียนเลย แต่ทุกอย่างทุกอย่างต้องทำให้เสร็จก่อน งานบ้านต้องเสร็จ ลูกต้องเสร็จ อะไรเสร็จจึงจะมาเขียน ถ้าอะไรไม่เสร็จนี่เขียนไม่ได้ แต่ถ้าเสร็จทั้งหมดก็ต้องเขียนทั้งหมดถึงตีสามตีสี่นี่ประจำ สมัยที่รับเขียนให้คาราวาวิดีโอ สมัยเขียนห้องหุ่น ปอบผีฟ้า แล้วเขียนให้รัชฟิล์มด้วย เขียนให้ช่อง 3 ด้วย

เขียนอยู่คนเดียวตั้งไม่รู้เท่าไร ตอนนั้นเขียนเยอะ คือต้องทำทุกอย่างเรียบหมดที่บ้าน บ้านสะอาด ลูกเรียบร้อย ถึงเขียนได้⁴²

แม้จะมีทั้งงานประจำ และงานเขียน แต่งานที่สำคัญที่สุดของคุณสมสุข ก็คืองานบ้าน งานครัว งานดูแลลูก ๆ

งานหลักคือแม่บ้าน เลี้ยงลูกดูแลบ้าน เพราะเราเป็นแม่บ้าน เป็นความรับผิดชอบของเราที่ต้องดูแลบ้าน แล้วเราก็รักลูกเรา เราก็รักบ้านเรา เราก็ทำไปจนถึงเดี๋ยวนี้ก็ยังทำ⁴²

เมื่อเวลามีน้อยแต่ต้องเขียนบทละครวันละหลายเรื่อง จึงจำเป็นต้องมีผู้ช่วยในการพิมพ์บทละครวิทยุ โดยที่ทำงานเป็นผู้คิดจินตนาการแล้วบอกบทให้ผู้ช่วยพิมพ์

วันหนึ่งเขียนบางทีเขียนหลายเรื่อง แล้วตอนหลังก็มีคนมานั่งพิมพ์ก็จะบอกเขาเลขบางที่ 4 เรื่อง บางที่ 8 เรื่อง แต่สมัยก่อนนี่ 4 - 5 หน้าก็พอแล้ว เวลา 30 นาทีต้องมี 8 หน้า แต่บางทีแม่ภูกุมาทัก ๆ มีแค่ 5 หน้า คนเล่นก็พูดไปซิ มีเล่น มีหยอก คือถ้ามีบทชาวบ้าน บทตลก เขาจะเล่นกันไปนอกบท เล่นกันไป เฮ ๆ เพลงก็ใส่สด กว่าไฟจะแดงาบ เพลงมาก็ภาที่หนึ่งแล้ว⁴²

ในชีวิตการทำงานเขียนบทละคร สิ่งที่คุณสมสุข ก็คืองานบ้าน งานครัว งานดูแลลูก ๆ คือความรับผิดชอบ ในฐานะสื่อมวลชนนอกจากจะต้องสร้างสรรคสิ่งที่ดี ๆ มีคุณค่านำเสนอต่อประชาชนแล้ว ความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิชาชีพ

ละครวิทยุจะทำคนเดียว ทำแบบเหนือสมภพเลขหนู หนูเขียนก็...ว่าแม่ท้องแม่จะออกลูกที่โรงพยาบาลมิชชั่นนะ แม่ยังนัดคนพิมพ์ไปบอกบทที่ในห้องเตรียมคลอดจนหมดต้องห้ามเพราะอะไร เพราะว่าเราต้องรับผิดชอบ ถ้าเราไม่ทำ มันไม่มีบทไม่ได้ พวกที่ทำงานสื่อสาร คุณจะต้องรู้ว่า ถ้ามันไม่มีออกอากาศมันไม่ได้ นี่คืองานของเรา แล้วต้องทำให้ตรงเวลา มันเกินไปภาที่หนึ่ง ภาที่หนึ่งถ้าเวลาที่สำคัญนี่มันเป็นแสนนะ... เพราะฉะนั้นเวลาต้องเป็นสิ่งสำคัญ เพราะฉะนั้นเราต้องเตรียมไว้เลขจนวาระสุดท้ายว่า พรุ่งนี้จะมีไหม เราต้องเตรียมไว้นะ พรุ่งนี้ มะริณี ถ้าเราเกิดคลอดลูกแล้วเกิดอะไรขึ้นมา มะริณีจะทำยังไง เพราะฉะนั้นเราต้องรับ ถ้าเราซึ่งพอทำได้ แข็งแรงไม่มีใครเหมือนแม่ อดทน เจ็บท้องก็ต้องทำงาน จนกระทั่ง

⁴² สัมภาษณ์ สมสุข ก็อชจาตุร, 20 มิถุนายน 2541.

หมอมที่มีชั้นต้องบอกว่า “พอแล้วครับ” แล้วเข้าห้องคลอด จิตยาให้หับเออ นี่คือการที่เราต้องทำงานเฮ้อ เวลาต้องเป็นสิ่งสำคัญ ต้องท้าวว่าจะมีออกอากาศใหม่”⁴⁴

ปัญหาหลักของนักเขียนที่ต้องเขียนบทละครจำนวนมากก็คือ ‘ตัน’ หรือคิดไม่ออก สำหรับสมสุข ก้อยจาดุก ปัญหานี้ก็เกิดขึ้นกับท่านเช่นเดียวกัน ท่านแก้ปัญหาด้วยการหยุดเขียน สักพักแล้วทิ้งไปทำอย่างอื่นก่อนแล้วจึงค่อยกลับมาอ่านบทที่เขียนไปแล้วทบทวนอีกครั้ง จะทำให้คิดถึงเรื่องราวในตอนต่อไปได้เอง

“ก็หยุดก่อน อันนี้ได้หอนะ คิดถึงก็เคยคิดว่า ตายแล้ว จันทัน จันทน์ จันทน์ไม่ได้แล้ว แต่แล้วก็ประหลาดใจว่า พอวันรุ่งขึ้นมันก็สามารถคิดไปตัวเอง โดยที่ขังแปลกใจเลยนะ พอมาคู่อีกที มาเขียนอีกทีก็เขียนต่อไปได้ ขอให้ท่านหลาย ๆ ท่านแล้วความคิดมันจะมา เหตุการณ์เรื่องราวจะเข้ามาเองแล้วจะรู้เลยว่าผิดหรือถูก อ่านไปเถอะ ที่ยาวที่หนึ่ง ที่ยาวที่สอง ที่ยาวที่สาม...แล้วเรื่องราวมันจะมาเอง ต่อเนื่องได้เอง”⁴⁵

หลังจากที่ท่านเข้ามารับผิดชอบงานเขียนบทละครของคณะกันตนา ละครที่ท่านเขียนขึ้น ถูกอกถูกใจผู้ฟัง จนทำให้คณะกันตนาเป็นที่รู้จัก งานเขียนบทละครเป็นงานที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ซึ่งยากพอสมควรสำหรับมือใหม่ อีกทั้งงานละครวิทยุเป็นงานที่ให้ผลตอบแทนค่อนข้างน้อย จึงทำให้ไม่ค่อยมีผู้สนใจมากนัก ดังนั้นในขณะที่กันตนาทำถึงก้าวหน้าอย่างมาก งานเขียนละครมีมากจนอันมือ ท่านจึงต้องลาออกจากงานประจำที่สำนักพระราชวัง เมื่อปี พ.ศ. 2522 เพื่อให้มีเวลาเขียนบทละครได้อย่างเต็มที่

จนกระทั่งได้หยุดบทบาทของการเป็นนักเขียนบทละครวิทยุลงในปี พ.ศ. 2530 เนื่องจากคณะกันตนาหันมาผลิตละครโทรทัศน์แต่เพียงอย่างเดียว และก้าวเข้าสู่บทบาทใหม่ในตำแหน่งบรรณาธิการบทละครโทรทัศน์ของกันตนา ทำหน้าที่ควบคุมและตรวจสอบบทละครโทรทัศน์ทุกเรื่องของกันตนา

“ไม่เคยคิดจะเขียนเองแล้วตอนนี้ ทั้งที่ทุกคนอ้อนวอนให้เขียน แต่เราจะตรวจดูส่วนที่ออกอากาศทุกวัน ที่คนอื่นเขียนมายังไม่ค่อยมีเวลาเลย ถ้าเขียนมาเขียนเองคงไม่ได้ มันไม่เหมือนสมัยก่อน เพราะอายุเราก็เริ่มมากขึ้นทุกวัน...”⁴⁶

⁴⁴ สัมภาษณ์ สมสุข ก้อยจาดุก, 20 มิถุนายน 2541.

⁴⁵ สมสุข ก้อยจาดุก, “ศิลปะการเขียนบทละครโทรทัศน์โดย สมสุข ก้อยจาดุก,” บรรยายพิเศษแก่นักนิเทศศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 9 มกราคม 2541.

⁴⁶ บทสัมภาษณ์ สมสุข ก้อยจาดุก, ๒๖ มิถุนายน ปีที่ 26 ฉบับที่ 546 (สิงหาคม 25๒7): 151.

ในฐานะบรรณาธิการบทละครโทรทัศน์ ท่านคือผู้ตัดสินใจเลือกนักเขียนที่มีความเหมาะสมและถนัดกับประเภทของละครที่จะเขียนเป็นบทละครโทรทัศน์ โดยจะดูจากผลงานของนักเขียนแต่ละคนที่ผ่านๆมา รวมทั้งการตรวจแก้บทละครโทรทัศน์ทุกเรื่องที้ออกอากาศในนามของบริษัท กันตนา วิดีโอ โปรดักชั่น จำกัด

“ต้องขบออกก่อนเฮฮาว่า ถ้าส่งมาให้กันตนา ไม่ว่าจะเป็นอย่างใด ขอบุญคุณนะ... คือไม่ใช่ที่เราเก่ง แต่บางทีคนเขียน เขาจะเขียนตามความฝันของเขา เขียนด้วยความคิดว่านี่เป็นประสบการณ์ ความรู้สึกของเขา เขียนด้วยความคิดว่านี่เป็นประสบการณ์ความรู้สึกของเขา แต่บางทีมันไม่ได้ อีกร้อยเราเป็นคนที่รู้ว่า กบว. (คณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์) เขาขออะไรมา บุหรี่ไม่ได้ เหล้าให้ดื่มไม่ได้ ฐัฐาบทแดงไม่ได้ ครูทะเลาะกัน ต่อกันไม่ได้ คนว่าครูไม่ได้ ครูจะยิงฆ่าใครไม่ได้ ข้าราชการทำผิดไม่ได้ คอร์รัปชั่นไม่ได้ เราจะเป็นคนรู้หมด เพราะฉะนั้นจึงต้องตรวจ”⁴⁶

นอกจากทำหน้าที่ตรวจสอบบทละครที่จะผลิตออกอากาศแล้ว ท่านยังแบ่งเวลายามอ่านบทละครที่นักเขียนหน้าใหม่ส่งมาให้พิจารณาอยู่เสมอ แทนทุกวันบ้านที่บางใหญ่จะมีนักเขียนหน้าใหม่เข้ามาขอคำแนะนำและขอโอกาสในการทำงาน ซึ่งท่านให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้นักเขียนหน้าใหม่ได้เข้าสู่วงการ เพราะถือว่าสิ่งนี้คือนโยบายของกันตนา

“ที่นี้จริงๆแล้ว ตั้งแต่เริ่มมา นักเขียนหน้าใหม่ทั้งนั้น หลายคนเขียนเพิ่งสำเร็จมาจากธรรมศาสตร์บางจุฬาบ้าง เขาจะพูดกันเลยว่าดิฉันเป็นคนให้ออกาสกับนักเขียนหน้าใหม่ ตั้งแต่สมัยก่อนบางแห่งทำละครจนมีชื่อเสียงแล้ว เด็กใหม่จะเข้าไปไม่ได้เลย เขาไม่รับ แต่ดิฉันนี่รับ เขายังชมให้ฟังเลยว่า ดิฉันเป็นคนให้ออกาสกับเด็กใหม่ เด็กใหม่มีไฟนะ งานของหลายคนอ่านแล้วชอบ บอกว่าให้เขียนมาได้เลย เป็นคนชอบที่จะเลือกคนใหม่ๆมากด้วย งานที่ส่งกันมา ถ้าอันไหนได้ ก็จะไปบอกเขาว่าได้ บางทีได้ แต่ถ่ายทำไม่ได้นะคะ หมายถึงว่าบทโทรทัศน์นั้นใช้ได้ แต่ใช้ได้ในระดับหนึ่ง ปกติแล้ว บทที่จะถ่ายทำออกอากาศ มันจะต้องมีจุดเด่นอะไรของมันเองด้วย ที่จะทำให้คนดูชอบ ควรมีแต่ละฉาก แต่ละตอนที่มีอะไรดี ๆ แต่ไม่ใช่เหมือน ๆ กันไปหมด เช่นที่เขียนมาใช้ได้ แต่ก็เป็นเรื่องพอกินเฮฮา แม่เล่นไฟ เหมือนกันไปหมด อยากให้มีอะไรใหม่ๆกว่านี้”⁴⁷

⁴⁶ สัมภาษณ์ สมสุข ก้อธจาดุก, สัมภาษณ์โดย กาญจนา บัวมณี, “บันเทิง”, นสพ.สุโขทัย, 11, 556, (เมษายน 2554): 48.

⁴⁷ สมสุข ก้อธจาดุก, “ศิลปะการเขียนบทละครโทรทัศน์โดย สมสุข ก้อธจาดุก,” บรรณาธิการแม่บัณฑิตนิตยสารฯ ฉบับปีที่ 4 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 9 มกราคม 2541.

ในฐานะบรรณาธิการบทละครโทรทัศน์ ถือว่าท่านเป็นครูในทางอ้อมด้วย เพราะท่านได้ให้คำแนะนำ ดิชม พิจารณาตรวจแก้งานเขียนให้กับนักเขียนรุ่นหลังให้ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการเขียนบทละครและข้อจำกัดต่างๆ ของละครที่ต้องนำเสนอผ่านสื่อมวลชน

วิลาสิณี (นามแฝง) ผู้ได้รับการถ่ายทอดเทคนิควิธีการเขียนบทจากคุณสมสุข กัลย์จาฤก ได้ให้สัมภาษณ์ถึงวิธีการสอนของคุณสมสุข กัลย์จาฤก ว่าจะเป็นไปในลักษณะให้ลองเขียนมาให้พิจารณาก่อน แล้วจึงบอกข้อบกพร่องต่างๆ เช่น เทคนิคการเขียน การวิเคราะห์ว่าสามารถที่จะนำไปทำเป็นละครโทรทัศน์ได้หรือไม่ เป็นต้น ซึ่งตลอดเวลาจะต้องอาศัยการเรียนรู้ในลักษณะนี้ เนื่องจากบางครั้งตนเองคือว่า บทที่เขียนสามารถใช้ได้แล้ว แต่จริงๆ แล้วยังใช้ไม่ได้ก็ต้องให้ผู้เขียนบทอาวุโสเป็นผู้ชี้ข้อบกพร่อง และให้คำแนะนำ¹⁶

จากงานวิจัย อุดมพร ชันไพบุลย์ (2539)¹⁷ ในเรื่องความพึงพอใจในอาชีพของผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ โดยมากเกิดจากประสบการณ์ในการทำงาน การรับถ่ายทอดประสบการณ์จากผู้ทำงานเขียนบทมาก่อน และจากผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการผลิตละครโทรทัศน์ รวมทั้งการศึกษามบทละครโทรทัศน์ด้วย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการรับคำแนะนำจากผู้ที่มีประสบการณ์ในการเขียนบทละครโทรทัศน์ มาก่อนนั้นเป็นวิถีทางที่สำคัญ ที่จะทำให้นักเขียนบทละครได้ก้าวเข้าสู่วิชาชีพการเขียนบทละครอย่างแท้จริง และ มักเริ่มต้นจากการทดลองปฏิบัติด้วยตัวเองก่อน จึงส่งผลงานให้ผู้มีประสบการณ์พิจารณา แนะนำ และ ตีติงเสียก่อน จนกระทั่งเกิดความเข้าใจในเทคนิค และ ข้อจำกัดในการสร้างสรรค์บทละครโทรทัศน์ จึงจะก้าวเข้าสู่การเป็นนักเขียนบทละครโทรทัศน์มืออาชีพ

สมสุข กัลย์จาฤก เป็นครูที่ใครๆ เรียกขานว่าคุณแม่ด้วยความเคารพอย่างเต็มใจ ด้วยท่านเป็นผู้ใหญ่ที่มีความเมตตา เข้าอกเข้าใจผู้น้อยและผู้ร่วมงานทุกคน

“...จะต้องอึดแอ้มแจ่มใสกับทุกคนที่ทำงานกับเรา งานเขียนนี้เป็นงานศิลปะ เขาก็เป็นเราก็เป็น เขาต้องการรับคำชี้แจงไม่ใช่แค่ ‘โอ๊ย...คุณนี่เขียนไม่ได้เรื่อง’ ดิฉันไม่เคยพูดแบบนั้นเลย แต่จะบอกว่า ‘ตรงนี้ดีแล้วนะ แต่ถ้าเผลอว่าแก้ตรงนี้ให้หน่อยนี่จะดีมากเลย อันนี้ยังใช้

¹⁶ สัมภาษณ์ วิลาสิณี(นามแฝง), สัมภาษณ์โดยสุณิสา ปิยวาทพงศ์, 13 มกราคม 2534.

¹⁷ อุดมพร ชันไพบุลย์, ‘ความพึงพอใจในอาชีพของผู้เขียนบทละครโทรทัศน์’ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539), หน้า 44.

ไม่ได้ เพราะออกอากาศเรายังไม่ได้ ทำแบบนี้ หนูต้องไปทำแบบนี้ละ' ต้องให้โอกาสเขา จะไม่เคร่งเครียดอะไร นอกจากงานออกมาไม่ดีจะคิดมากกว่าจะแก้ไขยังให้ดี"⁵⁰

หน้าที่สำคัญในฐานะบรรณาธิการบทละครโทรทัศน์ คือการคัดเลือกบทละครเพื่อผลิต เป็นละครโทรทัศน์ โดยมุ่งหวังให้ละครแต่ละเรื่องที่น่ามาผลิตนั้นมีแนวเรื่องตรงใจผู้ชม การตัดสินใจว่าจะเลือกละครเรื่องใดมาออกอากาศนี้มีความสำคัญยิ่งขาดต่อความนิยมที่ส่งผล โดยตรงต่อธุรกิจ หากแต่ท่านไม่ได้มองละครโทรทัศน์ในฐานะของสินค้าที่มุ่งหวังทำกำไรแต่ เพียงอย่างเดียว การสร้างสรรค์และความแปลกใหม่เป็นแนวปฏิบัติอีกข้อหนึ่งในการทำงาน ดังนั้นจะสังเกตได้ว่า หากมีละครเรื่องใดแปลกแตกต่างจากละครเรื่องอื่นๆ ที่ออกอากาศในช่วงเวลาเดียวกัน เรื่องนั้นมักเป็นผลงานของกันตนา

"..อย่างละครแนวทดลอง เราก็มีความสนใจ เราทำงานโทรทัศน์มาเป็นสิบๆปี ทำงาน เป็นอาชีพ ถ้าเราจะทำอยู่เรื่องแบบเดียว แม้หัวถูกสะกิด เมียน้อยเมียหลวง มันก็ทำได้ คนดู อาจจะชอบด้วย แต่เราก็อยากทำอะไร ให้มันแปลกแหวกแนว ให้คนดูได้รับรู้ว่าถ้าอนาคต มันเป็นแบบนี้ะ อย่างเรื่อง "ซุมทางเขาสุมทอง" จุดประกายมาจากภาพยนตร์เรื่อง "โรมิโอ จูเลียต" ฉบับใหม่ (ของ MTV) ที่เขาเพิ่งถ่ายทำดูแล้ว มีความรู้สึกว่า Dialogue ของเขา พูดยว่า "ซักตามออกมาสิ" แต่ที่เขาถืออยู่ คือปืน เขาอนุรักษ์คำประพันธ์เก่าเอาไว้ ทำให้เรา อยากลองทำอะไรอย่างนั้น เราอยากดูว่า ถ้ามีอะไรแปลกๆมา คนดูจะรับได้ไหม ก็มีส่วหนึ่ง นะคะที่ชอบ เขียนจดหมายส่งเข้ามาบอกว่าชอบฝันมานานแล้วว่าจะได้ดูละครแบบนี้ แต่งตัว อย่างนี้ ออกมาบู๊ ตลก สนุก แหวนซื้อที่ไหน ตุ้มหูซื้อที่ไหน อยากได้ จะถามมาเยอะแต่ บางกลุ่มก็ไม่ชอบ บอกว่ารับไม่ได้ แต่เราก็ต้องทำใจใหม่คะ ดีกว่าทำอะไรซ้ำซากอยู่ทุกวันๆ เราต้องทำอะไรใหม่ๆกับคนดูบ้างเปลี่ยนแปลงบ้าง เราทำงานด้านนี้จะไปทำให้เหมือนกับหมด ทุกช่อง คิดเงินว่ามันไม่ถูกนะคะ"⁵¹

ชีวิตการทำงานของ สมสุข กัลธ์จาตุก เริ่มต้นจากตำแหน่งเสมียนที่สำนักพระราชวัง ก่อนก้าวเข้าสู่วงการบันเทิงด้วยการเป็นนักเขียนบทละครวิทยุ นักเขียนบทภาพยนตร์ นักเขียน บทละครโทรทัศน์ เมื่อเลิกจากงานประพันธ์บทละคร ท่านก็มารับหน้าที่บรรณาธิการ บทละครโทรทัศน์ของ บริษัท กันตนา วิดีโอ โปรดักชั่น จำกัด และก้าวขึ้นสู่ความรับผิดชอบ สูงสุดในตำแหน่งประธานกรรมการ บริษัท กันตนา วิดีโอ โปรดักชั่น จำกัด

⁵⁰ บทสัมภาษณ์ สมสุข กัลธ์จาตุก, วิทยุเว็อน ปีที่ 28 ฉบับที่ 546 (สิงหาคม 2537):162.

⁵¹ สมสุข กัลธ์จาตุก, "ศิลปะการเขียนบทละครโทรทัศน์โดยสมสุข กัลธ์จาตุก, "บรรณาธิกษณ์กับนิสิตนิเทศศาสตร์" ขึ้นปีที่ 4 ภาควิชาการนิเทศศาสตร์, 9 มกราคม 2541.

นอกจากนี้ท่านยังรับเป็นที่ปรึกษาโครงการสื่อสันติภาพให้กับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และร่วมก่อตั้งทุนการศึกษา “กัณฑ์วิทยานิพนธ์” และ “ทุนประดิษฐ์ - สมสุข กัลป์จาฤก” เพื่อสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยทางด้านนิเทศศาสตร์ในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ตลอดระยะเวลาการทำงานสร้างสรรค์บทละครเพื่อนำเสนอทางสื่อมวลชนมานานกว่า 40 ปี สถาบันเพชรบูรณ์จึงขอพระราชทานปริญญาครุศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์สาขาภาษาไทยให้แก่ท่านในปี พ.ศ. 2540

12. อุดมคติในการทำงาน

บทละครคือสื่อกลางที่ สมสุข กัลป์จาฤก ใช้ส่งผ่านความคิดความฝันและจินตนาการ ไปสู่ผู้ชมผู้ฟัง แน่ใจว่าความบันเทิงเป็นจุดประสงค์หลักของละคร หากแต่ท่านจะพยายาม แทรกความคิดเอาไว้ บางครั้งก็พยายามชี้แนะให้ทุกคนโน้มตามไปในทางที่ดี ละครทุกเรื่องของท่านจึงมีอยู่บนคติธรรมที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” เช่นเดียวกับละครโทรทัศน์ไทยทั่วไป

ความพยายามอย่างหนึ่งที่มีมองเห็นได้อย่างชัดเจนก็คือ ความต้องการที่จะสร้างสรรค์ละครหลาย ๆ แนว ดังที่ท่านได้เคยพยายามเขียนบทละครวิทยุทุก ๆ แนว เพื่อให้ผู้ฟังได้รับ อรรถรสที่หลากหลายไม่จำเจ แม้ท่านจะรู้ว่าเมื่อใดก็ตามที่ทำละครในแนวตลาดออกมารับรองว่าละครเรื่องนั้นจะเป็นที่นิยม ทว่าหลายครั้งท่านพยายามนำเสนอละครแนวใหม่ๆ เพื่อให้ผู้ฟัง ละครวิทยุซึ่งมีอยู่หลายกลุ่มได้มีทางเลือกมากขึ้น เมื่อเริ่มมาทำละครโทรทัศน์ แนวความคิด ในเรื่องของการนำเสนอละครหลากหลายแนวยังคงถือปฏิบัติมาโดยตลอด

“ดิฉันจะไม่ยอมให้แนวซ้ำกัน จะสังเกตดูแม้แต่ทำทีวีตอนนี้ ดิฉันจะเป็นคนเลือกเรื่อง เองสำหรับเวลาของเรา แต่ถ้าช่อง 7 สถานีเขาจะเลือกให้ อย่างคราวนี้เป็นชีวิต คราวหน้าก็จะ ต้องเป็นผี คราวโน้นจะต้องเป็นบู๊อะไรอย่างนี้”⁶²

ละครโทรทัศน์ ถือเป็นงานศิลปะในเชิงพาณิชย์คือปี ที่ศิลปินผู้สร้างต้องคำนึงถึงความ สำคัญของความเป็นศิลปะและความอยู่รอดทางธุรกิจควบคู่กันไป ด้านหนึ่งต้องสร้างสรรค์ ละครที่มีคุณค่าและสามารถสร้างอารมณ์สะท้อนใจให้เกิดแก่ผู้ชมได้ แต่อีกด้านหนึ่ง “รายได้” ก็เป็นปัจจัยหลักที่สนับสนุนกระบวนการผลิตทั้งหมด รายได้ของละครโทรทัศน์มีที่มาจาก การขายเวลาโฆษณาให้กับบรรดาสินค้าอุปโภคบริโภคทั้งหลาย ซึ่งผู้สนับสนุนแต่ละรายจะวัด

⁶² สัมภาษณ์ สมสุข กัลป์จาฤก, 30 มิถุนายน 2541.

คุณค่าของละครแต่ละเรื่องจากเรตติ้ง หรือจำนวนทีวีที่เปิดชมละครเรื่องนั้น ครั้นจะไม่ใส่ใจ ต่อเงินของผู้สนับสนุนรายการก็ได้ เพราะการผลิตละครต้องใช้เงินทุนมาก ดังนั้นสูตรที่ลงตัว จึงอยู่ที่ละครเรื่องนั้นต้องสามารถทำแฟนละครถูกอกถูกใจเป็นจำนวนมากที่สุด

จากงานวิจัยของ ไสอลทิพย์ จารุภูมิ (2535)^{๕๓} พบว่าผู้ชมละครโทรทัศน์นั้นต้องการ ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินเป็นหลัก แต่หากผู้ผลิตละครโทรทัศน์ทุกคนมุ่งสนองความต้องการนี้แต่เพียงอย่างเดียว ละครโทรทัศน์ก็คงจะเป็นศิลปะที่ด้อยคุณค่า ในฐานะศิลปิน ผู้สร้างสรรค์งานศิลปะในเชิงพาณิชย์ศิลป์ ก็ไม่ต่างจากผู้ที่ยืนอยู่ตรงกลางระหว่าง ‘คุณค่า’ และ ‘กำไร’

บทละครหลายเรื่องของกันตนาถูกสร้างสรรค์มาเพื่อมุ่งหวังผลกำไรเป็นที่ตั้ง ขณะเดียวกันกำไรจากละครแนวเอาใจตลาดนั้นก็ทำให้มีเงินเหลือเพื่อนำไปผลิตงานละครที่มี คุณภาพหรือละครในแนวทดลองออกมาได้ที่ต้องทำเช่นนี้ก็เพื่อรักษาสมดุลระหว่างความอู้อุด และเพื่อคุณค่าของละครเอาไว้ ละครบางเรื่องอาจส่งผลดีต่อธุรกิจ และละครบางเรื่องก็อาจ ไม่ประสบความสำเร็จในเรื่องรายได้แต่ก็เป็นเรื่องที่ยุ้ผลิตมุ่งหวังเพื่อให้เกิดคุณค่าทางศิลปะของ การละคร

“บางที่ตั้งใจทำดี ลงทุนมาก แต่ไม่โดนใจ ผู้ทำละครง่าย ๆ ให้ตัวละครต่อปากต่อคำกัน จะกัน ตบกัน ตีกัน ภาพอย่างนั้นคนดูจะหยุดดูมากกว่า ที่เราจะพยายามละเมียดละไมกับภาพ ที่สวยงาม หรือให้ความรู้สึกกับคนดู ภาพดี ๆ สถานที่ดี ๆ ต้องถ่ายทอดอย่างละเมียดละไม แต่สำหรับคนดูถ้ามีการนำเสนออย่างเรียบง่าย ๆ เขาจะเดินผ่านไป แต่ถ้ามีอะไร โฉ่งฉ่าง โฉ่งฉ่าง เขาถึงจะหยุดดู แล้วก็มากดูกันว่า เออ..คราวนี้มันตบกันหรือยัง ส่วนทางสถานีก็ ต้องการเรตติ้งเพื่อให้ได้เงินมากที่สุด แต่สำหรับคนทำงาน บางทีเราก็ภูมิใจที่จะทำให้งาน ของเราออกมาดี ถึงแม้เรตติ้งไม่ดี เราก็ไม่อาย เพราะยังมีสื่อที่ให้กำลังใจเราบ้าง เช่นว่า เขาเขียนว่าเรื่องนี้ดีนะสร้างสรรค์ดี แต่ทางสถานีก็จะพยายามให้เราเรลือกอยู่เสมอว่า เรตติ้ง ต้องจำเป็นนะ คุณจะต้องทำเรตติ้งให้ดี คุณไม่ต้องทำอะไรที่ฮากมกนัก”^{๕๔}

หากมองละครโทรทัศน์ในแง่ธุรกิจ จะเห็นว่าละครโทรทัศน์นั้นต้องเกี่ยวข้องกับธุรกิจ ในหลายแขนง ทั้งบริษัทผู้ผลิตละครที่ต้องผลิตละครให้ดัง เพื่อให้สถานีโทรทัศน์ยอมรับ สถานีโทรทัศน์เองก็ต้องแข่งขันกันเพื่อช่วงชิงจำนวนผู้ชมในแต่ละช่วงเวลา ผู้สนับสนุนรายการ ที่ต้องการให้โฆษณาของตนไปถึงผู้ชมจำนวนมากที่สุด ความกดดันจากธุรกิจคือตัวการสำคัญ

^{๕๓} ไสอลทิพย์ จารุภูมิ, ‘การศึกษาความพึงพอใจที่ได้รับจากละครโทรทัศน์’ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535).

^{๕๔} สันภษาณ ธรรมสุ กัลล์จาก, 20 มิถุนายน 2541.

ที่ทำให้ผู้เขียนบทละคร และผู้ผลิตละครมักเอนเอียงไปยืนอยู่ทางการสร้างกำไรมากกว่าการสร้างคุณค่าให้กับละคร

ด้วยความเป็นศิลปินผู้รักในงานคือประรวมทั้งเป็นผู้ที่มีความซาบซึ้งในทางธุรกิจ สมสุข กัลย์จาฤก จึงแก้ปัญหาเหล่านี้ด้วยการเดินบนทางสายกลาง โดยถือหลักที่ว่าไม่ขัดแย้งกับทางสถานีโทรทัศน์ พยายามผลิตละครที่อยู่ในความนิยมของผู้ชม ขณะเดียวกันต้องพยายามทำงานที่มีคุณภาพ สอดแทรกความรู้ คติธรรมไว้ในละคร

“เราจะไปขัดแย้งกับเขา(สถานีโทรทัศน์)ไม่ได้ นอกจากว่าจะต้องทำตามกระแส แต่จะทำหรือยังไม่ทำก็แล้วแต่ เราจะต้องปรับตัวเราเอง คงไม่ค้านในเมื่อประชาชนชอบ ก็ต้องทำ แต่ไม่ได้หมายความว่าเราจะต้องทำแบบที่ว่านี่ โดยไม่นึกถึงสังคมหรือเด็ก ๆ เราจะไม่ทำอะไรที่เกินเลยมาก เรารู้ว่าอะไรที่จะทำให้เราดีดี ไม่อยากพูดว่าไม่ใช่ของยาก ทำได้.. ไม่ให้ดาวใส่เสื้อผ้าเลขไปถ่ายละครเรตติ้งก็ดีแล้ว คนดูจะมากดูแล้ว แต่นั่นไม่ใช่ความภูมิใจ บางทีก็ต้องยอมทำครึ่ง ๆ กลาง ๆ แต่อย่างน้อย เราจะสอดแทรกอะไรให้กับคนดูบ้าง”⁵⁵

ไม่เพียงแต่นักวิชาการในวงกว้างจะไม่ยอมรับการจัดละครโทรทัศน์ว่าเป็นงานศิลปะหลายครั้งละครโทรทัศน์ยังถูกมองว่าเป็นคาบสองคม เพราะเด็กอาจรับเอาพฤติกรรมที่ไม่ดีบางอย่างจากที่ได้พบเห็นในโทรทัศน์ การเล่าเรื่องในรูปแบบละครนั้นเอียงไม่ได้ที่ ต้องมีการนำเสนอทั้งความดีและความเลว ซึ่งประเด็นนี้ สมสุข กัลย์จาฤก ก็ระมัดระวังอยู่ตลอด ท่านจึงมักสอดแทรกข้อคิด คำสอนผ่านทางตัวละครอยู่เสมอ อย่างไรก็ตามท่านเห็นว่าการเลือกรับของผู้ชมคือตัวแปรที่สำคัญที่สุดในการกำหนดบทบาทและอิทธิพลของละครที่มีต่อตัวผู้รับเอง

“โทรทัศน์มันอยู่ในบ้านของเราเอง ถ้าทำอะไรที่สนุกเกินขอบเขตแล้วเด็กจำไปทำก็ไม่ดี แต่ความจริงแล้ว เราจะไปโทษคนทำทั้งหมดไม่ได้เพราะครอบครัวจะต้องดูแลเด็ก เวลาคุณอะไรไม่ดีก็ต้องบอกลูกหลานว่า “อย่างนี้มันไม่ถูกต้องนะ” คิดจินตนาการว่าคนทำละครเขาต้องการจะให้อะไรบ้าง อยู่ที่คนดูจะเลือกรับ ผู้ใหญ่จะต้องบอกว่า สิ่งไหนไม่ดีหนอย่าไปทำ บางทีมันก็มีประโยชน์ที่ว่า เป็นตัวอย่างว่าอย่าทำนะคนจะแยกแยะออก เพราะฉะนั้นจินตนาการที่สำคัญที่สุดคือ ผู้ใหญ่ในบ้านของเด็กและตัวผู้เสพเองที่จะเลือก สมมุติว่าเขามีสิ่งไม่ดีเราจะเลือกรับสิ่งไม่ดีไหม เราต้องเลือก แต่บางคนอาจจะมองแค่ภาพรวมๆที่ว่าไม่ควรจะทำอย่างนั้นอย่างนี้แล้วเด็กจะไม่เข้าใจ เราก็ต้องคอยบอกเด็กเหมือนกัน ส่วนนี้เราก็ต้องระวังถึงว่าจะไม่ทำอะไรจนเกินงาม โดยเฉพาะละครสำหรับเด็ก ซึ่งต้องระวังมาก สมัยหนึ่งโทรทัศน์ห้ามไม่ให้มีภาพบุหรี แต่ในบางครั้งเราก็มี แต่นั่นคือภาพที่จะให้รู้ว่ามันไม่ดี คือหมายความว่า สองคนผู้ชายกับผู้หญิง ถ้าผู้หญิงอยากจะทำบุหรีไม่ดี เพียงแต่บอกว่า “คุณสูบบุหรี คุณอย่าเข้า

⁵⁵ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 30 มิถุนายน 2541.

มาไกลฉัน” ภาพก็ต้องมีผู้ชายสูบบุหรี่ อันนี้อีกแง่หนึ่ง เขาก็ว่า ไม่ดีเพราะเป็นตัวอย่างให้เด็กเห็น จะมาสูบบุหรี่ในจอโทรทัศน์ได้ยังไง แต่ข้าพเจ้าว่า เขาคุ้อะครโทรทัศน์ตรงนั้นอยู่ ต้องเห็นผู้หญิงว่าผู้ชาย “ถ้าคุณสูบบุหรี่ คุณไม่ต้องมาไกลฉัน” ไม่รู้ฉันไหนจะได้รับมากกว่ากัน นอกไม่ถูกว่าควรจะทำยังไง อยู่แต่วินิจฉัยของเราเอง ที่จะเลือกทำในขณะนั้น”^{๔๔}

จากการที่กั้นตนดำเนินธุรกิจทางด้านละครมาเกือบ 50 ปี (2494-2542) ละครจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิต สำหรับ สมสุข กัลย์จาฤก ละครทุกเรื่องที่เขาเขียนขึ้นคือชีวิตคือจินตนาการ คือเรื่องราวที่เกิดจากอารมณ์และความรู้สึก ละครให้ผลตอบแทนมากมายไม่ว่าจะเป็นฐานะ ชื่อเสียง และเกียรติภูมิ ที่สำคัญละครคือธุรกิจที่ทำให้ทุกคนในครอบครัวได้ทำงานใกล้ชิดกัน สำหรับสมสุข กัลย์จาฤกแล้ว ‘ละคร’ จึงมีคุณค่ามากกว่าสินค้าที่มุ่งหวัง ผลกำไร แต่ละละครคือสิ่งที่ท่านได้สร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อมอบความสุขให้กับผู้ชม สิ่งหนึ่งที่ไม่ลืมที่จะสอดแทรกไว้ในละครทุกเรื่องก็คือคติสอนใจ ไม่ว่าจะเป็นความซื่อสัตย์ ความเมตตาปราณี หรือความกตัญญู

นับจากจุดเริ่มต้นมาจนถึงวันนี้ 70 กว่าปี ชีวิตของ สมสุข กัลย์จาฤก เต็มเปี่ยมไปด้วยความสุขทั้งในด้านครอบครัวและหน้าที่การงาน การสร้างครอบครัวที่อบอุ่นเกิดขึ้นได้เพราะความเป็นผู้มีศิลปะในการดำเนินชีวิต ให้ความสำคัญกับเรื่องต่างๆ อย่างถูกต้องถูกเวลา มีความเมตตา สุขุม เยือกเย็น ทำให้ชีวิตคู่และชีวิตครอบครัวผ่านพ้นอุปสรรคต่างๆ มาได้ด้วยความสุขสงบ

ในด้านอาชีพการงาน แม้ท่านไม่ใช่ นักเขียนมือที่เมื่อก้าวถึงแล้วทุกคนต้องรู้จัก แต่นั่นก็ไม่สำคัญ เพราะเชื่อแน่ว่าแทบทุกคนต้องเคยฟังละครวิทยุที่ท่านเขียน หรือไม่ก็เคยชมละครโทรทัศน์ที่ท่านสร้างสรรค์เรื่องราวขึ้น บทละครที่ท่านเขียนขึ้นกลายเป็นทรัพย์สินสมบัติแก่ลูกหลานซึ่งยังคงดำเนินธุรกิจบันเทิงที่ท่านได้ก่อร่างสร้างมาให้เติบโตขึ้นเรื่อยๆ ในปัจจุบันบทละครของท่านก็ยังถูกนำกลับมาผลิตซ้ำใหม่อยู่เสมอ

แม้กาลเวลาจะผ่านไป เรื่องราวที่ถกถนองจากจินตนาการ และสร้างเสริมแต่งเติมด้วยมันสมองอันชาญฉลาดของท่านจะยังคงอยู่ อาจมีการต่อเติมเปลี่ยนแปลงบางส่วนของบทละคร แต่โครงร่างของเรื่องเดิมที่ท่านวางไว้แต่เดิม คือแบบอย่างสำหรับนักเขียนบทละครได้นำมาศึกษา และปรับปรุงให้เข้ากับยุคสมัยของตนต่อไป

^{๔๔} สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 30 มิถุนายน 2541.

❖ สรุปผลการวิเคราะห์

จากการศึกษาประวัติชีวิตของคุณสมสุข กัลย์จาฤก เพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยภายใน และ ปัจจัยภายนอก ที่มีผลต่อการสร้างสรรค์บทละครสำหรับสื่อมวลชน พบว่า ปัจจัยภายในอันมีผลต่อความสามารถในการเขียนบทละครของคุณสมสุข กัลย์จาฤก คือ

- อุปนิสัยส่วนตัว
- บุคคลในครอบครัว
- การศึกษา
- การได้แต่งงานกับ คุณประติษฐ์ กัลย์จาฤก

ส่วนปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการทำงานสร้างสรรค์งานประพันธ์บทละครสำหรับสื่อมวลชนของคุณสมสุข กัลย์จาฤก ได้แก่

- การเข้าสู่อาชีพเพื่อลดต้นทุน
- พัฒนาการของสื่อ
- ปัจจัยส่งเสริมอยู่ภายในองค์กรผลิตเอง
- ผู้ชมผู้ฟัง
- การเข้าสู่อาชีพเพื่อลดต้นทุน เป็นปัจจัยภายนอกประการหนึ่งที่ผลักดันให้คุณสมสุข กัลย์จาฤก เข้าสู่อาชีพนักเขียนบทละคร

แม้ชีวิตส่วนตัวจะมีคุณพ่อ และพี่ชายต่างมารดาเป็นนักเขียน และโดยส่วนตัวเป็นคนชอบอ่านหนังสือก็ตาม แต่นั่นก็ไม่ได้จูงใจให้คุณสมสุข กัลย์จาฤก อยากเป็นนักเขียนแต่อย่างใด หากแต่เมื่อได้แต่งงานกับคุณประติษฐ์ กัลย์จาฤก และต้องช่วยเหลือสามีก่อร่างสร้างตัวในฐานะแม่บ้าน การแบ่งเบาค่าใช้จ่ายในส่วนของการจ้างนักเขียนบทละครท่านอื่นๆ ทำให้ท่านรับอาสาเขียนบทละครวิทยุให้กับคณะกันตนาอย่างง่ายดายเมื่อสามีเผลอปาก

จึงเห็นได้ว่า หนทางการเข้าสู่อาชีพนักเขียนบทละครของคุณสมสุข กัลย์จาฤก นั้น มาจากการได้คลุกคลีอยู่ในวงการละครวิทยุ และการแต่งงานกับคุณประติษฐ์ กัลย์จาฤก เจ้าของคณะละครวิทยุ

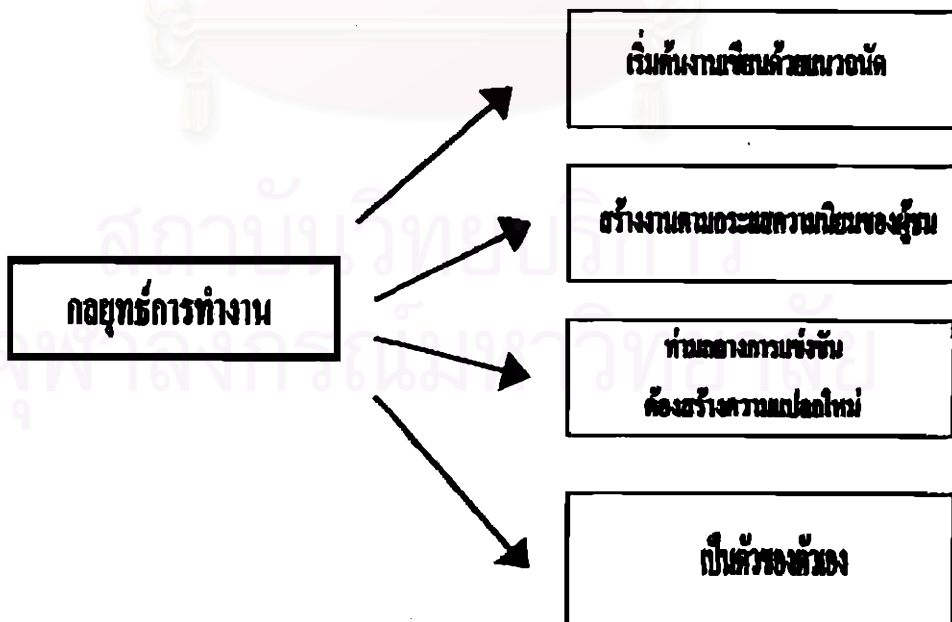
- พัฒนาการของสื่อ เป็นปัจจัยภายนอกประการหนึ่งที่ส่งผลให้คุณสมสุข กัลย์จาฤก ต้องปรับเปลี่ยนงานเขียนบทละครวิทยุ มาเขียนบทละครโทรทัศน์ และภาพยนตร์ ทั้งนี้ เพราะบางช่วงบางตอนของพัฒนาการ มีจุดขึ้น จุดตก และอุปสรรคต่างๆเกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา การปรับงานเขียนสู่สื่ออื่นๆ จึงเป็นไปเพื่อความอยู่รอดทางธุรกิจ

- **ปัจจัยส่งเสริมอยู่ภายในองค์กรผลิตเอง** ทนทางการเข้าสู่อาชีพนักเขียนบทละครของคุณสมสุข กัณฑ์จาตุก เกิดขึ้นจาก มีสามีเป็นเจ้าของคณะละครวิทยุ ทำให้งานบทละครทุกเรื่องที่ทำกันประพันธ์ขึ้นนั้น มีโอกาสได้ออกอากาศเผยแพร่ทางสื่อมวลชนตลอดมา ซึ่งนับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ท่านมีโอกาสในการเขียน และแสดงผลงานมากกว่านักเขียนท่านอื่น ๆ อีกทั้งสามารถสร้างงานเขียนที่มีลักษณะเป็นตัวของตัวเองได้ โดยไม่ต้องตามสปอนเซอร์ หรือเจ้าของคณะ ทำให้ท่านสามารถทดลองใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ในงานเขียนของตนได้อย่างอิสระ

- **ผู้ชมผู้ฟัง** แม้คุณสมสุข กัณฑ์จาตุก จะยึดมั่นในความเป็นตัวของตัวเองในการเขียนบทละคร แต่ผู้ชมผู้ฟัง เป็นสิ่งที่ท่านคำนึงถึงด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะผู้ชมผู้ฟังที่เป็นผู้เช่าบ้านจะพยายามสอดแทรกคติธรรมสอนในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ไว้ในส่วนต่าง ๆ ของละครอย่างที่คุณสมสุขผู้ฟังไม่รู้สึกรู้ว่า ไม่นำเสนอภาพหรือการกระทำอันล่อแหลมเกินขอบเขต และพยายามสร้างเรื่องราวที่มีเนื้อหาแปลกใหม่และดึงดูดใจผู้ชมผู้ฟัง โดยยึดเอาความต้องการของผู้ชมในเรื่องความสนุก และความรัก เป็นแกนของเรื่องอย่างขาดไม่ได้

กลยุทธ์ในการสร้างสรรค์บทละครสำหรับสื่อมวลชนของคุณสมสุข กัณฑ์จาตุก

ความสำเร็จในอาชีพนักเขียนบทละครสำหรับสื่อมวลชนของคุณสมสุข กัณฑ์จาตุก เกิดขึ้นนับแต่ก้าวแรกจนถึงปัจจุบัน จากการศึกษาประวัติชีวิต และการทำงาน ผู้วิจัยวิเคราะห์กลยุทธ์ในการทำงานของคุณสมสุข กัณฑ์จาตุก ได้ดังนี้

- เริ่มต้นงานเขียนด้วยแนวคิด

คุณสมสุข กัลย์จาฤก เขียนบทละครเรื่องแรกเป็นแนวชีวิต ซึ่งเป็นแนวที่ถนัด นับว่าแนวชีวิตที่ว่าด้วยเรื่องสามีนอกใจภรรยา เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นดาษดื่นในสมัยนั้น การถ่ายทอดเรื่องราวความรู้สึกให้กับเรื่องในแนวนี้ จึงนับเป็นเรื่องง่ายสำหรับท่าน บทละครเรื่องแรก "หญิงก็มีหัวใจ" จึงได้รับความนิยมอย่างมาก

- สร้างงานตามกระแสความนิยมของผู้ชม

เมื่อเริ่มเข้าสู่อาชีพนักเขียนบทละคร คุณสมสุข กัลย์จาฤก เริ่มต้นด้วยการเขียนในแนวชีวิต ซึ่งเป็นแนวเรื่องที่กำลังได้รับความนิยมอย่างมากในขณะนั้น ต่อมาเมื่อภาพยนตร์เกี่ยวกับภูติผีเป็นที่สนใจของประชาชน ท่านก็หันมาเขียนบทละครวิทยุในแนวภูติผี ตามมาด้วยละครในแนววิทยาศาสตร์ และ อาชญากรรม อันเป็นการปรับตัวไปตามกระแสความนิยมของผู้ฟัง ซึ่งแปรเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา

- ท้าวมองการณ์แข่งขันต้องสร้างความแปลกใหม่

เป็นกลยุทธ์หลักที่คุณสมสุข กัลย์จาฤก ให้ความสำคัญอย่างมาก นับแต่ละครเรื่องแรก ท่านได้นำเอาบทสนทนามาใช้ในการดำเนินเรื่องแทนการใช้บทบรรยาย เน้นการ เปิด-ปิด เรื่องให้น่าสนใจ และมีพลัง ดึงดูดผู้ฟัง สร้างเหตุการณ์ที่น่าสนใจให้เกิดขึ้นในทุกตอนของละคร สร้างความกระชับฉับไวให้กับละครวิทยุอย่างที่ไม่เคยทำมาก่อน และได้นำเอาเพลงที่มีเนื้อร้องมาใช้เปิดนำละครแทนการใช้เพลงบรรเลงเหมือนกับคณะอื่นๆ เท่านั้นอันเป็นความแปลกใหม่ที่คุณสมสุข กัลย์จาฤก ได้เป็นผู้บุกเบิกให้กับวงการละครวิทยุไทย ทำให้ละครวิทยุของคณะกันตนาโดดเด่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นที่ประทับใจของผู้ฟังตลอดระยะเวลาที่ผลิตละครวิทยุ

นอกจากเทคนิควิธีการนำเสนอที่แปลกใหม่แล้ว เนื้อหาของละครวิทยุส่วนใหญ่ของคุณสมสุข กัลย์จาฤก ยังเป็นไปในทางสร้างสรรค์ คือมุ่งสร้างความแปลกใหม่ให้กับวงการ หากเป็นเรื่องชีวิตก็เสริมเหตุผล วิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง ไม่ใช้ทะเลาะกันโจ่งแจ้งอย่างละครน้ำเน่าทั่วไป หากเป็นเรื่องผีก็มักจะมีโครงเรื่องแปลกๆ รวมไปถึงละครวิทยาศาสตร์ก็มี เนื้อหาสนุกสนานเป็นที่ถูกอกถูกใจผู้ฟัง

• ต้องคิดให้แปลก โดยส่วนตัวเอง จะคิดให้แปลกกว่าเรื่องที่ทำจบไปแล้วเมื่อวานนี้ คิดว่าจะทำให้แปลกกว่ายังงี้ แล้วเราก็ต้องเก็บข้อมูลว่า คนฟังเขาชอบทำนองไหน เราก็

สมมติว่าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับล่องหน คนฟังชอบ แต่เราจะทำล่องหนตรงๆไม่ได้แล้ว เรื่องต่อไปเราก็ต้องทำเรื่องใหม่เพิ่มรายละเอียดให้เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์อีกซักหน่อย”⁵⁷

เมื่อมาทำงานเขียนและควบคุมบทละครโทรทัศน์ กลยุทธ์ในการสร้างความแปลกใหม่ ยังคงเป็นสิ่งที่คุณสมสุข กัลย์จาฤกยึดมั่นเสมอมา

“เราทำงานโทรทัศน์มาเป็นสิบๆปี ทำงานเป็นอาชีพ ถ้าเราจะทำอยู่เรื่องแบบเดียว แม่ผิวลูกสะใจ เขียนน้อยเขียนหลวง มันก็ทำได้ คนดูอาจจะชอบด้วย แต่เราก็อยากทำอะไรให้มันแปลกแหวกแนว ให้คนดูได้รับรู้บ้างว่าอ้าอนาคตมันเป็นอย่างนี้.. อย่างเรื่อง

“ขุมทางเขาวงกต” จุดประกายมาจากภาพยนตร์เรื่อง “โรมิโอ จูเลียต” ฉบับใหม่ที่เขาเพิ่งถ่ายทำ ดูแล้วมีความรู้สึกว่า Dialogue ของเขานะ “ซักตาบออกมาสิ” แต่ที่เขาถืออยู่คือปืน เขาอนุรักษ์คำประพันธ์เก่าเอาไว้ ทำให้เราอยากลองทำอะไรอย่างนั้น เรายังอยากดูซิว่า ถ้ามีอะไรแปลกๆมาคนดูจะรับได้ไหม ก็มีส่วนหนึ่งนะคะที่ชอบ เขียนจดหมายส่งเข้ามาบอกว่าชอบ ผินมานานแล้วว่าจะได้ดูละครแบบนี้ แต่งตัวแบบนี้ ออกมาบู๊ ตลก สนุก แหวนสีที่ไหน ตุ่มหูสีที่ไหน อยากได้จะตามมากเลย แต่บางกลุ่มก็ไม่ชอบบอกว่ารับไม่ได้ แต่เราก็ต้องทำใช้ใหม่คะ ดีกว่าทำอะไรซ้ำซากอยู่ทุกวันๆ เราต้องทำอะไรใหม่ๆกับคนดูบ้าง เปลี่ยนแปลงบ้าง เราทำงานด้านนี้ จะไปทำให้เหมือนกันหมดทุกช่อง คิดว่ามันไม่ถูกนะคะ”⁵⁸

• เป็นตัวของตัวเอง

ด้วยปัจจัยส่งเสริมภายในองค์กร ในฐานะภรรยาเจ้าของคณะละครวิทยุ และผู้เขียนบท ทำให้มีอิสระในการสร้างสรรค์บทละคร แม้บางครั้งสปอนเซอร์จะร้องขอให้สร้างงานในรูปแบบน้ำเน่า โฉ่งฉ่าง เพื่อเอาใจตลาด ท่านก็ไม่ยอมตาม กลับยึดมั่นในจุดยืนที่ว่า ละครวิทยุของท่านต้องนำเสนอเรื่องราวที่มีเหตุผลผลมากขึ้น ไม่เน้นแต่อารมณ์ การว่ากล่าวคำทอ ตบตีเหมือนของคณะอื่นๆ แม้จะเป็นที่นิยมของผู้ชม และเป็นที่ต้องการของสปอนเซอร์ก็ตาม

ชีวประวัติและการทำงานของท่านดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนั้นทำให้เราเห็นความเป็นมาอุปนิสัย ความคิด ทักษะคิด ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่เอื้ออำนวยต่อการเป็นนักเขียนและชีวิตการทำงานของนักเขียนบทละคร รวมทั้งกลยุทธ์ในการสร้างสรรค์บทละครสำหรับสื่อมวลชนของคุณสมสุข กัลย์จาฤก หนทางชีวิตการเป็นนักเขียนของท่านไม่ยุ่งยากซับซ้อน หรือต้องฝ่าฟันอุปสรรคมากมายเฉกเช่นนักเขียนนามอุโฆษบางคน แต่สิ่งที่น่าสนใจคือความสามารถ

⁵⁷ สัมภาษณ์ สมสุข กัลย์จาฤก, 30 มิถุนายน 2541.

⁵⁸ สมสุข กัลย์จาฤก, “ศิลปะการเขียนบทละครโทรทัศน์โดยสมสุข กัลย์จาฤก,” บรรยายพิเศษแก่นักนิเทศศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 9 มกราคม 2541.

และเทคนิคในการประพันธ์บทละครของท่านต่างหาก เพราะศาสตร์อันเกี่ยวข้องกับงานเขียนบทละครสำหรับสื่อมวลชนในประเทศไทยนั้น ยังไม่มีการรวบรวมและเผยแพร่อย่างเป็นทางการมากนัก

ดังนั้น ในการศึกษาวิธีการประพันธ์บทละครสำหรับสื่อมวลชนโดยศึกษาจากงานของคุณสมสุข กัลย์จาฤก ในบทต่อไปผู้วิจัยจะทำการศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์ประกอบกรวิเคราะห์งานของท่านเพื่อทำการรวบรวมองค์ความรู้อันเกี่ยวกับเทคนิคในการประพันธ์บทละครสำหรับสื่อมวลชนไว้เพื่อประโยชน์ในการค้นคว้าศึกษาต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย